

**МИРНІ ПЕРЕГОВОРИ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РФ:
РОСІЙСЬКИЙ СИНДРОМ “ДИПЛОМАТІЇ ВІЙНИ І МИРУ”
В. ЗЕЛЕНСЬКОГО (ЛЮТИЙ – БЕРЕЗЕНЬ 2022 Р.)**

Гай-Нижник П. П.

ВСТУП

24 лютого 2022 року о 5-й ранку В. Путін оголосив так звану “спеціальну військову операцію” в Україні, що насправді була тотальною війною проти українського народу й стала новим періодом війни за життя у великій Російсько-українській війні, яку розпочала Російська Федерація у лютому 2014 року¹.

У лютому 2022 р. підрозділи ЗСУ на Лівобережжі зазнали інтенсивних обстрілів, російські війська перетнули північно-східні кордони, а також завдали ракетно-бомбових ударів по центрах військового керування, летовищах у Борисполі, Озерному, Кульбакіному, Чугуєві, Краматорську, Чорнобаївці, по військових складах і об’єктах Збройних сил України на усій території держави. Бомбардували також Київ, Харків, Одесу, Дніпро, Миколаїв, Маріуполь, Бердянськ, Краматорськ, Бориспіль, Васильків та інші міста й села. Росія завдала масованого ракетного удару по Україні й перейшла в наступ на суходолі з півночі (території Білорусі та РФ), півдня (з Криму) та зі сходу (з окупованого Донбасу). Інфраструктура ІКТ в Україні погіршилася через кібератаки та бомбардування. У перший день тотальної війни Верховна Рада України одностайно ухвалила запровадження воєнного стану. Вже було окуповано кілька українських міст, захоплено Чорнобильську атомну електростанцію. Пізно ввечері першого дня російського наступу (24 лютого) було оприлюднено указ про загальну мобілізацію, який підписав Президент В. Зеленський.

Союзницею Російської Федерації у війні проти України є Республіка Білорусь, яка надала державі-агресору територію, військові засоби та інфраструктуру для вторгнення в Україну й ведення подальших воєнних дій на її теренах. Проте бліцкриг російських військ був невдалим. Важкі криваві бої розгорнулися в усій Україні: від Білорусі на півночі до Чорноморського узбережжя на півдні. Вони тривали на суходолі, у небі, на морі, в містах і селах, на дипломатичній арені, у фінансово-господарчій сфері, в інформаційному та кібер-просторах, у тилу ворога. Збройні сили Росії провадили агресивну війну з порушенням усіх норм: не дотримувалися правил утримання полонених, вчиняли акти геноциду

¹ Гай-Нижник П. П. Російсько-українська війна – війна за життя (2014 – 2022 рр.): періодизація. *The Russian-Ukrainian war (2014 – 2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects: Scientific monograph*. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022. С. 452 – 465.

проти українського народу, застосовували щодо цивільного населення мародерство, фільтраційні табори, депортації, пересувні крематорії для приховування злочинів, масові катування, зґвалтування (зокрема дітей), страти тощо. Російська армія вчиняла килимові бомбардування мирних міст, знищивши деякі з них, як от Маріуполь, майже вщент. Проте держава Україна так і не визнала де-юре й не оголосила стану війни з Російською Федерацією та її союзницею Республікою Білорусь, а натомість розпочала мирні переговори з державою-агресором (Росією) за посередництва її союзника (Білорусі).

Зважаючи на це, автор ставить за **мету** дослідити, проаналізувати і висвітлити перебіг російсько-українських переговорів, що формально розпочалися у Білорусі й тривали у лютому-березні 2022 р. до їхнього перенесення до турецького Стамбула. **Об'єктом дослідження** стали сам комунікативний процес переговорів та позиції російської і української делегацій.

24 лютого 2022 року в Офісі Президента робота тривала до 2-ї ночі, після чого усі розійшлися (заявив у розмові з The Economist А. Єрмак 24 березня 2023 р.²), а вже о 5-й годині ранку В. Путін офіційно оголосив про початок “спеціальної військової операції” в Україні, що насправді стало початком повномасштабного нападу на суверенну державу. Союзницею Російської Федерації у війні проти України виступила Республіка Білорусь на чолі з невизнаним цивілізованим світом узурпатором влади О. Лукашенком, яка надала державі-агресору територію, військові засоби та інфраструктуру для вторгнення в Україну й ведення подальших воєнних дій на її теренах³.

Нагадаю принагідно, що саме 24 лютого о 5-й годині ранку в інтернеті з'явилося свіже інтерв'ю міністра оборони О. Резнікова, який переконував: “Київ – це столиця православ'я, тут відбулося Хрещення Русі, тут Лавра, тут багато інших храмів. Іоанн-Павло II, відомий Папа Римський, казав, що Київ – це другий Єрусалим світу, а Дніпро – це другий Йордан. Бомбити другий Єрусалим на другому Йордані для мене звучить сумнівно”⁴. У цей час перші ракети вже падали на Київ. Згодом влада України буде брехати, що насправді готувалася до війни з Росією й врахувала дати і дані розвідок

² Від травня 2006-го до листопада 2014-го А. Єрмак був помічником на громадських засадах народного депутата від проросійської Партії регіонів Е. Тадеєва.

³ Рада Безпеки ООН не змогла ухвалити рішень, оскільки всі вони блокувалися російським вето як постійним членом.

⁴ Олексій Резніков: Шекспірівське питання стріляти чи не стріляти, стояти не буде. *Українська правда*. 2022. 24 лютого. URL: <https://www.prawda.com.ua/articles/2022/02/24/7325213/>

США і Британії⁵, але у березні 2022-го секретар РНБО О. Данілов проговорився: “Такого удару в спину ми не очікували. Ми не очікували, що вони підуть по всіх фронтах. Це була несподіванка”⁶.

Того ж ранку о 5:30 в кабінеті Президента України зібралось засідання РНБО й було створено ставку верховного головнокомандувача. В. Зеленський одразу ж зателефонував зі свого телефону до Прем'єр-міністра Великобританії Б. Джонсона, потім по спеціальному захищеному зв'язку до Президента США Д. Байдена. Далі були розмови з канцлером Німеччини О. Шольцом, знов з Прем'єром Великої Британії Б. Джонсоном, австрійським канцлером К. Негаммером, Президентом Туреччини Р. Ердоганом, шведською Прем'єркою М. Андерссон, Президентом Європейської Ради Ш. Мішелем, французьким Президентом Е. Макроном та з іншими світовими лідерами. “Було 3.30 ранку, коли 24 лютого 2022 року мене розбудив дзвінок мого телефону, – згадував згодом Ш. Мішель. – Численні брифінги розвідки з попередженнями про російське вторгнення в Україну ніколи не зможуть підготувати вас до цього моменту. Коли я почув у слухавці суворий голос Президента Зеленського: “На нас падають бомби, це повноцінне вторгнення”, я зрозумів, що весь порядок, який існував з моменту закінчення Другої світової війни, змінився назавжди. ЄС мав змінитися разом з ним, причому швидко”⁷.

У документальному фільмі Г. Лагаша, в якому показані ексклюзивні кадри роботи французького лідера та його помічників, а також у фрагменті відео, яке було знято у кабінеті Президента Франції, що оприлюднила журналістка Національного громадського радіо Е. Бердслі, є кадри із дзвінком В. Зеленського до Е. Макрона 24 лютого 2022 р. На відео Президент Франції запитує у В. Зеленського, чи справді кремлівський диктатор В. Путін розпочав атаку Києва. “Всюди. І до Києва, і до Одеси. І з Білорусі. Отже, ми воюємо всюди на нашій території. Скрізь є війська. Ми не могли цього уявити – такого не було у 2014 році”, – повідомляє В. Зеленський. “Це зрозуміло. Це тотальна війна”, – відповів Е. Макрон⁸.

⁵ Гай-Нижник П. П. Напередодні тотальної війни: російське засліплення дипломатії В. Зеленського (травень 2019 – лютий 2022). Гілея. 2024. Вип. 191 – 192 (1 – 2). С. 66 – 82.

⁶ В РНБО назвали головну несподіванку російського вторгнення. *Radio Svoboda*. 2022. 10 березня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/rnbo-napad-rosija-lystopad/31746905.html>

⁷ Michel Ch. Wenn wir Frieden wollen, müssen wir uns auf Krieg vorbereiten. *Der Spiegel*. 2024. März 18. URL: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/ukraine-krieg-wie-europa-dem-russischen-vormarsch-entgegentreten-kann-gastbeitrag-von-charles-michel-a-021afb92-ca38-456c-92c0-4ef529ff5632>

⁸ Eleanor Beardsley. *Twitter*. 2022. Septembre 07. URL: <https://twitter.com/EIBeardsley/status/1567479046061056000>

Далі Президент України просить його, лідерів Європи та голову Білого Дому разом вплинути на В. Путіна. “Отже, я думаю, Еммануель, дуже важливо, щоб ви поговорили з Путіним і дуже важливо створити антивоєнну коаліцію. Ми впевнені, що європейські лідери та Байден можуть підключитися, і вони подзвонять йому і скажуть: Стоп. Він зупиниться. Він вас послухає”, – заявив з наївною вірою В. Зеленський⁹.

“Все несло одразу і одночасно. Тут якась іде внутрішня нарада, перейшли в іншу кімнату – міжнародна ситуативка, тут же якийсь міжнародний дзвінок, прийшли силовики – селектор. Пам’ятаю, в один момент була пауза невеличка і Президент окинув нас поглядом і каже: “Що ще ми можемо зробити? Ідеї?”. І все понеслося далі”, – оповідав про той день А. Сибіга¹⁰.

Близько 8-ї ранку зібралася Верховна Рада¹¹. За воєнний стан депутати проголосували за кілька хвилин й за чверть години засідання завершилося. Тільки о 9-й годині відбулася перша селекторна нарада з усіма головами ОДА, яку за дорученням Президента провів секретар РНБО О. Данілов. На той час були вже вони й голови військових адміністрацій, окрім очільників Херсонської ОДА. Того дня такі селектори збиралися кожних три години (9:00; 12:00; 15:00; 18:00 і 21:00). Туди ж на нараду прибули голови парламентських фракцій і груп. За півгодини до ситуативної кімнати ледь не забіг начальник Президентської охорони з озброєними бійцями УДО й оголосивши, що на Печерську діють ворожі ДРГ і не виключений ракетний удар по ОП, вивели В. Зеленського у Президентський бункер.

Як виглядав “бункер” Президента України (“Об’єкт № 1”) якось у загальних словах пригадав тогочасний міністр інфраструктури О. Кубраков: “Все таке: довгий ліфт, якісь там сходи потім, важкі двері. Довгі коридори. А взагалі все таке радянське максимально. Десь воно глибоко під землею. Спускаєшся і спускаєшся...”

⁹ Там само.

¹⁰ Кравець Р., Романюк Р. Три найдовші дні лютого. Як почалася велика війна, в яку ніхто не вірив. *Українська правда*. 2022. 5 вересня. URL: <https://www.prawda.com.ua/articles/2022/09/5/7366059/>

¹¹ Того ж ранку в Брюсселі зібralися на надзвичайний саміт й глави держав та урядів ЄС, щоб визначити відповідь ЄС. Це був момент в історії, який лідери ЄС запам’ятають назавжди, зазначив згодом Президент Європейської ради Ш. Мішель, додаючи, що рішення, ухвалені на цій Європейській Раді, сповістили про народження геополітичного ЄС [Michel Ch. Wenn wir Frieden wollen, müssen wir uns auf Krieg vorbereiten. *Der Spiegel*. 2024. März 18. URL: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/ukraine-krieg-wie-europa-dem-russischen-vormarsch-entgegenzutreten-kann-gastbeitrag-von-charles-michel-a-021afb92-ca38-456c-92c0-4ef529ff5632>].

На метрополітен схоже. Воно відчувалось, що все ж таки будувалось десь разом. Все таке ж приблизно”¹². У самому бункері робочі і спальні (на одну, двох і трьох осіб) кімнати відносно невеликого розміру в радянському стилі. Харчувалися здебільшого військовими сухпайками, а духова була лише у кімнаті Президента, туалети у коридорі та окремі лише в кімнатах Президента і голови Верховної Ради (у ній чомусь тоді оселили радника голови ОП М. Подоляка).

Першого дня одразу з наради з головами фракцій із В. Зеленським спустились в укриття Д. Арахамія, Прем’єр Д. Шмигаль, глава ОП А. Єрмак, права рука глави уряду О. Німчинов, Віцепрем’єрка І. Верещук, заступники Єрмака А. Сибіга, радник голови ОП М. Подоляк та Р. Машовець. Міністр закордонних справ України Д. Кулеба у той час летів додому на літаку Turkish Airlines з Нью-Йорка. Перенаправивши свій стикувальний рейс, Д. Кулеба відвідав засідання Ради національної безпеки Польщі¹³. В. Зеленський був на постійному зв’язку з іншим бункером, де перебували головнокомандуючий В. Залужний з генералами.

1. Зусилля офіційного Києва щодо організації мирних перемовин з Москвою

Як не дивно, але вже у перший день тотальної війни, тобто з 24 лютого 2022 р. українська влада в Офісі Президента почала обговорювати можливість українсько-російських перемовин. Ще більш дивним є те, що, виявляється, вище керівництво України навіть тоді не розуміло, чого власне прагне досягти цією війною В. Путін. “Ми ж не розуміли, що це за “денацифікація”, якісь там незрозумілі терміни, які були публічно В. Путіним у відеозверненні озвучені. А що це конкретно означає – в принципі ж ніхто не зрозумів”, – зізнався згодом голова фракції правлячої партії “Слуга народу” у Верховній Раді й майбутній голова української делегації на перемовинах з росіянами Д. Арахамія¹⁴. Як це може бути можливим? Тобто В. Путін з року в рік звинувачував Україну в неонацизмі, висував вимоги та ультиматуми публічно й неопублічно, а у

¹² Об’єкт №1, або Вся влада – в бункері Зеленського. 24.02: Реконструкція. *Українська правда*. 2023. 11 липня. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2023/07/11/7410729/>

¹³ Польща, до речі, одразу ж відправила кілька вантажівок з босприпасами та важким озброєнням в Україну. На той момент у захисників Києва вже було понад 90 одиниць Javelin та близько 2 тисяч ракет NLAW, що попередньо надійшли від уряду Великобританії [Trofimov Y. How the best chance to win the Ukraine war was lost. *The Washington Post*. 2024. January 09. URL: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2024/01/09/ukraine-war-win-chance-west-lost/>]

¹⁴ Об’єкт №1, або Вся влада – в бункері Зеленського. 24.02: Реконструкція. *Українська правда*. 2023. 11 липня. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2023/07/11/7410729/>

Києві навіть не намагалися усвідомити сенс його тактики і стратегії та не були здатні проаналізувати його воєнно-політичні плани і мету?!

Відтак з першого ж дня повномасштабного вдертя Росії в Україну в Києві почали шукати зв'язок з В. Путіним, що стало ключовим завданням для В. Зеленського та його оточення. Саме тоді почалася дивна історія прагнення замиритися з ворогом, що мав намір тотального знищення українців і самої держави Україна, мовляв, доки Росія не висунула вимогу скласти зброю Українській армії.

Як і чому так сталося, що вже у перший день тотальної війни, тобто з 24 лютого 2022 р. українська влада в Офісі Президента почала обговорювати можливість українсько-російських перемовин? Саме так, вже 24 лютого Президент Франції Е. Макрон заявив, що мав телефонну розмову з В. Путіним “на прохання Президента Зеленського”. “У мене була щира, пряма і швидка розмова з Президентом Путіним на прохання Президента Зеленського, щоб перш за все закликати його про зупинення бойових дій у найкоротші строки, але особливо щоб запропонувати йому переговори, просити його про переговори з Президентом Зеленським”, – сказав Е. Макрон на прес-конференції в Брюсселі в ніч на 25 лютого після позачергового саміту ЄС¹⁵.

Того ж дня МЗС України розпочало процедуру розриву дипломатичних відносин відповідно до норм міжнародного права¹⁶. При цьому Україна не розірвала консульські відносини (відповідно до ст. 2 Віденської конвенції про консульські зносини 1963 р.), аби мати змогу захищати права та інтереси українців в Росії, у тому числі українських політичних в'язнів. МЗС України також відкликала до Києва тимчасового повіреного у справах України в РФ і розпочало евакуацію українського посольства в Москві¹⁷. Проте Україна де-юре так і не визнала себе у стані війни з Російською Федерацією.

¹⁵ Посадити Путіна за стіл переговорів. Зеленський напроям і через посередників домагається зустрічі. *BBC News. Україна*. 2022. 25 лютого. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60495999>

¹⁶ Постійний представник України в ООН С. Кислиця у виступі на засіданні Ради безпеки ООН майже одразу після початку нового тотального наступу Росії порушив питання про те, наскільки легально РФ стала членом Радбезу ООН замість СРСР. С. Кислиця нагадав, що Україна довго намагалася отримати від Секретаріату документи щодо того, як Росія увійшла до Ради безпеки ООН, та закликав генерального секретаря зараз поширити їх. Він також закликав негайно скликати позачергове засідання Радбезу для припинення війни. Представниця США при ООН Лінда Томас Грінфілд, зі свого боку, від імені Сполучених Штатів закликала Росію повернути свої війська від України назад до місць постійної дислокації.

¹⁷ Заява МЗС України щодо розриву дипломатичних відносин з Російською Федерацією. *Міністерство закордонних справ України. Офіційний сайт*. 2022. 24 лютого. URL: <https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodo-rozrivu-diplomatichnih-vidnosin-z-rosijskoyu-federacijeyu>

Наступного дня, 25 лютого, Президент України В. Зеленський навіть публічно, двічі у відеозверненнях до народу заявляв, що Росія мусить якомога швидше почати говорити з Україною про припинення бойових дій. Говорячи російською, В. Зеленський сказав: “Хочу ще раз звернутися до президента Російської Федерації. По всій Україні тривають бої. Давайте сідати за стіл переговорів. Щоб зупинити загибель людей”.

У Кремлі почули прохання Президента України й пресекретар президента Росії Д. Песков одразу ж повідомив, що Росія готова відправити до Мінська на переговори з Україною свою делегацію з представниками міністерств оборони, закордонних справ та адміністрації президента РФ. Зауважу, що ще днем раніше той же Д. Песков заявляв, що В. Путін готовий до переговорів з керівництвом України лише за умови, якщо офіційний Київ буде згодний проголосити нейтральний статус країни і відмову від розміщення озброєнь. Проте, відчувши вже на другий день бліцкригу прохання про перемовини, Кремль логічно вирішив використати й таку нагоду для досягнення своїх планів.

Аби не дати можливості Заходу вплинути на В. Зеленського, наступного дня (26 лютого) Кремль звинуватив Київ у небажанні проведення переговорів. Так, крім того, було заявлено, що В. Путін нібито віддав наказ зупинити наступ своїх військ, але через відмову українців від перемовин, просування російської армії знов відновлено. На це Офіс Президента України відповів незграбними виправдовуваннями, звинувачуючи Москву у брехні, й одразу ж запевнив (чомусь через радника голови ОП М. Подоляка), що Україна готова до перемовин і не змінює своєї переговорної позиції, яка полягає у тому, що вони мають стосуватися припинення війни проти України, яку розпочала Росія, і гарантій безпеки. Отже, влада України з перших днів війни розпочала пошуки шляхів до миру із загарбником і вбивцею українців – Росією. Саме тоді почалася дивна історія прагнення замиритися з ворогом, що мав намір тотального знищення українців і самої держави Україна.

Офіційний Київ ще 25 лютого 2022 р. намагався влаштувати переговори з росіянами у Варшаві й шукав для цього посередників. Окрім того, В. Зеленський прилюдно звернувся до лідерів “Бухарестської дев’ятки” із закликком чинити спільний тиск на Росію і змусити її сісти за стіл переговорів. Росія відреагувала звинуваченнями, висловленими у фразі міністра закордонних справ С. Лаврова, що Зеленський сам втратив можливості для переговорів з питань безпеки.

Ба більше, контакти з росіянами офіційний Київ почав налагоджувати через народного депутата України Є. Шевченка, який мав виразні антиукраїнські погляди й публічно захоплювався білоруським диктатором О. Лукашенком. І саме через невизнаного узурпатора Білорусі

О. Лукашенка, з території якої, зокрема, й здійснювався жорстокий напад на українські міста і села, що сіяв тисячі смертей, українська влада шукала контакти з агресором В. Путіним.

Зрештою, 16 травня 2023 р. сам О. Лукашенко розповів, що Є. Шевченко кілька днів видзвонював його та його сина з пропозицією стати посередником між Києвом і Москвою. Зі свого боку, голова ГУР МО К. Буданов також підтвердив таку інформацію, вказавши, що вони вдвох здійснювали цю операцію, а Є. Шевченко діяв на прохання українських спецслужб¹⁸. Нагадаю принагідно, що тоді радник голови ОП О. Арестович брехав пресі, що перемовини запросили самі росіяни¹⁹.

А ось що про це розповів Д. Арахамія: “Так, здається, це було 24-те чи 25-те лютого. “Славнозвісний” депутат Євген Шевченко якимось чином дістав цього Лукашенка. І передав через Буданова на мій телефон. Мені на WhatsApp подзвонив Лукашенко. І Президент відмовився з ним розмовляти. А я попросив, що, кажу: “Давай на гучномовці я включу, щоб просто ми могли почути, тому що з цього боку ж наступають вони. Треба просто розуміти – може, він щось скаже, якусь інформацію, яка буде мати якусь цінність”²⁰. Саме під час цієї розмови й домовилися про початок переговорів із загарбником – путінською Росією²¹.

Президент України В. Зеленський тоді так висловився з цього приводу: “Скажу відверто, як завжди: я не дуже вірю в результат цієї зустрічі, але нехай спробують. Щоб потім у жодного громадянина України не було жодного сумніву, що я, як Президент, не намагався зупинити війну, коли був нехай і маленький, але все ж таки шанс”²². Отже, В. Зеленський все ще сподівався на якийсь шанс.

¹⁸ Контрнаступ вже почався? Буданов: про Лукашенка, переговори, шпигунів, кінець війни і особисте. *YouTube. Разные люди*. 2023. 16 травня. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=i1L3Sir9Kp8>

¹⁹ Арестович: Умови України – виведення всіх російських військ, із Криму й ОРДЛО теж. *Українська правда*. 2022. 28 лютого. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/02/28/7326843/>

²⁰ Об’єкт №1, або Вся влада – в бункері Зеленського. 24.02: Реконструкція. *Українська правда*. 2023. 11 липня. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2023/07/11/7410729/>

²¹ 25 лютого 2022 р. ЄС ухвалив другий пакет санкцій проти РФ, а вже наступного дня на сайті Білого Дому було розміщено “Спільну заяву щодо подальших обмежувальних економічних заходів” США, Європейської Комісії, Франції, Німеччини, Італії, Великобританії і Канади [Joint Statement on Further Restrictive Economic Measures. *The White House*. 2022. February 26. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/02/26/joint-statement-on-further-restrictive-economic-measures/>]

²² Зеленський про переговори: Не дуже вірю в результат, але хай спробують. *Українська правда*. 2022. 27 лютого. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/02/27/7326559/>

Відтак уранці 27 лютого 2022 р. до білоруського Гомеля прибула російська делегація на чолі з помічником президента Росії В. Мединським²³. Утім української делегації у Білорусі ще не було, тож представники РФ пізніше заявили, що Україна начебто саботувала погоджені перемовини. На це пресекретар з ОП України С. Никифоров того ж дня заявив, що О. Лукашенко і В. Зеленський домовилися, що “українська делегація зустрінеться з російською без попередніх умов на українсько-білоруському кордоні, в районі річки Прип’ять”²⁴. Проте спочатку (до цього) він зауважував на іншому: “Позиція України залишається незмінною. Ми готові зустрічатися в будь-якому нейтральному місці: Баку, Стамбулі, Варшаві, Відні... Продовжіть самі. Ми й надалі запрошуємо Росію якнайшвидше сісти за стіл переговорів і зберегти життя своїх військових...”²⁵.

Після перемовин В. Зеленського з О. Лукашенко, які відбулися в обід 27 лютого, білоруська та російська сторони заявили, що перемовини без попередніх умов Київ підтвердив. Сам Є. Шевченко, якого було виключено з парламентської фракції правлячої партії “Слуга народу”, розповів про ті події так: “Росіяни відправили свою делегацію до Білорусі під Гомель, Зеленський сказав, що він не пошле людей на переговори в країну, з якої летять ракети і заходять війська. Російська делегація вже збиралася їхати, і в той момент ми з Будановим підключилися. Я вже розумів психологію Президента Зеленського, що він не дзвонитиме Лукашенку, тому що напали на Україну. Моє завдання було зробити так, щоб Лукашенко сам зателефонував Зеленському і дав гарантії безпеки нашої групи, що з ними нічого не трапиться. Тільки тоді вони поїхали”²⁶. О. Лукашенко взяв на себе відповідальність за те, що на час проїзду, переговорів та повернення української делегації всі літаки, гелікоптери та ракети, розміщені на білоруській території, залишаться на землі²⁷.

²³ Цього дня В. Путін доручив міністру оборони і начальнику генерального штабу РФ перевести сили ядерного стримування Росії в “особливий режим бойового чергування”.

²⁴ Українська та російська делегації проведуть переговори на кордоні України й Білорусі. *BBC News. Україна*. 2022. 27 лютого. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60546246>

²⁵ Там само.

²⁶ “Для Лукашенка ця війна була шоком”: нардеп Євген Шевченко розповів, як допомагав ГУР влаштувати розмову Зеленського з Президентом РБ. *Волинські новини*. 2023. 16 травня. URL: <https://www.volynnews.com/news/all/dlia-lukashenka-tsia-viyna-bula-shokom-nardep-yevhen-shevchenko-rozpoviv-iak-dopomahav-hur-vlashtuvaty-rozmovu-zelenskoho-z-prezydentom-rb/>

²⁷ Українська делегація зустрінеться з російською – Зеленський. *TCH*. 2022. 27 лютого. URL: <https://tsn.ua/politika/pogovoriv-z-oleksandrom-lukashenkom-zelenskiy-1990591.html>

Водночас виникає питання: який був статус і повноваження цієї делегації, якщо 24 лютого 2022 р. Україна офіційно розірвала дипломатичні відносини з РФ, і на яких законних підставах відбувалися домовленості з невизнаним Україною диктатором Білорусі О. Лукашенком, а тим більше з міжнародним злочинцем, вбивцем і загарбником, диктором Росії В. Путіним, проти якого (та членів Ради безпеки РФ), до того ж, як повідомляла генеральний прокурор І. Венедиктова, Генпрокуратурою України було відкрито кримінальну справу після заяв про визнання т. зв. “ЛДНР” (ч. 2 ст. 110 Кримінального кодексу України)?

Раніше Президент В. Зеленський у відеозверненні заявляв, що переговори з Росією можуть відбутися у будь-якій країні, з території якої не летять ракети. Вранці 27 лютого Генштаб ЗСУ повідомив, що повітряні сили ЗСУ збили крилату ракету, випущену по столиці України з території Республіки Білорусь літаком Ту-22. На цьому принциповість В. Зеленського закінчилася...

Викликає також здивування й профанаційний підхід до підбирання складу української делегації на такі надважливі перемовини (якщо вже було прийнято рішення про їхнє проведення) у надзвичайно визначальний час для держави. “Подоляк знав цього Макея покійного, який з МЗС Білорусі. Він якимось чином мав із Білоруссю конекшен колись давно. Його тоді ж депортували, здається. І він каже: “Я цього Макея знаю”, – розповідав згодом Д. Арахамія. – Я кажу: “Ну знаєш, тоді поїхали з нами, бо ти маєш хоч якийсь персональний контакт”. Резніков по Мінському процесу знав Гризлова. Я як виїхав, якимось не обговорювалось, чому я. Тому що з мого телефона дзвонили. Ну якимось взяли і поїхали.

Ну, знаєте, не було там такого, що давайте зробимо делегацію. Тому що часу не було на це. І де, наприклад, взяти з МЗС людину, а де цей МЗС? Ну, ви ж розумієте, що ми не розуміли, де ці люди, яких треба зараз викликати. Тобто от хто був навколо, з тих зібрали і поїхали”²⁸.

2. Початок українсько-російських переговорів у Білорусі

О 17-й годині 27 лютого українська делегація прибула гвинтокрилами до кордону з Білоруссю в Гомельську область БР на переговори²⁹, однак зустріч з представниками РФ перенесли на ранок 28 лютого (про зустріч стало відомо о 10:27). Як заявляли в ОП: “Ключове

²⁸ Об’єкт №1, або Вся влада – в бункері Зеленського. 24.02: Реконструкція. *Українська правда*. 2023. 11 липня. URL: <https://www.prawda.com.ua/articles/2023/07/11/7410729/>

²⁹ Українська делегація прибула до кордону з Білоруссю на переговори з Росією. *ТСН*. 2022. 27 лютого. URL: <https://tsn.ua/politika/ukrayinska-delegaciya-pribula-do-gomelya-na-peregovori-z-rosiyeyu-1990684.html>

питання перемовин – негайне припинення вогню та відведення військ із території України”³⁰. Досить дивно, що в Офісі Президента України чомусь вважали, що після чотирьох днів тотального наступу путінська Росія відмовиться від своїх намірів, тим більше, що українська сторона сама запросила перемовини. Вочевидь, що питання стояло не зовсім так руба, а радше у тому, яку ціну мала би сплатити Україна за перемир’я або новий “Мінськ-3”.

Чому? Позаяк то було просто нереальним на той час і, до того ж, про вимогу виведення російських військ з Криму та ОРДЛО заявляв тоді пресі відомий пройдисвіт й аватюрник, що серед багатьох подібних потрапив у радники голови Офісу Президента, О. Арестович³¹. Не менш дивним виглядав підбір перемовників з українського боку, більшість з яких були відвертими профанами не лише в дипломатії, а й в політиці взагалі (Арахамія, Подоляк, Резніков, Умеров).

Власне, українська делегація прибула у такому складі: голова фракції партії “Слуга народу” Д. Арахамія, міністр оборони України О. Резніков, радник керівника Офісу Президента М. Подоляк, перший заступник глави делегації України в Тресторонній контактній групі А. Костін, народний депутат Р. Умеров та заступник міністра закордонних справ України М. Точицький. Доцільно також додати, що вже тоді ізраїльська газета The Jerusalem Post повідомляла, що мільярдер Р. Абрамович також бере участь у перемовинах і, за її відомостями, саме влада України попросила цього росіянина допомогти у їх організації!

Більше того, від громадськості приховувалося, що у перемовинах брав участь (і був одним із організаторів) також банкір Д. Кіреєв, що у 2010 – 2014 рр. працював першим заступником голови правління “Ощадбанку”, а до того був членом наглядової ради “Укресімбанку” і якого згодом застрелили у головній будівлі СБУ. І тут знову виникає питання: як він опинився у складі української делегації та за що конкретно відповідав і чому його (співробітника ГУР МО) просто вбили в СБУ з наказу очільників української спецслужби, які, як потім виявилось, самі були агентами російських спецслужб?

Російську делегацію під час переговорів очолив помічник президента РФ В. Медінський. До її складу також увійшли: заступник Міністра оборони, заступник Міністра закордонних справ А. Руденко, голова комітету Державної думи з міжнародних справ Л. Слуцький та посол Росії в Білорусі Б. Гризлов.

³⁰ Українська делегація прибула на кордон для переговорів з РФ: у складі – Резніков і Подоляк. *Українська правда*. 2022. 28 лютого. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/02/28/7326747/>

³¹ Арестович: Умови України – виведення всіх російських військ, із Криму й ОРДЛО теж. *Українська правда*. 2022. 28 лютого. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/02/28/7326843/>

Переговори 28 лютого тривали приблизно п'ять годин. Членів делегації зустрічав від імені О. Лукашенка Міністр закордонних справ БР В. Макей, який невдовзі (вже 26 листопада того ж року) за загадкових обставин помер у віці 64 роки у Мінську в своєму будинку в Дроздах³². “Шановні друзі, Президент Білорусі просив зустріти вас, вітати та забезпечити максимально вашу роботу. Як було домовлено з Президентами Зеленським та Путіним, ви можете почуватися у повній безпеці. Це наш святий обов'язок”, – сказав у вітальній промові В. Макей³³. Цю промову саме в такій редакції я наводжу з телеграм-відео каналу “Белта”, позаяк в українських пабліках слова про домовленість Президентів Путіна і Зеленського були вирізані й не подавалися у цитаті.

Після двох перерв делегації знов зустрілися близько 14-ї години. Обидві сторони обговорили всі пункти порядку денного, проте жодного рішення так і не ухвалили, лише знайшли деякі пріоритетні теми, за якими можна прогнозувати спільні позиції.

З якою метою прибули на перемовини росіяни, напередодні розповів заступник Міністра закордонних справ РФ А. Руденко: “Насамперед розмовлятимемо про мир, яким чином на Україну може прийти мир, що потрібно для цього зробити, щоб не повторилися всі ті події, свідками яких ми були у 2014 році”, але додав справжні очікування Кремля – виконання вимог щодо демілітаризації та денацифікації України³⁴. Голова ж комітету Державної Думи з міжнародних справ Л. Слуцький був явно задоволений самим фактом перемовин і тим, що “сторони почули одне одного”. Він також висловив сподівання, що “певний прогрес може бути досягнутий у найближчі дні” й повідомив, що під час перемовин обговорювалися у тому числі й питання припинення вогню і демілітаризації України.

Того ж дня Е. Макрон здійснив дзвоник до В. Путіна, під час якого висловив надію на якнайшвидше врегулювання “українського конфлікту” через діалог і переговори Москви з Києвом. На це В. Путін заявив Е. Макрону, що Росія відкрита до переговорів з представниками України, а також додав, що врегулювання в Україні можливе лише за її демілітаризації та денацифікації, нейтральному статусі та визнанні

³² Офіційно причина смерті В. Макея не озвучувалася. Видання “Наша Ніва” в день смерті В. Макея повідомило, що причиною смерті міністра став інфаркт, але через три місяці з посиланням на кілька джерел у сфері медицини та держуправління заявило, що він скоїв самогубство.

³³ Начался очередной раунд переговоров России и Украины. *Белта*. 2022. 28 февраля. URL: <https://www.belta.by/politics/view/nachalsja-ocherednoj-raund-peregovorov-rossii-i-ukrainy-487710-2022>

³⁴ С начала переговоров России и Украины прошло 3 часа. *Белта*. 2022. 28 лютого. URL: <https://www.belta.by/politics/view/s-nachala-peregovorov-rossii-i-ukrainy-proshlo-3-chasa-487692-2022/>

Криму російським³⁵. Тож, росіяни твердо стояли на своєму і чітко проводили поставлені В. Путіним завдання і мету у цій тотальній війні.

Зі свого боку, В. Зеленський у вечірньому відеозверненні 28 лютого заявив таке: “Сьогодні за ініціативою російської сторони відбувся перший раунд переговорів між Україною та Росією. Ці переговори відбувалися на тлі бомбардування та обстрілів нашої території, наших міст. Було видно синхронізацію обстрілів із переговорним процесом.

Я вважаю, що таким нехитрим способом Росія намагається тиснути. Не втрачайте часу. Тактику таку ми не сприймаємо. Справедливі переговори можуть бути тоді, коли одна сторона не б’є по іншій стороні реактивною артилерією саме в момент переговорів. Поки в нас немає такого результату, який ми хотіли б отримати. Росія заявила свої позиції.

Від нас прозвучали зустрічні пункти – щоб завершити війну. Деякі сигнали ми отримали. Коли делегація повернеться у Київ, проаналізуємо почуте й тоді будемо визначатись, як переходити до другого раунду переговорів”³⁶.

Важко уявити, що, почавши агресивну і повносяжну війну, Росія припинила б її, лише розпочавши, не досягнувши намічених результатів? Було би не менш недоречно вважати, що цього не усвідомлювали і на Банковій у Києві? Відтак: або ж там сиділи мрійники, або ж, насправді, посланці В. Зеленського поїхали на ці перемовини з пропозицією від нього для В. Путіна, а отже – з метою пропозицій поступок чи, інакше кажучи, з намаганням розпочати формування нового пакету задоволення апетитів кремлівського диктатора (т. зв. “Мінська-3”). А це означає, що: або у Києві не розуміли дійсну масштабну мету В. Путіна – знищення незалежної держави Україна, через що він і розв’язав цю тотальну війну; або ж подали Москві такого обширу поступки, які могли б задовольнити Кремль, як вони вважали. А це ще означає, що у Києві були готові на значні “компроміси”, проте В. Путін вже поставив максимальні ставки і вимагав фактично капітуляції України.

Увечері того самого дня сторони повернулися до своїх столиць, як заявив одіозний вже на той час М. Подоляк, для консультацій, “для того, щоб ці рішення отримали якісь можливості імплементації в логістичні рішення” й додав, що сторони обговорили можливість проведення найближчим часом другого раунду переговорів³⁷. Зі свого

³⁵ ТАСС. Телеграм-канал. 2022. 28 лютого. URL: https://t.me/tass_agency/114411

³⁶ Звернення Президента України Володимира Зеленського. *Офіс Президента України. Офіційна сторінка на YouTube*. 2022. 28 лютого. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Q6A7gcLJVCY>

³⁷ Подоляк: Перший раунд переговорів закінчено, сторони їдуть до своїх столиць. *Українська правда*. 2022. 28 лютого. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/02/28/7326889/>

боку, російський представник В. Мединський сказав пресі: “Закінчилися переговори, які тривали близько 5 годин. За цей час ми докладно пройшлися всіма пунктами порядку денного, знайшли деякі точки, за якими можна прогнозувати спільні позиції. І найголовніше – домовилися продовжити переговорний процес”. Наступна зустріч, за його словами, мала відбутися найближчими днями на польсько-білоруському кордоні.

Точної дати наступного раунду перемовин ніхто назвати не міг. Це в обід 2 березня 2022 р. підтвердив й Міністр закордонних справ України Д. Кулеба, який заявив, що наразі немає відомостей про дату нових раундів переговорів з Росією³⁸. “Перший раунд переговорів відбувся, жодної “зради” не було, вимоги росіян залишаються незмінними. Це ті вимоги, які озвучив Путін у зверненні перед початком війни. Ми готові до переговорів, але не готові до прийняття будь-яких російських ультиматумів. Коли пройдуть нові переговори, поки що невідомо” – зазначив він.³⁹ Проте вже після 20:00 години стало відомо, що українська делегація все ж їде на другий раунд переговорів з Росією до Біловезької пуші, де на неї вже чекала делегація РФ.

Очікувалося, що українці прибудуть на місце перемовин вранці 3 березня, де, серед іншого, мало обговорюватися й питання припинення вогню⁴⁰. Голова ж української делегації Д. Арахамія анонсував, що перемовини відновляться того дня о 16-й годині: “Програма мінімум 5 березня гуманітарні коридори. Далі 5 березня за обставинами”⁴¹. Отже, фактично, українська делегація, зверталася з проханням організації гуманітарних коридорів, позаяк через зневіру у можливість нового повномасштабного наступу Росії влада України навіть не переймалася евакуацією мирного населення, яке тепер опинилося у зоні бойових дій і зазнавало репресій і геноциду з боку окупаційних військ.

Чи відчувало на собі частину провини за тисячі жертв серед цивільних, яких не було евакуйовано заздалегідь, державне керівництво

³⁸ Лише 2 березня 2022 р. Генеральна Асамблея ООН зібралася на екстрене засідання і затвердила резолюцію “Агресія проти України”, яка засуджувала дії Росії як агресію і вимагала негайно припинити військові дії. Проте, на відміну від резолюцій Ради Безпеки, резолюції Генеральної Асамблеї не мають обов’язкової сили. Тоді ж 38 країн передали до Міжнародного кримінального суду дані про злочини РФ в Україні. Того ж дня було вперше звільнено район Бучі, що дало змогу розпочати евакуацію мирного населення, а вже 3 березня розпочався повторний наступ росіян, який 5 березня призвів до часткового захоплення міста.

³⁹ Брифінг Д. Кулеби. *Офіційна сторінка МЗС України у Facebook*. 2022. 2 березня. URL: <https://www.facebook.com/100064814226458/posts/329372535899885/?app=fbl>

⁴⁰ Українська делегація їде на переговори з РФ – Укрінформ. *Українська правда*. 2022. 2 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/2/7327545/>

⁴¹ David Braun. *Офіційна сторінка Д. Арахамії у Facebook*. 2022. 3 березня. URL: <https://www.facebook.com/david.braun.50951/posts/10209373061040937>

у Києві? Навряд чи... Що ж до інших питань, то Д. Арахамія публічно підтвердив, що насправді позиції української делегації були несталими й крихкими, а її члени на перемовинах мусили підлаштовуватися під російський порядок денний й спрямовувати свої зусилля залежно від “обставин”.

Напередодні другого раунду перемовин очільник російської делегації, помічник президента Росії В. Медінський розповів, що сторони обговорюватимуть три питання. “У нас блок пропозицій з трьох частин. Вони стосуються військово-технічного аспекту, гуманітарно-міжнародного та політичного”⁴². Цього разу українська делегація складалася лише з чотирьох осіб: Д. Арахамії, М. Подоляка, М. Точицького та О. Резнікова. Росіяни ж знову прислали потужних і досвідчених перемовників, а саме: помічника президента Росії В. Медінського, заступника керівника російського МЗС А. Руденка, посла Росії у Білорусі Б. Гризлова, голови міжнародного комітету Держдуми РФ Л. Слуцького та заступника Міністра оборони О. Фоміна⁴³.

Отже, порядок денний на переговорах 3 березня передбачав три блоки: військовий, гуманітарний та питання майбутнього політичного врегулювання конфлікту (все ж таки 5 березня “Мінськ-3”).

3. Метаморфози на передодні і під час другого раунду українсько-російських перемовин

Під час *другого раунду переговорів* делегацій від України та РФ українська сторона пропонувала створити безконфліктну 30-кілометрову зону навколо всіх ядерних об’єктів, але її не підтримали – домовилися лише про формат гуманітарних коридорів для виходу цивільних та можливе тимчасове припинення бойових дій у секторі гумкоридору на період виходу цивільного населення. Спільне забезпечення гуманітарних коридорів мало би використовуватись для евакуації мирного громадянського населення, а також для доставки ліків та їжі до

⁴² Росія та Україна домовились про гуманітарні коридори. Можливо, у деяких містах і селах не буде вогню. *BBC News. Україна*. 2022. 3 березня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60594131>

⁴³ Прикметно, що напередодні нового раунду переговорів Кремль привіз літаком до Мінська президента-втікача В. Януковича. Українська розвідка підозрювала, що Кремль готував його до спецоперації. За одним зі сценаріїв, його мали спробувати оголосити “Президентом України” і для цього нібито готувалася якась інформаційна операція чи акція з повернення до України экс Президента або публікація звернення від його імені до українського народу тощо [Янукович у Мінську, Кремль хоче зробити його “Президентом України” – джерела. *Українська правда*. 2022. 2 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/2/7327392/>].

місць найбільш жорстоких боїв, з можливістю тимчасового припинення вогню у тих містах і селах, де буде здійснюватися евакуація⁴⁴.

Але й тут – домовилися домовлятися, позаяк не озвучені домовленості малибутирозглянуті знов під час наступного (третього) раунду переговорів (деякі домовленості ще мали би бути закріплені через національні ратифікації). “Сторони досягли розуміння про спільне забезпечення гуманітарних коридорів евакуації мирного громадянського населення. А також для доставки ліків та їжі до місць найбільш жорстоких боїв, з можливістю – я підкреслюю, з можливістю – тимчасового припинення вогню на період, коли буде здійснюватись евакуація у секторах, де вона проводитиметься”, – додав М. Подоляк⁴⁵. Найближчим часом, за його словами, для створення гуманітарних кордонів організують спеціальні канали зв’язку та взаємодії. Українська делегація назвала “програмою мінімум” питання гуманітарних коридорів, адже багато українських міст враз опинились у драматичній ситуації – їм бракувало їжі, ліків, люди не могли виїхати зі своїх населених пунктів, які постійно піддавалися авіаударам чи обстрілам. Як додавали В. Мединський і Л. Слуцький: “не можна тягнути з реалізацією домовленостей, котрі досягнуті і будуть закріплені на вищому рівні у найближчі дні або навіть часи”⁴⁶. Наступний етап переговорів очікувався у найближчі дні.

Цікаво, що пресекретар В. Путіна Д. Песков назвав досягнуте Росією та Україною порозуміння з гуманітарних питань у такій важкій ситуації дуже важливим. Натомість В. Зеленський вкотре заявив про готовність розмовляти з В. Путіним про все, в тому числі про Донбас, щоби не воювати і що у будь-яких переговорах є сенс, адже слово – важливіше за постріл, додаючи: я ж сусід, я нормальний мужик. “Ми не нападаємо на Росію і не збираємося на неї нападати. Ми у НАТО? Ні. У нас є ядерна зброя? Ні. Що я маю сказати? Кому я маю щось дати?”

Ви розумієте, це ж теж інформаційна бомба, про яку всі говорять. Що віддати, Господи? Що ти хочеш від нас?

⁴⁴ Росія та Україна домовились про гуманітарні коридори. Можливо, у деяких містах і селах не буде вогню. *BBC News. Україна*. 2022. 3 березня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60594131>; Мединський і Слуцький підвели ітоги переговорів. *РІА Новості*. 2022. 3 березня. URL: t.me/rian_ru/150879; Другий раунд переговорів: “досягли розуміння” щодо гуманітарних коридорів. *Українська правда*. 2022. 3 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/3/7327908/>

⁴⁵ Росія та Україна домовились про гуманітарні коридори. Можливо, у деяких містах і селах не буде вогню. *BBC News. Україна*. 2022. 3 березня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60594131>

⁴⁶ Мединський і Слуцький підвели ітоги переговорів. *РІА Новості. Офіційний телеграм-канал*. 2022. 3 березня. URL: t.me/rian_ru/150879

Піди з нашої землі. Не хочеш зараз піти – сядь зі мною за стіл переговорів. Я вільний. Сядь зі мною! Тільки не за 30 метрів, як з Макроном і Шольцом, як він їх приймає.

Я ж сусід. Мене не треба за 30 метрів тримати. Я не кусаюся. Я нормальний мужик. Сядь зі мною і поговори”, – емоційно заявив 3 березня 2022 р. Президент України російською, даючи інтерв'ю західним журналістам⁴⁷. В. Зеленський також вкотре закликав західних союзників запровадити безпілотну зону над українською територією силами Північноатлантичного альянсу. попросив озвучити конкретні терміни, коли країни НАТО зможуть закрити небо над Україною⁴⁸.

При цьому президент Росії В. Путін знову не погодився на пряму розмову з Президентом України В. Зеленським, а в Білому Домі заявили, що не бачать ознак послаблення агресії, а навпаки, спостерігають її ескалацію й впевнені, що росіяни продовжать добиватися своєї кінцевої мети – взяття Києва і захоплення всієї України.

Необхідно зауважити, що того дня (3 березня) телефонну розмову з В. Путіним мав Е. Макрон, а наступного (4 березня) – О. Шольц⁴⁹. “Сьогодні вранці я розмовляв з президентом Путіним. На цьому етапі він відмовляється припинити свої атаки на Україну. Буду продовжувати свої зусилля та контакти. Ми повинні уникати найгіршого”, – написав

⁴⁷ Зеленський – Путіну: “Піди з нашої землі. Сядь зі мною за стіл переговорів”. *Українська правда*. 2022. 3 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/3/7327899/>

⁴⁸ Цього ж дня (3 березня 2022 р.) Верховна Рада України звернулася до міжнародної спільноти з вимогами: негайне запровадження безполотної зони над територією України (це захистить цивільне населення, об'єкти світової культурної спадщини та критичної інфраструктури); невідкладне відкриття “зелених” коридорів для безпечної евакуації жінок, дітей та літніх людей, гарантування їхньої безпеки у співпраці з Червоним Хрестом, постачання гуманітарної допомоги постраждалим та цивільним; введення в Україну миротворчих сил на підставі Резолюції ГА ООН 377 (V) “Об'єднання заради миру” від 3 листопада 1950 р. Також Верховна Рада звернулася до Генсека ООН із закликом посередництва у припиненні війни.

⁴⁹ Водночас цього дня (4 березня 2022 р.) Міністр закордонних справ України взяв онлайн-участь в позачерговому засіданні Ради міністрів закордонних справ ЄС, на якому також були присутні глави дипломатій США, Канади, Великої Британії, Генеральний секретар НАТО. Д. Кулеба закликав країни ЄС, США, Канаду та Велику Британію ввести нові жорсткі санкції проти РФ та негайно надати Україні бойові літаки. На той час війська РФ перегруповувалися, намагаючись знов атакувати українську столицю (колона російської техніки зупинилася приблизно за 25 – 29 км від Києва з півночі). Наступного дня В. Зеленський у розмові з сенаторами США просив про безполотну зону над Україною, заборону на російську нафту та призупинку карт Visa і Mastercard у РФ, а Прем'єр-міністр Ізраїлю Н. Беннет таємно прибув до Москви на зустріч з В. Путіним.

тоді Е. Макрон у Twitter⁵⁰. 4 березня 2022 р. під час телефонної розмови з канцлером ФРН О. Шольцем він розповідав тому про геноцид, влаштований київським режимом щодо мешканців Донбасу і повторив свою мантру, “що основна небезпека виходить від військових формувань неонацистів, котрі здійснюють численні воєнні злочини, використовуючи терористичні методи”, про найманців з Албанії, Хорватії та Косово “і навіть джихадистів з досвідом бойових дій у Сирії”⁵¹.

При цьому очільник РФ заявляв, що Росія відкрита для діалогу (нагадаю, що тоді якраз тривали російсько-українські перемовини у Білорусі), але за умови виконання усіх російських вимог. Йшлося “про нейтральний та без’ядерний статус України за обов’язкової демілітаризації країни, а також про денацифікацію Української держави, визнання російської приналежності Криму, суверенітету ДНР та ЛНР в адміністративних кордонах Донецької та Луганської областей”⁵². Така ж риторика звучала з вуст В. Путіна й під час його розмов перед цим з Президентом Франції Е. Макроном 28 лютого⁵³ і 3 березня 2022 року⁵⁴.

Згодом німецький журналіст Ш. Ламбі отримав доступ до стенограми переговорів канцлера Німеччини О. Шольца з Президентом Франції Е. Макроном, в яких вони обговорюють свої розмови з главою Кремля В. Путіним. О. Шольц повідомив Е. Макрону, що становище “кращим не стає” й додав: “Деяко турбує мене більше, ніж переговори [між українцями та росіянами]: він [Путін] зовсім не скаржиться на санкції. Я не знаю, чи робив він це в розмові з вами. Але він взагалі не згадував про санкції”⁵⁵. На це французький Президент відповів, що за день до цього В. Путін у розмові з ним також ані словом не обмовився про протиросійські санкції Заходу. При цьому німецький канцлер зауважував також і про те, що В. Путін знову нав’язував йому своє бачення України. “Він розповів мені про всі свої ідеї щодо того, як знайти компроміс. Він говорив про демілітаризацію, денацифікацію, –наголошував О. Шольц на незмінності риторики і намірів очільника Кремля, який вимагав

⁵⁰ Emmanuel Macron. *Twitter*. 2022. March 03. URL: <https://twitter.com/EmmanuelMacron/status/1499461402326704128>

⁵¹ Телефонный разговор с Федеральным канцлером Германии Олафом Шольцем. *Президент России*. 2022. 4 марта. URL: <http://kremlin.ru/events/president/news/67907>.

⁵² Там само.

⁵³ ТАСС. Телеграм-канал. 2022. 28 февраля. URL: https://t.me/tass_agency/114411

⁵⁴ Kanzler-Gespräch mit Kreml-Chef nach Kriegsausbruch. Was Scholz nach seinem Putin-Telefonat besonders quälte. *Bild*. 2023. August 28. URL: <https://www.bild.de/politik/inland/politik-inland/ukraine-krieg-was-scholz-nach-seinem-putin-telefonat-besonders-quaelte-85191144.bild.html>.

⁵⁵ Там само.

визнання незалежності т. зв. “ДНР” і “ЛНР”, а також “попросив мене [О. Шольца], щоб Крим був визнаний частиною Росії”. “Нічого нового, прямо кажучи”, – розчаровано висноував з цього приводу канцлер ФРН⁵⁶.

Зачепив О. Шольц у розмові з В. Путіним і тему перспектив перемовин на вищому рівні. “Коли я запитав його, чи можлива зустріч щодо України, рано чи пізно, з вами, мною, Зеленським і з ним, Путіним, він не відмовився повністю. Але він назвав дві умови. По-перше, це не повинно бути приводом для припинення вогню. По-друге, він говорив тільки про нас трьох: ви, я і він. Без Зеленського”, – розповів О. Шольц Е. Макрону⁵⁷. Тож західні провідники (а отже, й В. Зеленський) достеменно знали, що переговори між українською та російською делегаціями є грою з боку В. Путіна, як і про те, що кремлівський диктатор не поступиться у своїх намірах і насправді абсолютно не прагнув будь-яких переговорів з участі офіційного Києва.

При цьому В. Путін цілком серйозно натякнув О. Шольцу про маріонеточність влади України й висловив конспірологічну тезу, що “українська делегація поїхала до Польщі, тому що хотіла поговорити з Президентом Сполучених Штатів, аби отримати їхні вказівки”. Повідомивши це Е. Макрону, О. Шольц розсміявся й резюмував: “Більш-менш. Це воно”. Президент Франції, зі свого боку, підтвердив таку риторику В. Путіна: “Дякую, це було дуже схоже на розмову, яку я мав з ним учора”. “Я думаю, – стурбовано підсумував Е. Макрон про В. Путіна, – що зараз він дуже налаштований йти до кінця. Наратив і жорстокість його телевізійного звернення, а також усі ініціативи, які він зробив у переговорах з громадськими організаціями в Росії протягом останніх кількох годин, дуже тривожать. Відверто кажучи”⁵⁸.

Сам же В. Путін, ніби насміхаючись над ілюзіями В. Зеленського та його Офісу, того ж дня знову назвав росіян та українців одним народом і вказав, що ніколи від цього не відмовиться та що “спецоперація” йде за планом, у суворій відповідності з графіком й що усі поставлені завдання успішно виконуються, а також заявив, що націоналісти та іноземні найманці прикриваються мирним населенням як живим щитом.

Бабільше, росіяни знову вкокрезасвідчили чого варті їхні домовленості: вже 5 березня окупанти обстріляли Волноваху та напрямком Маріуполь – Запоріжжя, бої велися й в районі населених пунктів Пологи – Оріхове, що унеможливило рух колони з Маріуполя до Запоріжжя⁵⁹. Саме

⁵⁶ Там само.

⁵⁷ Там само.

⁵⁸ Там само.

⁵⁹ Брифінг І. Верещук. *Офіційна сторінка Офісу Президента України у Facebook*. 2022. 5 березня. URL: <https://fb.watch/kIPbfzFA-V/>

ці два напрямки евакуації цивільних й були узгоджені попередньо на перемовинах з росіянами як оті безпечні гуманітарні коридори. Росія також не давала можливості направити гуманітарні вантажі з Дніпра й Запоріжжя – зокрема, з медикаментами та продуктами харчування.

Проте в контексті попередніх і наступних подій, варто повернутися до особи Д. Кіреєва, який був позаштатним співробітником ГУР МО й брав участь у переговорному процесі (в його організації та першому раунді перемовин). Нагадаю, що саме Д. Кіреєв у деталях, попередив українське керівництво про плани В. Путіна наступати на Київ 24 лютого 2022 р. і, за словами К. Буданова, інформація Д. Кіреєва дала Україні кілька дорогоцінних годин, щоб перекинути війська і захистити Київ з боку аеродрому в Гостомелі. В інтерв'ю *The Wall Street Journal* керівник ГУР К. Буданов розповів, що навесні 2021 р. він особисто звернувся до Д. Кіреєва з проханням спробувати влитися в російську військову розвідслужбу, використовуючи свої зв'язки і контакти. Той погодився на цю пропозицію і, за даними видання, почав їздити до Харківської області, де разом зі ще одним співробітником військової розвідки на машині перетинав кордон з Росією. Він повертався за кілька днів, після чого передавав зібрану інформацію К. Буданову.

Пізніше К. Буданов запропонував Д. Кіреєву взяти участь у російсько-українських переговорах в Білорусі у складі української делегації, оскільки той був знайомий з двома учасниками делегації Росії. Д. Кіреєв розумів, що для нього ризиковано з'являтися у складі української делегації і спочатку відмовлявся, алезгодом усе ж погодився. Після його появи там, усім став очевидним його зв'язок зі спецслужбами України, але ситуація була критичною, сказав газеті *The Wall Street Journal* очільник ГУР МО К. Буданов⁶⁰. Проте невдовзі Д. Кіреєва затримали спецпризначенці СБУ 3 березня після його виїзду з ГУР МО і саме перед тим, як він мав їхати на другу переговорну зустріч у Білорусь⁶¹, а потім застрелили в потилицю в центрі Києва в центральній будівлі СБУ, а труп викинули з машини просто при дорозі⁶². У ніч перед переговорами у Білорусі, до речі, Д. Кіреєву телефонували з офісу начальника контррозвідки СБУ О. Поклада.

⁶⁰ Russian Spy or Ukrainian Hero? The Strange Death of Denys Kiryeyev. *The Wall Street Journal*. 2023. January 18. URL: <https://www.wsj.com/articles/russian-spy-or-ukrainian-hero-the-strange-death-of-denys-kiryeyev-11674059395>

⁶¹ Там само.

⁶² 5 березня про загибель Д. Кіреєва оголосили в ЗМІ, це була коротка новина з даними, що його вбито СБУ під час затримання при спробі втечі. СБУ нібито підозрювало його у державній зраді, зокрема в записі телефонних розмов. Пізніше ГУ розвідки спростувало інформацію СБУ про шпигунство та заявило, що Д. Кіреєв був штатним співробітником ГУР МО України, якого працівники СБУ стратили. Також загинули О. Доля та Герой України В. Чибінеєв.

Згодом очільник ГУР МО К. Буданов свідчив, що саме він відправив на перемовини Д. Кіреєва для того, аби той затягував їх з метою виграти час, оскільки особисто знав двох осіб з того переговорного процесу, які представляли російську сторону. “Ще раз хочу це підкреслити: у того, хто це навмисно зробив, було на меті не допустити того, щоб ми втрутилися в чужу гру і затягнули цей процес для того, щоб дозволити нашим ЗСУ, скажімо так, зробити певні дії по відсічі ворога. Якщо ви пам’ятаєте ті події, то тоді ситуація була близька до критичної. Думаю, ви гарно маєте це пам’ятати. І була певна кількість людей, яка, скажімо так, не дуже хотіла, щоб Україна перемогла”, – заявив К. Буданов згодом, додаючи, що ці люди були “перш за все з української сторони. Це перш за все”⁶³.

Майже рік українське суспільство вважало Д. Кіреєва зрадником, яким його оголосило СБУ (“Він уже небіжчик”; “Він був агентом. Самі знаєте за що вбивають агентів”)⁶⁴ та один в провідних діячів партії “Слуга народу”, народний депутат України і проросійський політик О. Дубінський, вказуючи у своєму телеграм-каналі 5 березня 2022 р., що вбитий Д. Кіреєв підозрювався у держзраді і був людиною братів Ключєвих⁶⁵.

А один з учасників перемовин, радник голови ОП М. Подоляк, біографією якого й мало би зацікавитися СБУ, заявив через рік (19 січня 2023 р.), що “вбивство [Д. Кіреєва] було пов’язане з тим, що не було єдиної координації між силовими структурами. Були певні претензії до нього з одного боку, з іншого – не встигли ці претензії врегулювати в діалоговому форматі”⁶⁶. Він же в інтерв’ю одіозній російській журналістці Ю. Латиніній заявляв тоді, коли усі публічні (і не тільки) українці ігнорували представників народу-окупанта, що Д. Кіреєв й взагалі не був офіційним членом української делегації під час першого туру перемовин з російською стороною у білоруському Гомелі, лише обіймав посаду консультанта, а його смерть, про яку писали медіа нібито через державну зраду, не пов’язана з роботою у делегації⁶⁷. Проте “консультант”, як

⁶³ “Денис Кіреєв – співробітник ГУР, якого вбили в автівці СБУ, а тіло викинули на вулицю”. Інтерв’ю з Кирилом Будановим. *Радіо Свобода*. 2023. 22 січня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/вбивство-кіреєва/32233661.html>

⁶⁴ СБУ під час затримання застрелила українського переговорника в Гомелі – джерела. *Українська правда*. 2022. 5 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/5/7328458/>

⁶⁵ Телеграм-канал О. Дубінського. *Dubinsky.pro*. 2022. 5 березня. URL: <https://t.me/dubinskypro/12275>

⁶⁶ Эфир Delfi – Михаил Подоляк: у нас заготовлены сюрпризы для России, они воюют рабами. *Delfi*. 2023. 17 января. URL: <https://www.delfi.lt/ru/news/live/efir-delfi-mihail-podolyak-u-nas-zagotovleny-syurprizy-dlya-rossii-oni-voyuuyut-rabami.d?id=92290427>

⁶⁷ Юлия Латынина / Михаил Подоляк. *LatyninaTV*. 2022. 6 березня. URL: https://www.youtube.com/watch?v=J5dn_dPXuY&t=2283s

видно зі світлин і відео, під час першого раунду перемовин сидить за столом серед членів української делегації й бере участь у переговорах. Утім, навіть за два роки після вбивства экс-очільник СБУ І. Баканов так і не був затриманий, засуджений та ув'язнений, а чому – досі залишається питанням.

Тим часом, готуючись до чергового туру перемовин, офіційний Київ, попри заяви про свою тверду позицію, все ж робить поступки для задобрення Кремля. Так, голова фракції правлячої партії “Слуга народу” у Верховній Раді та член української делегації на переговорах з РФ Д. Арахамія заявив 5 березня під час інтерв'ю американському каналу Fox News, що в НАТО не готові обговорювати вступ України протягом 5 – 10 років, тож Україна не має наміру боротися за заявку на вступ до Альянсу⁶⁸. Нагадаю, що відмова від вступу України до НАТО була однією з вимог Росії. Натомість він зауважив, що можливо досягнути прямі гарантії різних країн, таких, наприклад, як США, Китай, Велика Британія, можливо, Німеччина та Франція, а також Російська Федерація⁶⁹.

Що ж до прогресу і продовження самих переговорів, то на це запитання Д. Арахамія відповів так: “Наступний раунд переговорів із Росією запланований на понеділок. Чи є прогрес? Я б не сказав, що ми рухаємося швидко, тому що у нас щодня гине багато людей, особливо цивільних. Важко, чесно, але ми все ж демонструємо певний прогрес. Принаймні, дві групи слухають одна одну та активно обговорюють різні речі. Єдине, про що майже неможливо домовитися, це Крим і так звані республіки, щодо яких Росія наполягає на тому, аби ми визнали їх незалежними. Це неприйнятно в українському суспільстві. І річ не в політиках, а в українському народі, який ніколи цього не допустить. Це головний виклик, і, чесно кажучи, ми досі не знаємо, як ми можемо подолати ці бар'єри”⁷⁰.

Він також виявив неабиякий “інтелект”, заявивши (в часі геноцидної війни Росії проти України), “що переговорний процес має бути на безпрограшній основі”, без ультиматумів. Це як? Ще однією темою

⁶⁸ Russian invasion: Exclusive interview with chief Ukrainian negotiator. *Fox News*. 2022. March 05. URL: <https://www.foxnews.com/world/russian-invasion-exclusive-interview-with-chief-ukrainian-negotiator>

⁶⁹ Того дня, до речі, уряд РФ заніс Україну до переліку недружніх Росії країн і територій. До переліку також увійшли: Австралія, Албанія, Андорра, Великобританія, включаючи Джерсі, Ангілью, Британські Віргінські острови, Гібралтар, держави – члени Європейського Союзу, Ісландія, Канада, Ліхтенштейн, Мікронезія, Монако, Нова Зеландія, Норвегія, Республіка Північна Македонія, Сінгапур, США, Тайвань (Китай), Чорногорія, Швейцарія, Японія.

⁷⁰ Russian invasion: Exclusive interview with chief Ukrainian negotiator. *Fox News*. 2022. March 05. URL: <https://www.foxnews.com/world/russian-invasion-exclusive-interview-with-chief-ukrainian-negotiator>

вимог стало звинувачення НАТО у небажанні “закрити небо” України й водночас компліментарність щодо можливого приїзду до Києва попереднього Президента США Д. Трампа, що мав явно проросійські симпатії. І за цим він знов нарікав на порушення росіянами режиму припинення вогню у домовлених гуманітарних коридорах (Арахамія: “це єдине досягнення наших переговорів”), але вкотре заговорив про сподівання на добру волю Росії.

4. Третій раунд перемовин, міжнародна реакція й ілюзії офіційного Києва

Третій раунд переговорів, за ініціативою української сторони, відбувся 7 березня 2022 р.⁷¹ Сторони нібито домовилися про поліпшення логістики гуманітарних коридорів (М. Подоляк назвав це “невеликими позитивними зрушеннями”)⁷². Однак щодо базового політичного блоку, який стосувався врегулювання конфлікту разом з припиненням вогню та гарантіями безпеки, вирішили проводити інтенсивні консультації у подальшому.

Насправді ж перемовини зайшли у глухий кут. Крім того, що росіяни твердо стояли на своїх позиціях, дотримуючись путінської маячні про денацифікацію України та сприяючи своїм військам в окупації, Кремль знову доставив до Мінська экс Президента В. Януковича⁷³. Але головною причиною остаточного провалу переговорів стали ультимативні вимоги росіян (В. Путіна), які навів журналіст-розслідувач Bellingcat Христо Грозев:

1) В. Зеленський залишається формальним Президентом, але Росія призначає Ю. Бойка Прем’єр-міністром України;

2) Україна визнає незалежність т. зв. ЛНР/ДНР і Крим російською територією;

3) Україна відмовляється від вступу до НАТО⁷⁴.

Однак тоді три високопоставлені джерела з найближчого оточення Президента В. Зеленського одразу ж спростували цю інформацію

⁷¹ Третій раунд переговорів пройде 7 березня. *Українська правда*. 2022. 5 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/5/7328524/>; Делегації України і РФ в дорозі на третій раунд переговорів. *Українська правда*. 2022. 7 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/7/7329065/>

⁷² Твіт М. Подоляка. *Twitter: Офіційна сторінка М. Подоляка*. 2022. 7 березня. URL: https://twitter.com/Podolyak_M/status/1500891613815525381

⁷³ Янукович знову прилетів у Білорусь перед переговорами України з росіянами. *Gazeta.ua*. 2022. 7 березня. URL: https://gazeta.ua/articles/world-life/_anukovich-znovu-priletiv-u-bilorus-pered-peregovorami-ukrayini-z-rosiyanami/1074367.

⁷⁴ Твіт Х. Грозєва. *Twitter: Офіційна сторінка Christo Grozev*. 2022. 7 березня. URL: <https://twitter.com/christogrozev/status/1500812687009267712>

щодо Ю. Бойка. Так само заперечили це близькі до Ю. Бойка особи в ОПЗЖ: “Нам нічого невідомо про перебіг переговорів. Переконані, що ця інформація недостовірна. Крім того, Бойко не вважає за можливе для себе приймати подібні пропозиції у нинішній ситуації”⁷⁵.

Фактично це підтвердив (не згадуючи щодо Ю. Бойка) своїм англомовним твітом і Д. Песков, який того ж дня підтвердив заяву Росії на перемовинах, що Кремль у будь-яку мить може зупинити свою воєнну спецоперацію, якщо Київ погодиться на вимоги Москви, а саме:

- 1) зупинення військових дій (спротиву);
- 2) визнання Криму російським і незалежності ЛНР і ДНР;
- 3) Україна мусить змінити свою Конституцію (вочевидь і щодо формально-представницьких повноважень Президента і перерозподілу важелів влади Прем’єр-міністрів) та закріпити у ній нейтральний статус;

- 4) відмова від прагнення і заявки на вступ до НАТО⁷⁶.

Україна не пристала на цей ультиматум і, здавалося б, В. Зеленський мусив би нарешті вичавити зі своєї свідомості (чи підсвідомості) російський синдром (принаймні під тиском очевидних і неспростовних фактів як політичних, так і злочинно-геноцидних з боку Російської Федерації щодо України та українців на тлі тотальної війни), вилікуватися від параноїдально-рецидивних нападів зазирнути в очі В. Путіну й позбутися навколо себе сумнівного, з огляду на репутаційно-безпекову гігієну, оточення, яке небезпідставно підозрювалося експертним середовищем не лише у некомпетенції, а й у зв’язках з російськими спецслужбами.

А натомість почали відбуватися дивні речі, що мали означену тенденцію до пошуків нових компромісів з В. Путіним через, певною мірою, задоволення вимог Російської Федерації (за винятком послаблення владних повноважень В. Зеленського в Україні). І відбулися вони після несподіваних відвідин Москви ізраїльським Прем’єр-міністром Н. Бенетом, який перебрав на себе роль нового посередника в українсько-російських переговорах⁷⁷. Долучився до тиску на українську сторону й турецький Президент Р. Ердоган, який здійснив терміновий дзвінок до В. Зеленського.

⁷⁵ Бойко в Україні: “Путін-ху*ло я не скажу”, але агресію армії РФ визнав. *Українська правда*. 2022. 7 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/7/7329204/>

⁷⁶ Russia will stop ‘in a moment’ if Ukraine meets terms – Kremlin. *Reuters*. 2022. March 07. URL: <https://www.reuters.com/world/kremlin-says-russian-military-action-will-stop-moment-if-ukraine-meets-2022-03-07/>

⁷⁷ Ukraine and Russia explore neutrality plan in peace talks. *The Financial Times*. 2022. March 16. URL: <https://www.ft.com/content/7b341e46-d375-4817-be67-802b7fa77ef1>

Зі свого боку, 7 березня М. Подоляк у мережі Twitter написав: “Третій раунд переговорів закінчився. Є невеликі позитивні зрушення щодо покращення логістики гуманітарних коридорів... По базовому політичному блоку врегулювання разом із припиненням вогню та гарантіями безпеки інтенсивні консультації продовжені”⁷⁸.

В. Зеленський все ще вірив В. Путіну, попри невдачі росіян у намаганні захопити Київ, попри злочини їхніх військ, попри прямі й однозначні заяви президента РФ та конкретні юридичні акти її влади й попри численні приклади того, що вірити Кремлю не можна. Президент України та його оточення практично домовилися з росіянами у Білорусі; на заваді стояли: ненависть до загарбників народу України, героїзм ЗСУ та, як не дивно, НАТО.

Типова маніпуляція мала виправдати нову угоду з ворогом. Тож вже 8 березня 2022 р. В. Зеленський в інтерв'ю ABC News заявив, що Україна готова вести діалог з Росією про гарантії безпеки для країни, а також щодо майбутнього окупованих територій Донецької та Луганської областей й анексованого Криму. Увага: про гарантії безпеки від держави, яка веде з твоїм народом війну на винищення і яка прагне знищення твоєї держави, яка про це офіційно заявила і закріпила у своїх законодавчих актах!

Та попри все, В. Зеленський вважав, що у майбутньому Україна повинна мати колективний договір безпеки зі всіма своїми сусідами (в тому числі з Росією) та за участі провідних держав світу – США, Франції, Німеччини, а також Туреччини, з якою Україна країна межує через Чорне море. “Щодо НАТО я багато разів говорив і передавав публічно меседжі і Росії, і президенту Путіну: ми готові до будь-яких гарантій безпеки нашої країни від відповідних держав, які мають гарантувати. І Росія також серед цих держав, тому що Росія – наш сусід... Це будуть гарантії не лише для України. Це будуть гарантії і Росії, про які вона постійно говорить. Хоча я не знаю, від кого вона захищається. Бо Україна ніколи ні на кого не напала, а лише вела оборонні дії”, – наголосив Президент країни, що воювала з Росією⁷⁹.

Навіть більше, В. Зеленський також зазначив, що готовий на компроміс щодо долі самопроголошених “ДНР” та “ЛНР”, а також Криму. Цікаво, який компроміс? Адже відомо, що Росія вимагала беззаперечного визнання незалежності тих “республік”, а Крим однозначно визнавала російським, що було навіть зафіксовано в її законодавчих актах. “Ми

⁷⁸ Завершився третій раунд переговорів України з росіянами. *Gazeta.UA*. 2022. 7 березня. URL: https://gazeta.ua/articles/politics/_zavershivsya-tretij-raund-peregovoriv-ukrayini-z-rosiyanami/1074404

⁷⁹ Зеленський розповів про можливі компроміси щодо Криму, Донбасу і гарантій безпеки. *BBC News. Україна*. 2022. 8 березня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60663741>

повинні це питання обговорювати. Так само як компроміси в питанні Криму. Ми не можемо визнати, що Крим – це територія Росії. Думаю, РФ буде складно визнати, що це територія України. Гадаю, ми достатньо розумні, щоб рішення щодо цих двох питань не викликало будь-яких революцій усередині суспільств”, – сказав В. Зеленський, явно не усвідомлюючи абсурдності власних слів⁸⁰.

При цьому він цілком означено виказав свою готовність прийняти позицію Кремля, якби не народ України: “Народ, який мене обрав, не готовий до капітуляції, ми не готові до ультиматумів. Але ми можемо дискутувати з Росією щодо майбутнього Криму та Донбасу”⁸¹. Дискутувати? Про що? Про територіальну цілісність твоєї держави і Батьківщини? З ким? З убивцями українців і з тим, хто тобі апіорі заявив, що ці питання не підлягають обговоренню? Чи не абсурд хворої уяви?

Що ж до путінської заяви про денацифікацію України, то В. Зеленський наївно прокоментував її так: “Я просто не знав, що в сучасному світі так може бути. Що людина, яка оголошує денацифікацію, може отримати за це якусь підтримку. Це і є злочин проти народу. Тому що сказати “денацифікація”, а потім бомбити цивільних людей – це геноцид проти українського народу”⁸². Тобто вести перемовини і йти на поступки тому, хто чинить геноцид твого народу – нормально? Йти на компроміс з ворогом, коли той не досяг своєї стратегічної мети і коли твій народ бореться, а його підтримує чи не увесь світ –розумно? Звісно ж, про людське око заявлялося про несприйняття ультиматумів з боку росіян, на справі ж завадою до поступок ставав збройний і безкомпромісний опір українського народу і політична позиція Заходу, який збільшував військову допомогу ЗСУ.

Президент В. Зеленський все ще прагнув “зазирнути в очі Путіну” й у переддень зустрічі міністрів закордонних справ України і Росії через заступника голови свого Офісу І. Жовкву звернувся до канцлера Німеччини з проханням організувати зустріч з кремлівським диктатором. Під час інтерв’ю в ефірі німецького телеканалу ARD 8 березня він заявив, що українська сторона не має наміру приймати жодних ультиматумів або йти на компроміси з принципових питань, “але все інше можна було б дискутувати, наприклад, як може виглядати можливий нейтральний статус України... Нам потрібні жорсткі гарантії, щоб не повторилася ситуація, причому не тільки для України”⁸³. Тобто відмовитися від вступу в НАТО, що закарбовано в Конституції України, й оголосити нейтралітет

⁸⁰ Там само.

⁸¹ Там само.

⁸² Там само.

⁸³ Selenskyj-Berater Zhovkva. Neutralität verhandelbar – unter Bedingungen. *Der Tagesschau*. 2022. March 08. URL: <https://www.tagesschau.de/ausland/ukraine-krieg-selenskyj-berater-kompromisse-101.html>

– це не був ультиматум В. Путіна? І. Жовква додав: “Україна вимагає від сусідів, зокрема й Росії, гарантій безпеки”⁸⁴. Гарантії з боку Росії!

“Такі питання можна було б обговорювати на переговорах, це цілком можливо... Зеленський готовий до цього. На жаль, російська сторона не бажає цього робити. Міжнародні партнери мають допомогти у проведенні такої зустрічі. Однак такі переговори та можлива домовленість могли відбутися лише після припинення бойових дій і припинення вогню”, – сказав він, відповідаючи на запитання, чи готова Україна на переговорах прийняти нейтральний статус⁸⁵.

“Ми неодноразово зверталися до наших союзників, зокрема канцлера Шольца, аби провести переговори між Президентом Зеленським та Путіним, хоча зі сторони Кремля жодної готовності до такої зустрічі не лунаю, є чимало питань, які могли б обговорити два Президенти, – знов наголосив І. Жовква в ефірі німецької телепрограми Tagesschau. – Єдині серйозні переговори, які можуть бути проведені з росіянами, були б можливими на Президентському рівні. Мій Президент готовий до цього. Міжнародні партнери мають допомогти нам організувати таку зустріч”⁸⁶. Досвід зустрічі в Парижі й війни так і не довели Президентові України хворобливу абсурдність цієї ірраціональної ілюзорності, що переросла в його одержимість Путіним.

Натомість Прем’єр-міністр Великої Британії Б. Джонсон, що інтелектуально був вакцинований від рецидиву хворобливого російського синдрому, на відміну від В. Зеленського, у переддень зустрічі Д. Кулеби з С. Лавровим в Анталії категорично відкинув можливість досягнути будь-якого компромісу, а тим більше миру, на перемовинах з Росією. “Я не бачу жодного шляху, жодних можливостей, щоб ми могли повернутися до нормальних відносин без повного залишення Росією територій, які вона захопила, без сплати репарацій тощо”, – наголосив британський Прем’єр 9 березня 2022 р. в інтерв’ю Polska Agencja Prasowa⁸⁷. Б. Джонсон сказав, що хотів би знайти якесь дипломатичне вирішення, але не бачить до того підстав. “Складно знайти можливість для ведення серйозних переговорів з кимось, хто зараз атакує і нищить твою країну. Я переконаний: якщо ми

⁸⁴ Там само.

⁸⁵ Там само.

⁸⁶ ОП звернувся до канцелярії Шольца з проханням організувати зустріч Путіна та Зеленського. *Суспільне. Новини*. 2022. 9 березня. URL: <https://susplne.media/215679-op-zvernuvsa-do-kancelarii-solca-z-prohannam-organizuvati-zustric-putina-ta-zelenskogo/>

⁸⁷ Premier Boris Johnson dla PAP: nie ma powrotu do normalnych relacji z Rosja. *Polska Agencja Prasowa*. 2022. 8 Marsz. URL: <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1107352%2Cpremier-boris-johnson-dla-pap-nie-ma-powrotu-do-normalnych-relacji-z-rosja>

залишимося єдиними у підтримці героїчного опору українців, то Путін остаточно програє”, – наголосив він⁸⁸.

Проте офіційний Київ навіжено прагнув перемовин з Москвою і гарантій безпеки від Росії, яка вела проти України тотальну війну з метою знищення її народу і держави.

Тим часом 10 березня 2022 р. на території Туреччини за ініціативи та посередництва глави МЗС Туреччини М. Чавушоглу в рамках Дипломатичного форуму в Анталії відбулися переговори міністрів закордонних справ України Д. Кулеби та Росії С. Лаврова⁸⁹. Проте зустріч так і не дала жодних результатів.

Якою ж була позиція С. Лаврова? Ось які шість ультимативних вимог Росії до України на тоді стали відомими тижневику “Дзеркало тижня”:

1. Відмова від руху до НАТО. Нейтральний статус України (одним із гарантів якого готова стати Росія, яка й напала на Україну);

2. Російська мова – друга державна. Скасування всіх законів, що її обмежують;

3. Визнання Україною Криму російським;

4. Визнання Україною незалежності ДНР та ЛНР в адміністративних межах областей (включно з тоді контрольованими Україною територіями);

5. “Денацифікація” України. Заборона діяльності ультранационалістичних, нацистських та неонацистських партій та громадських організацій, скасування чинних законів про героїзацію нацистів та неонацистів;

6. “Демілітаризація” України. Повна відмова від наступального озброєння, під яке при бажанні можна підвести будь-які види озброєнь⁹⁰.

Більше того, очільник МЗС РФ С. Лавров просто насміхався з Д. Кулеби (а відтак і з В. Зеленського), заявивши: “На інші країни ми не плануємо нападати. Ми і на Україну не напали”⁹¹.

Проте нічого не могло привести В. Зеленського до прозріння й усвідомлення дійсності. Це й дало підстави офіційному представникові Президента Туреччини Р. Ердогана І. Калину вже у день провалу переговорів (10 березня 2022 р.) заявити про особисті перемовини між

⁸⁸ Там само.

⁸⁹ Foreign Ministers of Turkey, Ukraine and Russia will hold a trilateral meeting in Antalya. Anadolu. 2022. March 07. URL: <https://www.aa.com.tr/ru/турция/главы-мид-турции-украины-и-рф-проведут-трехстороннюю-встречу-в-анталье/2526448>

⁹⁰ ZN.UA стали відомі шість ультимативних вимог Росії до України. *Дзеркало тижня*. 2022. 10 березня. URL: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/dtua-stali-vidomishist-ultimativnikh-vimoh-rosiji-do-ukrajini.html>

⁹¹ Кулеба і Лавров поговорили про війну і мир. Про що домовились. *BBC News Україна*. 2022. 10 березня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60691136>

В. Зеленським і В. Путіним: “Є підстави вважати, що зустріч відбудеться, можливо, в якийсь момент в найближчому майбутньому”⁹².

Того ж дня глава МЗС Туреччини М. Чавушоглу заявив, що президент Росії В. Путін не проти прямих переговорів з Президентом України В. Зеленським. Про це М. Чавушоглу сказав Президентові Туреччини Р. Ердогану, виступаючи в четвер на пресконференції в Анталії після тристоронньої зустрічі міністрів закордонних справ України, Росії та Туреччини. “Було сказано, що Зеленський готовий до такої зустрічі, і Путін в принципі не проти. Путін також згадав цю ідею Президенту Ердогану”, – сказав М. Чавушоглу на пресконференції⁹³. Він також зауважив щодо перемовин Д. Кулеби і С. Лаврова, які не привели до проривів, були принаймні початком: “Ніхто не повинен очікувати чудес від однієї зустрічі, але зустріч на міністерському рівні є важливим початком”⁹⁴.

У Кремлі з відгуком не забарилися. Вже наступного дня С. Песков зверхньо щодо України прокоментував: “Ніхто не виключає зустрічі Путіна і Зеленського, концептуально вона можлива, але спочатку перемовники мають виконати свою частину роботи”⁹⁵.

У Вашингтоні відреагували миттєво, заявивши того ж 11 березня, що Адміністрація Президента США Д. Байдена не бачить дипломатичної розв’язки для завершення війни Росії проти України. При цьому в Білий Дім твердо стояв на тому, щоб не відкривати двері будь-якій потенційній угоді, яка призведе до капітуляції України. “Наша позиція полягає в тому, що ми підтримаємо рішення, прийняте шляхом переговорів, яке поважає суверенітет і територіальну цілісність України в межах її міжнародно визнаних кордонів. І крапка. Ми чинимо тиск в надії, що в кінцевому підсумку буде досягнуто рішення шляхом переговорів, але не схоже, що Путін хоче цього прямо зараз”, – ствердив прессекретар Держдепартаменту США Н. Прайс⁹⁶. США будуть продовжувати надавати всі види допомоги у відновленні, які допоможуть Україні вижити як суверенній державі. Підтримка, яку США продовжують надавати

⁹² İbrahim Kalın: Rusya'ya yaptırım uygulamayı düşünmüyoruz. TRT Haber. 2022. March 10. URL: <https://www.trthaber.com/haber/gundem/ibrahim-kalin-rusyaya-yaptirim-uygulamayi-dusunmuyoruz-662688.html>

⁹³ Turkey's foreign minister says Putin is not against direct talks with Ukrainian president. *CNN World*. 2022. March 10. URL: https://edition.cnn.com/europe/live-news/ukraine-russia-putin-news-03-10-22/h_c2cb4c1b7d42deccf49404f7c060f946

⁹⁴ Там само.

⁹⁵ РІА-Новости. Телеграм-канал. 2022. 11 марта. URL: https://t.me/rrian_ru/152797

⁹⁶ No diplomatic off-ramp in sight for Russia's war in Ukraine. *CNN*. 2022. March 11. URL: <https://edition.cnn.com/2022/03/11/politics/ukraine-russia-putin-diplomacy/index.html>

Україні, також розглядається як фактор, який може – з часом – змусити Росію сісти за стіл переговорів у більш серйозній формі. “Тиск, з яким вона стикається на полі бою, важке економічне становище, в якому вона знаходиться у себе вдома. Ми сподіваємося, що ці сили об’єднаються, і це змусить РФ сісти за стіл переговорів таким чином, який дійсно має на увазі добру волю”, – додав Н. Прайс⁹⁷.

Тривала 16-та доба тотальної війни й США намагалися застерегти істеричного В. Зеленського від необачних дипломатичних переговорів та угод з В. Путіним, закликаючи до витримки і прагнучи завдати Росії таких втрат і збитків та довести Україну до такого становища, коли Київ, а не Москва матиме змогу грати першим номером в російсько-українському протистоянні, в тому числі й дипломатичному, коли В. Путін буде змушений прийняти умови України. Вашингтон, як і Лондон, мислив стратегічно і виважено.

Водночас пресекретар російського президента заявив, що ці переговори є продовженням зустрічей російської та української делегацій, які вже тричі провели консультації на білоруській території. Російську делегацію очолював помічник президента, колишній Міністр культури В. Медінський. До неї також увійшли: заступники глав Міноборони та МЗС А. Фомін та А. Руденко, голова комітету Держдуми з міжнародних справ Л. Слуцький, посол Росії у Білорусії Б. Гризлов. Українську сторону представляли Міністр оборони О. Резніков, радник глави Офісу Президента М. Подоляк, голова фракції правлячої партії “Слуга народу” Д. Арахамія, перший заступник голови української делегації у Контактній групі з урегулювання на Донбасі А. Костін, народний депутат Р. Умеров та заступник Міністра закордонних справ М. Точицький.

Росія та Україна продовжували переговори у відеоформаті, зізнався тоді ж пресекретар Кремля Д. Песков. “Делегацію продовжує очолювати (помічник президента РФ) Владімір Медінський”, – зазначив він, відмовившись повідомити про деталі, а голова комітету Держдуми з міжнародних справ Л. Слуцький ствердно відповів на запитання: чи пройшли переговори у колишньому “біловезькому форматі”⁹⁸. Після цих заяв, про факт тривання відеоперемовин на своїй сторінці Twitter повідомив, у супроводі селфі з головою ОП А. Єрмаком, й М. Подоляк, що написав: “Переговори з делегацією РФ тривають безперервно у відеоформаті. Створено спеціальні робочі підгрупи”⁹⁹.

Ба більше, саме того дня (12 березня 2022 р.) заступник голови МЗС

⁹⁷ Там само.

⁹⁸ Кремль підтвердив проведення переговорів РФ и України в видеоформате. *Интерфакс*. 2022. 12 марта URL: <https://www.interfax.ru/world/827832>

⁹⁹ Михайло Подоляк. *Twitter*. 2022. 12 березня. URL: https://twitter.com/podolyak_m/status/1502686810853543937?s=21

Росії С. Рябков заявив, що “пропозиції Росії щодо гарантій безпеки, направлені США та НАТО¹⁰⁰, вже не в силі, повністю змінилася конфігурація”¹⁰¹. В. Зеленський, своєю чергою, залишався глухим і сліпим до думок, порад і прилюдних закликів надієвіших друзів України. Він ігнорував заклики США та Британії й знято шукав посередника, який шонайшвидше влаштує йому зустріч з В. Путіним¹⁰².

Чи був сенс так напрошуватися на перемовини саме тоді, коли козирів у Києва було обмаль, а кремлівський злодій вкотре принизливо ігнорував такі посили, позаяк ще сподівався добрати козирів з колоди війни собі¹⁰³. В. Зеленський не розумів, що у такий спосіб до миру не примушують; в Москві інший алгоритм розв’язання завдань і досягнення мети! Чи не корисніше було б з таким завзяттям домагатися зустрічей з лідерами НАТО (зрозуміло з якою метою) і зазирнути у очі їм, а не В. Путіну, який в принципі бачити українців не хоче..., тобто – на Землі..., тобто – живими... Утім у Києві їх не чули.

Тим часом надійшли звістки, що президент Росії не проти зустрічі з лідером України. Про це очільник Кремля повідомив під час телефонних переговорів із Президентом Туреччини. Також радник голови ОП М. Подоляк заявив в ефірі телемарафону 13 березня, що зустріч В. Зеленського та В. Путіна може відбутися вже в найближчому майбутньому: “Я думаю, що нам уже не так довго йти до цього. Я не готовий сказати, що ця зустріч може відбутися найближчим часом. День, два, три. Якийсь час ще займе, але намагатимемося, щоб це було якнайшвидше”¹⁰⁴. За його словами, тоді Україна вже шукала місце проведення переговорів між лідерами України та Росії з точки зору гарантій безпеки та напрацювання пакету домовленостей. “Коли

¹⁰⁰ Йдеться про те, що наприкінці 2021 року Росія підготувала проекти договорів із США та НАТО про “гарантії безпеки”. Серед іншого, Москва зажадала від НАТО відмовитися від розширення на Схід, не приймати до Альянсу країни колишнього СРСР, зокрема Україну, відмовитися від будь-якої військової співпраці з ними, а також повернути свої війська на позиції 1997 року, коли до Альянсу ще не вступили країни Центральної та Східної Європи.

¹⁰¹ ТАСС. 2022. 12 марта. URL: https://t.me/tass_agency/118525

¹⁰² Volodymyr Zelenskyu / Володимир Зеленський. *Twitter*. 2022. 12 березня. URL: <https://twitter.com/ZelenskyUa/status/1502753980199358469>

¹⁰³ На той час у Київській області тривали бої у деяких населених пунктах Баришівської, Калитянської та Великодимерської територіальних громад Броварського району. Російські війська обстрілювали житлові масиви і критичну інфраструктуру. У всіх районах Київської області тривала боротьба з диверсійними групами.

¹⁰⁴ Подоляк: Україна робить все, щоб зустріч Зеленського і Путіна відбулася якомога швидше. *Факти ICTV*. 2022. 13 березня. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/polituka/20220313-podolyak-ukrayina-robyt-vse-shhob-zustrich-zelenskogo-i-putina-vidbulasya-yakomoga-shvydshe/>

вони будуть напрацьовані, попередньо узгоджені, тоді Президенти зможуть зустрітися і опрацювати вже кінцеві положення мирного договору”, – сказав він¹⁰⁵.

Засліплені власними ілюзіями, в офісі В. Зеленського готувалися до мирного тріумфу. Більше того, М. Подоляк навіть зустрівся з російськими (!) блогерами і журналістами. Його слова були схожі на марево київських простаків, яких навколо пальця обвів досвідчений кремлівський шулер. “На столі переговорів зараз лежать різні пропозиції, їх багато, там десяток речень. У тому числі і з політичного врегулювання та, головне, з військового врегулювання. Я маю на увазі припинення вогню, формулу припинення вогню та виведення військ. Зараз це все перебуває в умовних робочих групах”, – натхненно просторікував він¹⁰⁶. І додав перелік очікуваних мрій:

- Щойно буде напрацьовано взаємні зустрічні вже юридичні формати, буде призначено зустріч – четвертий раунд переговорів. Це можливо завтра, післязавтра (14 – 15 березня);

- Делегації домовилися не коментувати зміст переговорів до того моменту, коли всі ключові позиції будуть узгоджені;

- Договір між Росією та Україною має бути “багатокомпонентним” – він повинен включати кілька позицій щодо: припинення війни; процедури та швидкості виходу російських військ; мирної угоди; гарантій безпеки України від Росії;

- Мають бути чітко прописані компенсаторні механізми: коштом якого бюджету все відновлюватиметься;

- Російська сторона набагато адекватніше вже дивиться. Але ще якийсь час має пройти, щоб вони загалом на 100 % розуміли ситуацію, в яку потрапила саме Росія (!), а не Україна¹⁰⁷.

Підтримав М. Подоляка й член російської делегації Л. Слущкий, який заявив про “суттєвий прогрес” на переговорах з Україною та що, на його особисті очікування, цей прогрес може перерости в єдину позицію обох делегацій і в “документи для підписання”¹⁰⁸. В інтерв’ю RT Arabic він також сказав, що підписання документів на переговорах могло б лягти “в основу зниження напруги”¹⁰⁹.

Отже, в Офісі Президента України вірили В. Путіну і не зважали на те, що той каже стосовно України лідерам Заходу цілком протилежне! Відтак який сенс було НАТО, за таких обставин, взагалі схвалювати

¹⁰⁵ Там само.

¹⁰⁶ И дипломаты говорят, и пушки не молчат. *Коммерсантъ*. 2022. 13 марта. URL: <https://www.kommersant.ru/doc/5252292>

¹⁰⁷ Там само.

¹⁰⁸ РИА Новости. Телеграм-канал. 2022. 13 березня. URL: https://t.me/rjan_ru/153148

¹⁰⁹ Там само.

рішення про надання Україні ППО чи бойових літаків, адже Київ ручкався з Москвою, прагнучи поцілунку з ґвалтівником й невдовзі передбачав укласти з ним “мирний” договір?!

Перемовини між російською та українською делегаціями мали відновитися вранці 14 березня, але були відкладені до наступного дня через технічні умови. Дивно чи не так, аби дві офіційні державні структури не змогли технічно налагодити відеозв’язок між Києвом і Москвою¹¹⁰. Чи причина була в іншому? І чи не полягала вона насправді у факті розмови Президента В. Зеленського з Прем’єр-міністрами Великобританії Б. Джонсоном та Чехії П. Фіалою, а також Міністра закордонних справ Д. Кулеби з Держсекретарем США Е. Блінкеном?

До того ж 14 березня колишні Прем’єр-міністри Великої Британії Г. Браун та сер Д. Мейджор, спільно з групою видатних вчених і юристів виступили з ініціативою розпочати роботу з організації міжнародного “Нюрнберзького трибуналу” над військовим злочинцем В. Путіним. У зв’язку з цим вони запустили петицію, для початку розгляду якої мали бути зібрані 2 мільйони підписів (автор цих рядків поставив свій підпис під нею 19 березня 2022 р.)¹¹¹.

І чи не тому, що 15 березня 2022 р. Сенат США одноставно ухвалив резолюцію, яка засуджує В. Путіна як військового злочинця, а Комітет Міністрів Ради Європи ухвалив рішення про виключення Росії зі складу організації?

При цьому у Кремлі речник президента країни-агресора Д. Песков відмовився озвучувати російським журналістам можливі терміни закінчення військової інтервенції проти України.

Наступного дня (16 березня) В. Зеленський виступив перед Конгресом США. Поміж іншого, він просив створення безпілотної зони над Україною, а якщо це занадто багато, то системи ППО С-300 та літаки. А крім того, запропонував фактично розпустити НАТО, створивши натомість новий альянс для забезпечення безпеки всієї Європи – “Союз відповідальних

¹¹⁰ Саме тоді Міжнародний суд ООН у Гаазі отримав заперечення Росії у письмовій формі проти вживання забезпечувальних заходів за скаргою України. При цьому РФ заявила, що цей суд не має юрисдикції розглядати справу про застосування сили в Україні. Водночас у Стасбурзі близько 200 депутатів з 46 держав-членів Ради Європи зібрались на позачергові дебати щодо відповіді Ради Європи на агресію Росії проти України. Головним питанням дебатів мала бути рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи виключити повністю Росію з організації. ПАРЄ одногослосно рекомендувала виключити Росію з Ради Європи, проте РФ здійснила й свій крок: генеральному секретарю організації було вручено листа від очільника МЗС РФ С. Лаврова, в якому повідомлялося, що Росія сама виходить з Ради Європи. 15 березня 2022 р. Комітет Міністрів Ради Європи ухвалив рішення про виключення Росії зі складу організації.

¹¹¹ Put Putin on trial. *Avaaz. The World in Action*. 2022. March 14. URL: https://secure.avaaz.org/campaign/en/prosecute_putin_loc/

країн”¹¹². І ці абсурд та утопія звучали перед американським політичним істеблішментом від “одного з найкращих лідерів сучасного світу”, як назвав його під час зустрічі з головними редакторами інтернет-медіа та популярними блогерами, яка відбулася 20 вересня 2019 р., тогочасний заступник голови Офісу Президента України А. Єрмак¹¹³. Конгресмени поблажливо плескали українському народові в особі його Президента стоячи й усміхнено дивувалися недалекості В. Зеленського. Він, до слова, вже невдовзі забувся про власні ж слова щодо створення нового воєнно-політичного блоку з країн НАТО, що часто траплялося з ним як до цієї промови, так і після неї. Уже наступного року в політиків США для В. Зеленського не було ані овацій, ані захоплення.

Тим часом В. Путін заявив, що на Донецькій та Луганській областях він й спочатку зупинитися не збирався і що всі поставлені завдання у спецоперації, безумовно, будуть виконані¹¹⁴. Водночас, попри цю заяву кремлівського диктатора, того ж таки 16 березня радник голови ОП М. Подоляк вкотре зазначив (цього разу в інтерв’ю PBS): “Об’єктивно, єдина опція, яка зупинить війну – це прямі переговори між двома президентами. І саме над цим ми працюємо в ході мирних переговорів. Ми напрацьовуємо документ, який будуть надалі обговорювати і підписувати Президенти”¹¹⁵. За словами М. Подоляка, підписання угоди могло відбутися вже найближчим часом і “це єдиний спосіб завершити війну”¹¹⁶.

Складається враження, що в Офісі Президента свідомо підігравали В. Путіну і щонайбільше прагнули зіпсувати стосунки з НАТО. Враження це, з огляду риторики і дій усіх сторін, не є безпідставним. Йдеться,

¹¹² Промова Президента України Володимира Зеленського перед Конгресом США. *Президент України. Офіційне інтернет-представництво*. 2022. 16 березня. URL: <https://www.president.gov.ua/news/promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-pered-kong-73609>

¹¹³ Офіс Президента назвав Зеленського “одним з найкращих лідерів сучасного світу”. *Еспресо*. 2019. 22 вересня. URL: https://espresso.tv/news/2019/09/22/v_ofisi_prezydenta_zelenskogo_nazvaly_quotodnym_z_naykraschykh_lideriv_suchasnogo_svituquot

¹¹⁴ Цього ж дня Міжнародний суд ООН в Гаазі ухвалив рішення про запровадження тимчасових заходів щодо Росії у справі про влаштування окупантом геноциду в Україні: негайно припинити військові операції, які почалися на території України 24 лютого 2022 р., і забезпечити, щоб будь-які військові чи регулярні збройні підрозділи, а також інші організації чи особи, які контролюються РФ, не будуть вживали кроків щодо продовження військової операції.

¹¹⁵ “Це єдиний спосіб завершити війну”: Подоляк оголосив про підготовку до переговорів Зеленського з Путіним. *Еспресо*. 2022. 16 березня. URL: <https://espresso.tv/tse-ediniy-sposib-zavershiti-viynu-podolyak-ogolosiv-pro-pidgotovku-doperegovoriv-zelenskogo-z-putinim>

¹¹⁶ Там само.

зокрема, й про оприлюднений 16 березня 2022 р. у *The Financial Times* проєкт угоди між Україною та РФ про нейтралітет України та її вихід з війни на умовах Кремля. Його члени обох делегацій вперше обговорили ще у неділю 13 березня 2022 р. Проєкт угоди з 15 пунктів передбачав відмову Києва від амбіцій НАТО, проголошення нейтралітету в обмін на гарантії безпеки з боку Росії, обіцянку не розміщувати іноземні військові бази чи зброю в обмін на захист від таких союзників як США, Великобританія і Туреччина та погодження на обмеження своїх збройних сил¹¹⁷.

Однак характер західних гарантій безпеки України, зокрема й їх прийнятність для Москви, могли виявитися великою перешкодою для будь-якої угоди, так само як і статус територій країни, захоплених Росією та її ставлениками від 2014 року. Крім того, такі умови безпеки не змогли б запобігти повторній агресії Кремля проти свого сусіди – України.

Хоча Москва і Київ заявили, що досягли прогресу в угоді, два українські чиновники, які на умовах анонімності розповіли американському виданню про проєкт російсько-української мирної угоди, вже тоді скептично ставилися до того, що президент Росії В. Путін був відданий справі миру, і неабияк стурбовані тим, що Москва може виграти час, щоб перегрупувати свої сили та відновити наступ. “Є ймовірність, що це обман і ілюзія. Вони брешуть про все – і про Крим, і про нарощування військ на кордоні, і про “істеріку” навколо вторгнення”, – розповіло українське джерело, поінформоване про переговори¹¹⁸. Але російське джерело, поінформоване про переговори, повідомило, що запропоноване врегулювання, якщо воно буде узгоджене, може дати обом сторонам надійний спосіб проголосити перемогу у війні. “Кожна сторона потребує перемоги, – сказав він. – Вона повинна мати можливість продати це людям. Путін може сказати, що ми хотіли зупинити вступ України до НАТО та розміщення іноземних баз і ракет на її території. Якщо вони це зроблять, він може сказати: “Я зрозумів””¹¹⁹.

Прем’єр-міністр Ізраїлю Н. Бенет був головним міжнародним посередником у переговорах між В. Зеленським і В. Путіним, повідомили троє людей, знайомих з цим питанням, після несподіваного візиту до Москви 5 березня. Р. Ердоган, Президент Туреччини, також розмовляв телефоном з лідером України В. Зеленським, коли він та його високопосадовці активізували свої зусилля, щоб допомогти досягти мирної угоди між Києвом і Москвою.

¹¹⁷ Seddon M., Olearchyk R., Massoudi A., Zilber N. Ukraine and Russia explore neutrality plan in peace talks. *The Financial Times*. 2022. March 16. URL: <https://www.ft.com/content/7b341e46-d375-4817-be67-802b7fa77ef1>

¹¹⁸ Там само.

¹¹⁹ Там само.

Як сказав М. Подоляк The Financial Times, будь-яка угода передбачатиме, що “війська Російської Федерації в будь-якому випадку покинуть територію України”, захоплену після початку вторгнення 24 лютого, а саме південні регіони вздовж Азова та Чорного моря, а також території на схід і північ від Києва. Україна збереже свої збройні сили, але буде зобов’язана залишатися поза військовими альянсами, такими як НАТО, і утримуватися від розміщення іноземних військових баз на своїй території.

Прессекретар В. Путіна Д. Песков заявив журналістам 16 березня, що нейтралітет для України на основі статусу Австрії чи Швеції є можливим. “Цей варіант зараз дійсно обговорюється, і його можна вважати нейтральним”, – сказав Д. Песков, а Міністр закордонних справ Росії С. Лавров додав, що на переговорах “близькі до узгодження” “абсолютно конкретні формулювання”¹²⁰.

Доцільно також зауважити, що хоча Конституція України зобов’язує її прагнути до членства в НАТО, В. Зеленський та його помічники все більше нехтували її дотриманням й дедалі більше навмисно і цілеспрямовано применшували шанси України на приєднання до трансатлантичного військового альянсу, перспективу, яку Росія розглядала як провокацію. “Зараз немає ефективної системи європейської безпеки, яка б модерувалася НАТО. Як тільки в Європі почалася серйозна війна, НАТО швидко відійшло вбік. Ми пропонуємо “українську модель гарантій безпеки”, яка передбачає негайну і юридично підтверджену участь низки країн-гарантів у конфлікті на боці України, якщо хтось знову зазіхне на її територіальну цілісність”, – заявив М. Подоляк¹²¹. Заява ця була нічим іншим, як блюзнірством і брехнею. Україна, додав М. Подоляк, у рамках будь-якої угоди “однозначно збереже власну армію”. Він також применшив значення заборони на іноземні бази в Україні, сказавши, що це вже заборонено українським законодавством.

Троє людей, ознайомлених із проектом, сказали The Financial Times, що передбачувана угода також містила положення про закріплення прав російської мови в Україні, хоча українська була і є єдиною державною мовою. Тут необхідно нагадати, що Росія представила своє вдертя в Україну, в тому числі, як спробу захистити російськомовних від “геноциду” з боку “неонацистів”. Проте найбільшою проблемою залишалася вимога Росії, щоб Україна визнала анексію Криму в 2014 р. та незалежність двох сепаратистських квазідержав на східному кордоні Донбасу. Україна спочатку відмовилася, але була готова розділити це питання і обговорити його, запевнив М. Подоляк¹²².

¹²⁰ Там само.

¹²¹ Там само.

¹²² Там само.

Сам же М. Подоляк у Twitter тоді зазначив, що The Financial Times опублікувала чернетку угоди, яка демонструє запит російської сторони. І додав, що українська сторона має свої позиції. “Єдине, що ми підтверджуємо на цьому етапі, – це припинення вогню; виведення російських військ та гарантії безпеки від низки країн”¹²³. Усе занотоване радником голови Офісу Президента України виявилось маніпуляцією: документ був не чернеткою, а проектом; ніякого припинення вогню не було; жодного виведення російських військ не відбувалося; ніяких гарантій від низки країн не було (до того ж, вони й не брали участі в переговорах). Росія не відмовилася від жодного вказаного у документі рядка.

Вивести Росію на чисту воду та промити очі і розум Україні спробував 16 березня в інтерв’ю Le Parisien Міністр закордонних справ Франції Ж.-І. Ле Дріан, який був упевнений, що РФ тільки вдавала, ніби веде переговори з Україною і не вірив у їхню плідність. Він наголосив на важливості припинення вогню і заявив, що “тільки на підставі цього” можна говорити, позаяк не можна вести переговори “з пістолетом біля скроні”¹²⁴.

Того ж дня пані Міністр закордонних справ Великобританії Л. Трас заявила, що також не вірить у щирість та успіх мирних переговорів між Росією та Україною. Вона сказала, що президенту Росії В. Путіну спочатку потрібно вивести свої війська з України, щоб переговори увінчалися успіхом. “Я скептично ставлюся до мирних переговорів, поки Путін все ще веде війну в Україні. Він повинен забезпечити припинення вогню і вивести свої війська, щоб до цих мирних переговорів ставилися серйозно”, – наголосила Л. Трас¹²⁵. Вона також констатувала, що В. Путіна потрібно зупинити за будь-яку ціну, адже є ймовірність, що “він захоче піти далі”. “Дуже важливо, щоб ми зупинили Владіміра Путіна, він являє собою реальну загрозу, з якою стикається світ”, – підкреслила Л. Трас¹²⁶.

Натомість Президент України В. Зеленський у промові перед лідерами країн Об’єднаних експедиційних сил, які очолювала Велика Британія, заявив, що його держава не стане членом НАТО, оскільки цього не хоче сам Альянс. Тоді помічник президента Росії В. Медінський заявив, що

¹²³ Михайло Подоляк. *Twitter*. 2022. 16 березня. URL: https://twitter.com/Podolyak_M/status/1504137146713661440

¹²⁴ Jean-Yves Le Drian : “On ne négocie pas avec un revolver sur la tempe”. *Le Parisien*. 2022. Mars 17. URL: <https://www.leparisien.fr/international/jean-yves-le-drian-on-ne-negocie-pas-avec-un-revolver-sur-la-tempe-16-03-2022-T7WOW3TBLVAYFGNT2QBMXEW53I.php>

¹²⁵ UK’s Truss sceptical on Russia-Ukraine peace talks. *Reuters*. 2022. March 16. URL: <https://www.reuters.com/world/uk/uk-foreign-secretary-truss-sceptical-peace-talks-over-ukraine-2022-03-16/>

¹²⁶ Там само.

українці на переговорах пропонують створити в Україні австрійський чи шведський варіант демілітаризованої держави. “Збереження та розвиток нейтрального статусу України, демілітаризація України – обговорюється цілий комплекс питань, пов’язаних із розміром української армії. Україна пропонує австрійський, шведський варіант нейтральної демілітаризованої держави, але при цьому держави, яка має власну армію та військово-морські сили”, – стверджував В. Мединський¹²⁷. За його словами, ці питання все ще обговорювалися на рівні керівників міністерств оборони Росії та України. Про такі пропозиції України у той самий день заявив речник Кремля Д. Песков. Він додав, що обговорюється демілітаризація за австрійським чи шведським варіантом зі збереженням власної армії, але без іноземних військових баз. Можна було б запідозрити росіян в інформаційних маніпуляціях, проте українська сторона жодним чином не спростувала подібні заяви.

Лише через нетривалу паузу ці заяви росіян прокоментував радник голови Офісу президента України М. Подоляк. “Безперечно, ми розуміємо спробу наших партнерів залишитися ініціативною стороною в переговорному процесі. Звідси слова про шведську чи австрійську моделі нейтралітету. Але Україна зараз перебуває у стані прямої війни з Росією. Тому модель може бути лише українською і лише про юридично вивірені гарантії безпеки. І жодних інших моделей чи варіантів”, – непереконливо наголосив він¹²⁸. Він пояснив свої слова так: “По-перше, абсолютні гарантії безпеки. Дієві, а не протокольні чи “будапештські”. А це означає, що підписанти гарантій не стоять осторонь у разі нападу на Україну, як сьогодні. Але беруть активну участь на боці України в конфлікті та офіційно забезпечують нам негайне постачання необхідного обсягу зброї [...] По-друге, Україна більше не хоче залежати від бюрократичних процедур, які дозволяють чи не дозволяють закривати небо від тих самих крилатих ракет. Нам потрібні прямі й жорсткі гарантії того, що небо обов’язково буде закрите. [...] Україна ніколи не була мілітаристською державою, яка б нападала чи планувала напасти на сусідів. На відміну від цих сусідів. Саме тому сьогодні Україна хоче мати справді потужний пул союзників із чітко прописаними гарантіями безпеки”¹²⁹. Але у Києві мали б розуміти, що такий формат заяв є або наївністю, або ж популізмом, і не міг бути втіленим де-юре, а отже, Україна, ніби навмисно, знову звинувачувала Захід.

¹²⁷ Дорощ С. Нейтральний статус України. Що стоїть за заявами Росії і що відповіла Україна. *BBC News. Україна*. 2022. 16 березня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60739251>

¹²⁸ Там само.

¹²⁹ Там само

І саме після гучних обвинувачень щодо НАТО з боку офіційного Києва з'явилися повідомлення стосовно відмови України від прагнення вступити до Альянсу та щодо її нейтрального статусу. Здавалося б, нонсенс за тих умов, як на той час розвивалися бойові дії, коли москалі були вже відкинуті від Києва й ЗСУ перехопили бойову ініціативу.

Насправді ж причиною такої примітивної (у вуличному стилі) зміни позиції України, яка до того ж порушувала Конституцію країни, були перемовини з Росією... І цю гру одразу ж розкусили на Заході. Тож, насправді, різкість та обвинувачення в бік НАТО зі сторони України були спрямовані намовляннями Росії й зумовлені саме кремлівськими чинниками й інтересами, до яких намагалися пристати на Банковій, провокуючи Захід на поступки у протистоянні з Кремлем.

Водночас було очевидним і зрозумілим, що формула, висунута Києвом про новий військово-політичний альянс поза НАТО – вироблена у Москві й апіорі буде неприйнятною для Заходу і, тим більше, ніяк не гарантувала би безпеки Україні та зміни становища захоплених раніше теренів на Донбасі і в Криму. Проводячи кремлівські наративи формули миру, В. Зеленський фактично грав на руку Москві. І це зрозуміли не лише у західних столицях, але й певні чиновники у Києві. Хоча Москва і Київ заявили, що досягли прогресу в умовах угоди, окремі українські чиновники скептично поставилися до того, що президент Росії В. Путін повністю відданий миру, й були стурбовані тим, що Москва, завдяки вірі В. Зеленського у щирість росіян, може виграти час, щоб перегрупувати свої сили та відновити наступ. А розмови про компроміси, нейтралітет і гарантії є лише політичними хитрощами.

Натомість В. Путін навіть прилюдно не виявив жодних ознак компромісу, пообіцявши, що Москва досягне всіх своїх військових цілей в Україні. Натомість путінські обіцянки просував в українській делегації М. Подоляк, який чомусь відверто наполягав на довірі росіянам та на необхідності пристати на їхні пропозиції. Слова М. Подоляка грали в унісон з риторикою росіян. Дивувала ж позиція офіційного Києва, а не Москви. І, передовсім – порушення владою України Конституції держави, яка прямо зобов'язувала її прагнути до членства в НАТО. Він вкотре видавав російську формулу за українську т. зв. модель гарантій безпеки, яка нібито передбачає негайну і юридично підтверджену участь низки країн-гарантів у конфлікті на боці України, якщо хтось знову зазіхне на її територіальну цілісність. Це було відвертою брехнею.

Насправді В. Зеленський та його команда вже підготували ґрунт для пояснення необхідності обійти чи змінити конституційне зобов'язання щодо НАТО і відмовитися від вступу до Альянсу у найближчому майбутньому. Президент України та його оточення здійснювали істеріку з вимогою до НАТО закрити небо над Україною, прекрасно розуміючи,

що Альянс де-юре і де-факто не міг на це погодитися. Тож потім, граючи на біді та почуттях українців, він та його оточення розкритикували НАТО у відсутності збройної підтримки (що було брехнею), заявивши, що якщо НАТО так поводить, то він не впевнений, що до нього взагалі варто вступати. У дійсності ж Президент України втілював російський проєкт, мовляв, уся провина за жертви і смерті лягає на НАТО (не на Росію чи бездіяльність напередодні російського вдертя влади України), а тому Захід мусить політично погодитися на вільні рухи Києва щодо Москви і на мирну угоду України з Росією. Решта риторики про (не) гарантії Заходу були популізмом, і це усі розуміли, але досвідчені західні дипломати і політики продовжували стримувати В. Зеленського від “обіймів” з В. Путіним...

Натомість учасники переговорів, в тому числі й з української сторони, ретельно приховували, наприклад, що передбачувана угода також містила положення про закріплення прав російської мови в Україні, хоча українська є єдиною державною мовою. Та найпроблемнішою вимогою Росії від України було визнання нею законності анексії Криму у 2014 р. й збереження “незалежності” так званих ДНР і ЛНР. Й хоча публічно українська делегація відмовилася від цього пункту, але, як сказав все той же М. Подоляк, “була готова розділити цю проблему на частини”.

У США усвідомлювали цю пастку, тож речник Державного департаменту Н. Прайс дипломатично заявив журналістам, що Вашингтон вітає прояви надії й оптимізму щодо дипломатичних переговорів між Росією та Україною, проте США хочуть бачити “деескалацію” з боку Росії, і немає “відчутних ознак” того, що В. Путін “змінює курс”¹³⁰. Свідченням цьому стало чергове загострення на фронті, коли міста України три ночі поспіль зазнавали потужних обстрілів. Київ навіть заявив тоді, що починає контрнаступ проти російських загарбників.

У цей час світу стає відомо про численні злочини російських військових проти цивільних українців, про акти масових розстрілів, гвалтувань, катувань тощо. 16 березня Міжнародний Суд ООН в Гаазі задовольнив позов України й ухвалив рішення про забезпечувальні заходи¹³¹. На тлі цього жаху Президент США Дж. Байден 16 березня

¹³⁰ Seddon M., Olearchyk R., Massoudi A., Zilber N. Ukraine and Russia explore neutrality plan in peace talks. *The Financial Times*. 2022. March 16. URL: <https://www.ft.com/content/7b341e46-d375-4817-be67-802b7fa77ef1>

¹³¹ У Міжнародному Суді ООН у Гаазі Україна ініціювала справу проти Росії щодо застосування Конвенції про заборону геноциду. Україна стверджує, що Росія некоректно тлумачить поняття геноциду, неправомірно використовуючи його як основу застосування сили проти України. 16 березня 2022 р. Міжнародний Суд ООН ухвалив рішення про забезпечувальні заходи, запрошені Україною. Суд вказав на негайну необхідність припинити воєнні дії. Він також зазначив Росії,

2022 р. публічно назвав президента РФ В. Путіна військовим злочинцем! Про це розповіла кореспондентка Fox News Ж. Генріх: “Я запитала Президента Байдена, чи готовий він після всього, що ми побачили, назвати Путіна військовим злочинцем? Спочатку він сказав “ні” та вийшов з кімнати... але потім повернувся, уточнив моє запитання і сказав мені: “Він –військовий злочинець””¹³². Вже наступного дня Президент США під час свого виступу ще жорсткіше охарактеризував В. Путіна, назвавши того “кривавим диктатором та найчистішим головорізом”, який веде аморальну війну проти народу України¹³³.

Тож усі притомні люди мусили б перейнятися питанням: хіба можна мати справу зі злочинцем? Тоді ж Росія розбомбила театр у Маріуполі, де переховувалися сотні мирних жителів, а В. Путін заявив, що “спеціальна воєнна операція”, розпочата 24 лютого, розвивається успішно. На це Прем’єр-міністр Великобританії Б. Джонсон зазначив політичному редактору ВВС Л. Кунсберг, що В. Путін скоює військові злочини на рівні, якого Європа не бачила “з часів Третього райху, з часів Другої світової війни”¹³⁴.

Зі свого боку, Е. Макрон закликав готуватися до збройного конфлікту високої інтенсивності. “Наші сили – єдина повноцінна армія на європейському континенті. Нам потрібно збільшити інвестиції, щоб бути готовими до можливого збройного конфлікту високої інтенсивності, який може розпочатися на нашому континенті”, – заявив він¹³⁵. Нагадаю, що перед цим французький Президент також заявляв, що дипломатичного рішення у війни в Україні немає¹³⁶. Припущення ж про те, що протягом найближчих кількох годин буде підписано російсько-українську угоду

що жодні приватні групи чи сили міжнародних організацій, чи інших держав під її контролем не можуть брати участь у військових операціях. Суд також зазначив, що обидві сторони мають утриматися від посилення суперечки.

¹³² Jacqui Heinrich. Twitter. 2022. March 16. URL: <https://twitter.com/JacquiHeinrich/status/1504171036333551624>

¹³³ Байден розкритикував Путіна: “кривавий диктатор та головоріз”. *Дзеркало тижня*. 2022. 17 березня. URL: <https://zn.ua/ukr/POLITICS/bajden-rozkritikuvav-putina-krivavij-diktator-ta-holovoriz.html>

¹³⁴ Ukraine war: Boris Johnson says Putin invasion has failed. *BBC*. 2022. March 16. URL: <https://www.bbc.com/news/av/uk-politics-60769541>

¹³⁵ Présidentielle: Emmanuel Macron évalue à 50 milliards d’euros par an le coût de son programme. *BFM.TV*. 2022. Mars 17. URL: https://www.bfmtv.com/politique/elections/presidentielle/en-direct-presidentielle-j-24-macron-presente-son-programme-melenchon-en-hausse-dans-les-sondages_LN-202203170099.html

¹³⁶ Зауважу також й на тому, що напередодні голова комітету з оборони та міжнародних справ французького Сенату К. Камбон сказав, що Франція практично не має запасу боєприпасів. Тих, що є, вистачить на 3–4 дні повномасштабних бойових дій.

про припинення вогню, французький Президент назвав нереалістичними. Про це він сказав в ефірі французького телеканалу BFM.TV¹³⁷.

Того ж дня ввечері В. Зеленський мав телефонну розмову з Е. Макроном. Ще перед нею Президент Франції розповів, що може здійснити візит в Україну, однак визначив головною умовою для таких відвідин те, що вони не повинні бути “марними”¹³⁸. Ця фраза багато про що говорить сама за себе. “Коли я поїхав у Москву та Київ у лютому, це було тому, що я думав, що маю “карту”, яку потрібно розіграти, і що ще є можливість. Я продовжую це робити, розмовляючи кілька разів з Президентом Зеленським, з яким я говоритиму через кілька годин, але поки не відбудеться кристалізації чогось відчутного [у переговорах з РФ та політиці України], було б даремно [їхати до Києва]”, – зауважив Е. Макрон і додав: “Владімір Путін несе “катастрофічну відповідальність” у цій війні”¹³⁹.

Про те, що Кремль не прагне замирення говорив й Прем’єр-міністр Італії М. Драгі: “Сьогодні ми всі шукаємо миру, але, на жаль, президент Путін не хоче миру”¹⁴⁰. Про це ж під час брифінгу 17 березня заявив й держсекретар США Е. Блінкен. “Станом на сьогодні, я повинен сказати, з одного боку ми вітаємо Україну за те, що вона залишається за столом [переговорів] попри бомбардування кожної хвилини. Але водночас, я не побачив жодних значимих зусиль з боку Росії, щоби дипломатичним шляхом припинити цю війну, яку вона веде”, – зауважував голова американського зовнішньополітичного відомства¹⁴¹. Держсекретар США при цьому підкреслив, що справжня дипломатія вимагає відповідального ставлення обох сторін до переговорів і безпосередньо деескалації. “Я не бачу зараз ознак того, що Путін готовий зупинитися. Навпаки, якщо ви

¹³⁷Présidentielle: Emmanuel Macron évalue à 50 milliards d’euros par an le coût de son programme. *BFM.TV*. 2022. Mars 17. URL: https://www.bfmtv.com/politique/elections/presidentielle/en-direct-presidentielle-j-24-macron-presente-son-programme-melenchon-en-hausse-dans-les-sondages_LN-202203170099.html

¹³⁸Guerra Russia-Ucraina, la diretta – A Mariupol “20mila civili morti”. Biden: “Putin dittatore omicida”. Macron: “Francia si prepari per guerra ad alta intensità”. *il Fatto Quotidiano*. 2022. Mar 17. URL: <https://www.ilfattoquotidiano.it/live-post/2022/03/17/guerra-russia-ucraina-la-diretta-a-mariupol-20mila-civili-morti-biden-putin-dittatore-omicida-macron-francia-si-prepari-per-guerra-ad-alta-intensita/6528345/>

¹³⁹Emmanuel Macron diz que não irá a Kyiv “em vão”. *Noticias ao minuto*. 2022. Mars 17. URL: <https://www.noticiasao minuto.com/mundo/1955948/emmanuel-macron-diz-que-nao-ira-a-kiev-em-vaio>

¹⁴⁰Путін не хоче – Прем’єр Італії. *Європейська правда*. 2022. 17 березня. URL: <https://www.euointegration.com.ua/news/2022/03/17/7136160/>

¹⁴¹США не бачать ознак, що путін готовий зупинитися – Блінкен. *Укрінформ*. 2022. 18 березня. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3432922-ssa-ne-bacat-oznak-so-putin-gotovij-zupinitisa-blinken.html>

послухаєте його останні заяви вчора, вони наводять на думку, що він рухається у зворотному напрямку”, – наголосив Е. Блінкен¹⁴².

Попри це В. Зеленський вкотре того ж вечора 17 жовтня повторив, що переговornі пріоритети України – це завершення війни, гарантії безпеки та суверенітет країни й водночас накинувся зі звинуваченнями на Німеччину у потуранні Росії під час виступу перед депутатами Бундестагу ФРН. Зі свого боку Міністр закордонних справ України Д. Кулеба запевнив того ж 17 березня, що він готовий вести переговори з Росією на рівні глав МЗС за умови, що Міністр закордонних справ РФ готовий до конструктиву і розв’язання конкретних проблем.

На захист переговорів і мирної угоди з Кремлем очікувано став ще один – узурпатор – т. зв. президент Білорусі О. Лукашенко. В інтерв’ю японському телеканалу ТBS він заявив: “Я переконаний, що найближчим часом цей конфлікт – операція Росії – закінчиться миром. Скажу вам вперше головне: Росія пропонує Україні – Путін Зеленському, я це точно знаю, – абсолютно прийнятний варіант договору. І сьогодні ще можливо, щоб Україна з Росією домовилися та Зеленський підписав із Путіним цей договір. Якщо Зеленський на це не піде, то, повірте, йому доведеться з часом підписати акт про капітуляцію”¹⁴³.

Натомість Міністр закордонних справ Туреччини М. Чавушоглу на пресконференції у Москві заявив, що Туреччина знов може організувати на своїй території зустріч Президентів України та Росії, але також підтримує варіант можливої зустрічі у Білорусі. Він додав, що Анкара продовжує вірити у можливість встановлення миру дипломатичним шляхом і висловився за якнайшвидше припинення кровопролиття в Україні. Того ж дня очільник МЗС Туреччини з Москви вилетів до Києва. Йшлося, як і в Москві, про гуманітарну катастрофу у Маріуполі та заклик Туреччини до термінового припинення бойових дій і подолання гуманітарної катастрофи¹⁴⁴.

Однак такі переговори вже наступного дня (18 березня) розгромила Міністерка закордонних справ Великої Британії Л. Трасс, вказавши, що Росія використовує переговори з Україною як “димову завісу” для підготовки ще більшої кількості “жахливих звірств” та воєнних злочинів. “Росіяни брехали, брехали і ще раз брехали. Я боюся, що переговори – це ще одна спроба створити диверсію та “димову завісу”... Те, що ми побачили – це намагання дати можливість росіянам

¹⁴² Там само.

¹⁴³ Лукашенко каже, що Зеленському треба підписувати угоду, бо Росія “у цій війні не програє”. *Українська правда*. 2022. 17 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/17/7332207/>

¹⁴⁴ Глава МЗС Туреччини Чавушоглу сьогодні буде в Україні. *BBC News. Україна*. 2022. 17 березня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/live/news-60673827>

перегрупуватися”, – заявила Л. Трасс¹⁴⁵. Вона також підкреслила, що “дуже скептично” ставиться до перемовин. “Ми не бачимо жодного серйозного відведення російських військ чи жодних серйозних пропозицій на столі”, – наголосила пані Міністр. – Якщо країна серйозно налаштована на переговори, вона в цей день не займається невибірковим бомбардуванням цивільного населення”¹⁴⁶.

Проте на захист перемовин вранці того ж дня вкотре став представник Офісу Президента України М. Подоляк заявивши, що переговори “йдуть більш-менш конструктивно” і що представники Росії “досі перебувають в ілюзіях”, але “потягу вони цих ілюзій позбавляються і починають реалістичніше дивитися на оточуючий світ”¹⁴⁷. Відтак виникало питання: хто саме перебував в ілюзіях і чи не свідомо представник В. Зеленського брехав громадськості або ж цілеспрямовано вводив в оману з метою таки укласти угоду з В. Путіним. М. Подоляк говорив про оптимізм, про оманливі насправді припинення вогню і добровільне відведення росіянами своїх військ, що було неправдою, і про яесь “врегулювання в цілому”.

Він тішився, що путінці “слухають аргументи, з чимось погоджуються, з чимось ні, висувають зустрічні аргументи, й певні компромісні позиції ми знаходимо”¹⁴⁸. Ба більше, на противагу європейським лідерам, М. Подоляк запевняв, що росіяни через нестачу ресурсів не зможуть “витагнути війну місяць, два, три”. На запитання ж, чи обговорюється позаблоковий статус у цих переговорах, представник В. Зеленського ухилився від відповіді й розповів стару байку про “ключове для нас – гарантії безпеки”. Це може бути, стверджував він, будь-яка конструкція, де будуть конкретні гарантії безпеки (очевидно – від Росії, адже перемовини велися з нею). Він також згадав про фінансову і консультативну допомогу, щоб поруч стояли країни, які безумовно будуть надавати нам військову допомогу, знову про “будь-який блок, в якому брали б участь потужні армії”, але й словом не обмовився про нейтралітет України, запровадження в країні на державному рівні російської мови, про “демлітаризацію”, про статус тимчасово окупованих теренів Донецької та Луганської областей та анексованого Криму тощо, тобто – ні про що¹⁴⁹.

¹⁴⁵ Liz Truss interview: “The West focused on cheap goods at the expense of freedom and security”. *The Sunday Times*. 2022. March 18. URL: <https://www.thetimes.co.uk/article/liz-truss-interview-the-west-focused-on-cheap-goods-at-the-expense-of-freedom-and-security-k8j5ndmbz>

¹⁴⁶ Там само.

¹⁴⁷ Росія змінює поведінку в переговорах щодо війни проти України – Подоляк. *Радіо Свобода*. 2022. 18 березня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-peregovory-rf-podoliak/31759113.html>

¹⁴⁸ Там само.

¹⁴⁹ Там само.

Навіщо радник голови Офісу Президента М. Подоляк брехав, адже ще 10 березня на брифінгу після перемовин з С. Лавровим очільник МЗС України звітувався, що питання про припинення вогню (бодай на 24 години) росіяни відкинули. “Перелік вимог Росії – це вимоги здатись. Сьогодні почув, що припинення вогню прив’язане до виконання вимог Україною, висунутих Володимиром Путіним”, – резюмував Д. Кулеба¹⁵⁰. Отже, Офіс Президента вводив в оману суспільство щодо перебігу переговорів та щодо своєї справжньої позиції на них.

Насправді на Заході мало розуміли, про що заявляв М. Подоляк, торочачи про комплекс безпеки. Як писала *The Financial Times*, запропонована ідея гарантій безпеки, яка лежить в ядрі будь-якої мирної угоди, збивала з пантелику західних чиновників, адже вони запитували, як все це буде працювати й чи можуть Москва та Київ домовлятися про якісь гарантії без згоди потенційних гарантів, тобто – без країн НАТО тощо, які зовсім не були дотичними до перемовин¹⁵¹. Тож доцільно в загальних рисах переказати текст аналітики, що подав часопис. І передовсім – стрижневі питання від неназваного європейського дипломата: “Яке обґрунтування цього? Про що ми говоримо? Які складові й позиції, на які вони могли б погодитися? Для мене це все дуже незрозуміло. Початкова позиція неможлива. Тобто, вона можлива, але я не розумію, чому росіяни влаштували весь цей воєнний безлад, якщо вони хотіли лише цього”¹⁵².

Один співрозмовник видання, поінформований щодо деталей переговорів, сказав, що Україна просить гарантії безпеки, які можна порівняти зі статтею 5 угоди про НАТО. Згідно з нею, атака проти будь-якого союзника розцінюється як агресія проти всіх членів альянсу. Київ хотів, щоб п’ять постійних членів Ради безпеки ООН: США, Велика Британія, Франція, Китай і навіть Росія, – виступили гарантами. Також до них мали би приєднатися Туреччина й Німеччина. Всі сім країн були б зобов’язані відправити війська для захисту України в разі атаки в майбутньому. Співрозмовник зауважив, що це буде дуже велике зобов’язання для країн-гарантів й, навіть, якби щось подібне було до вторгнення 24 лютого, то це вимагало б від США, Великої Британії й інших союзників вступити у війну з Росією. “Даючи такі гарантії України, ви погоджуєтеся вступити в конфлікт з агресором”, – сказав

¹⁵⁰ У Туреччині відбулись переговори Кулеби з Лавровим. Про що домовились. *Суспільне новини*. 2022. 10 березня. URL: <https://susplne.media/215827-kuleba-pered-zustriccu-z-lavrovim-v-ankari-proviv-peregovori-z-golovou-mzs-tureccini/>

¹⁵¹ Ukraine’s demands for security guarantees blindsided western allies. *The Financial Times*. 2022. March 18. URL: <https://www.ft.com/content/b153eb2e-c4ed-4d9d-b854-cbfa98038f21>

¹⁵² Там само.

він, додавши, що самі гарантії вже будуть фактором стримування і “саме тому Росія не влаштує безлад в Балтії”¹⁵³.

Водночас запропонована ідея гарантій безпеки в певному сенсі повторює Будапештський меморандум 1994 року, в якому США, Велика Британія й Росія пообіцяли Києву зобов’язання в обмін на його запаси ядерної зброї. Через 21 рік після того Росія вдерлася в Україну й окупувала Крим. “Ми вже зрозуміли, чого варті російські гарантії безпеки”, – зауважив колишній Міністр оборони Польщі Р. Сікорський¹⁵⁴.

Неназваний західний чиновник сказав виданню, що “гарантії обговорюються з міжнародними партнерами”, але поки всі умови не будуть чітко визначені, важко відповісти “так” чи “ні”, а також як вони будуть функціонувати й які країни готові їх надати. На запитання ж, чи Велика Британія готова виступити військовим гарантом у будь-якій потенційній мирній угоді, тогочасний Міністр оборони Об’єднаного Королівства Б. Воллес заявив, що спочатку важливо було би обговорити “деталі” угоди, а не її риторіку. “Я вказую на Сергея Лаврова, який під час поїздки в Туреччину сказав: “Що я тут роблю, мені нема про що говорити”. Це той самий Лавров, який, здається, зараз каже про “певний прогрес””, – апелював Б. Воллес¹⁵⁵.

Крім того, виявляється, що Україна відкинула пропозиції, озвучені прессекретарем Кремля Д. Песковим, щодо інших моделей, наприклад, заснованих на нейтралітеті Австрії. Ця альпійська країна здобула незалежність у 1955 році після окупації СРСР і західних союзників після Другої світової війни. Але незалежність коштувала їй дорого: країні заборонено приймати на своїй території іноземні війська й вступати у військові альянси. Україна ж вважала військові зобов’язання критичною складовою будь-якої угоди. “Важко уявити собі, як модель Австрії може стати політично прийнятною в Україні, особливо для служб безпеки й військового істеблішменту, зважаючи на те, що оборонний комплекс залишається великою частиною української економіки”, – сказав головний аналітик VE Insight М. Хау. “Я думаю, що ці переговори – це димова завіса, обман, хоч я й не розумію, навіщо”, – додав він¹⁵⁶.

Ці страхи і підозри розділяли й західні військові розвідники, які вважали, що Росія розглядає переговори як частину війни, а не як спосіб її закінчити. “З радянських часів російський погляд на воєнні дії передбачає цілий спектр, в якому немає різниці між війною і миром. Переговори – це лише спосіб збільшення й зменшення інтенсивності

¹⁵³ Там само.

¹⁵⁴ Там само.

¹⁵⁵ Там само.

¹⁵⁶ Там само.

відповідно до потреб Росії”, – пояснив неназваний західний чиновник у сфері розвідки¹⁵⁷.

Свою чергою берлінський аналітик у сфері зовнішньої й оборонної політики Росії Г. Грессель пояснив: “Немає реальних ознак того, що Путін відмовився від вимог, які він озвучив, коли оголосив війну”, додавши, що ті переговори – це лише тактичний крок¹⁵⁸. І додав: “Я завжди дуже скептично розглядаю будь-які російські переговори. Ми багато разів бачили таке в Сирії. Захід чи Туреччина сподіваються, що росіяни готові змінити свою позицію й піти на деескалацію. І завжди виявляється, що це зовсім не так”¹⁵⁹. За словами Г. Гресселя, російський мотив завжди один – посіяти суперечки серед учасників переговорів й виграти час.

Тож залишалося незрозумілим, на чієму боці грає Київ і чи не свідомо Україна підіграє Москві й плутає Захід?

Натомість російський колега і особистий товариш М. Подоляка, голова делегації РФ, помічник президента Росії В. Мединський заявив, що Київ і Москва “максимально зблизили позиції” на переговорах щодо питання нейтрального статусу України і відмови від її вступу до НАТО. “Далі починаються нюанси, пов’язані з тим, які гарантії безпеки отримує Україна додатково до наявних у разі відмови від вступу до блоку НАТО”, – сказав В. Мединський про гарантії від Росії¹⁶⁰. Він також заявив, що Москва і Київ перебувають “десь на півдорозі” з питання демілітаризації України, а щодо денацифікації “ситуація досить дивна, бо українські колеги вважають, що в Україні немає жодних нацистських утворень”¹⁶¹. За словами В. Мединського, питання з “нацифікацією” в Україні непокоїть увесь світ, Москву ж бентежить робота дозволених “нацистських військових формувань, їхня символіка та ідеологія”. Саме цього перемовника високо цинив представник Офісу Президента України М. Подоляк, який в інтерв’ю російському (!) виданню “Meduza” висловився буквально так: “Пан Мединський надзвичайно конструктивний. Він інтелектуальний, він оцінює аргументи, він слухає аргументи.

Мабуть, ви [росіяни] там історично його як [колишнього] Міністра культури сприймали дещо інакше – я теж не готовий давати оцінку, це ваша внутрішня політика. Менше з тим, на переговорному майданчику, на переговорному процесі, він тримає себе надзвичайно коректно й

¹⁵⁷ Там само.

¹⁵⁸ Там само.

¹⁵⁹ Там само.

¹⁶⁰ BELTA. Телеграм-канал. 2022. 18 марта. URL: https://t.me/belta_telegramm/112399; ОП про переговори з Росією: заяви Москви – “це лише їхні запити”. *Радіо Свобода*. 2022. 18 березня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-op-perehovory-rf/31760086.html>

¹⁶¹ Там само.

адекватно. Тобто він слухає аргументи – це дуже важливо”¹⁶². М. Подоляк також зазначив, що ключовими аспектами компромісної угоди з РФ повинні бути припинення вогню, вивід російських військ з території України та готовність РФ до забезпечення нових гарантій безпеки України. Але ж раніше він запевняв, що ці питання були розв’язані й водночас знову жодного слова ні про нейтралітет Україні, ні про так звані денацифікацію і демілітаризацію, ані про російську мову та тимчасово окуповані території!

Натомість В. Мединського 18 березня доповнив глава МЗС РФ С. Лавров, що знову говорив про “денацифікацію” України, а також про вимогу “скасування будь-яких законів, які дискримінують російськомовне населення”¹⁶³.

А за день до цього президент РФ В. Путін у телефонній розмові з Президентом Туреччини Р. Ердоганом повідомив, чого ж саме російська сторона прагнула досягти у перемовинах. Для ВВС про це розповів головний радник і речник турецького Президента І. Калін, який був присутній під час розмови. За його словами, головною вимогою Кремля залишався нейтралітет України і відмова від євроатлантичного курсу, а також: “роззброєння України, щоб вона не могла становити загрози для Росії”, “захист російської мови” та “денацифікація”¹⁶⁴. Також Росія мала свої вимоги щодо статусу ОРДЛО та окупованого Криму, але конкретних деталей І. Калін тоді не озвучив, додавши, що В. Путін нібито сказав, що перед фінальною домовленістю потрібна буде особиста зустріч з В. Зеленським.

На цьому тлі очільник МЗС України Д. Кулеба з якогось дива перебував в ейфорії й наголосив, що В. Зеленський до зустрічі з В. Путіним готовий “хоч завтра”, має чітку позицію, яка сформульована з усіх питань, і “Україна до цієї розмови готова”, між багатьма державами нібито розпочалися “олімпійські” змагання за право провести ті перемовини на своїй території¹⁶⁵. Пам’ятається, з таким самим запалом та ілюзіями В. Зеленський вже поспішав у Париж для зустрічі з В. Путіним...

¹⁶²Михаїл Подоляк: “Пусть Россия покажет, что умеет воевать, а не бомбить мирные города”. *YouTube. Meduza*. 2022. 18 березня. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=15aH0emHZcg>; Подоляк похвалив поведінку Мединського на перемовинах і розкритикував Лаврова. *Українська правда*. 2022. 18 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/18/7332467/>

¹⁶³Лавров заявив, що Росія атакуватиме вантажі із західною зброєю для України. *ObozUA*. 2022. 18 березня. URL: <https://news.obozrevatel.com/ukr/russia/lavrov-zayaviv-scho-rosiya-atakuvatime-vantazhi-iz-zahidnoyu-zbroeyu-dlya-ukraini.htm>

¹⁶⁴Путін озвучив Ердогану свої нинішні вимоги до України. *Українська правда*. 2022. 18 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/18/7332409/>

¹⁶⁵Кулеба: Змагання за місце зустрічі Зеленського й Путіна більше ніж за Олімпіаду. *Українська правда*. 2022. 17 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/17/7332337/>

Зі свого боку, Кремль одразу ж почав дотискувати Банкову, вказавши, що особиста зустріч з В. Путіним В. Зеленського, якої той так несамовито прагнув, можлива буде тільки в разі підписання мирного договору. Так, зокрема, речник президента РФ Д. Пєсков заявив, що необхідність зустрічі президентів Росії та України під час підписання договору залежатиме від модальності документа, а її ще, мовляв, належить узгодити. “Київ не виявляє готовності до прискорення переговорів з Москвою”, – підганяв В. Зеленського Д. Пєсков¹⁶⁶.

Наступного дня (19 березня) до роз’яснень перемовного процесу долучився й С. Лавров. Він, зокрема, висловив прагнення, що російська війна в Україні “завершиться, я сподіваюся, підписанням всеосяжних документів з тих питань, які я згадав: питання безпеки, нейтральний статус України за гарантій її безпеки”¹⁶⁷. Згадав Міністр закордонних справ РФ й про перемовини: “Переговори йдуть, хоча українська делегація за великим рахунком почала їх з “відбуття номера”, як кажуть. Потім якийсь діалог налагодився, хоча постійно відчувається, що українську делегацію тримають за руку, швидше за все, американці, не дозволяючи погоджуватися на ті вимоги, які, на мою думку, абсолютно мінімальні”¹⁶⁸. При цьому з питання гіпотетичного введення миротворців НАТО в Україну, він цілком у дусі кремлівської пропаганди висловився, що це матиме на увазі фактичний контроль Польщі над західною частиною країни.

На додачу С. Лавров визнав, що Росія таки напала на Україну, але для того, аби зірвати антиросійський проєкт Заходу. При цьому він зауважив, що РФ не висуватиме ініціативи щодо налагодження відносин із Заходом, мовляв, подивляться, як “вони самі виходитимуть із глухого кута, в який себе загнали”. Ну й на завершення української теми С. Лавров додав, що “політику Зеленського складно сприймати всерйоз, тому що життя доводить, чого варте його слово”¹⁶⁹.

Тоді ж, 19 березня 2022 р. Прем’єр-міністр Великобританії Б. Джонсон на весняній конференції Консервативної партії висловив сумнів, що В. Путін у разі перемоги зупиниться на Україні, тож потенційний успіх РФ обернеться наслідками для Грузії та Молдови. “Це означатиме початок нової ери залякування у Східній Європі, від Балтійського до Чорного

¹⁶⁶ У Кремлі зустріч Путіна із Зеленським пов’язали “з модальністю” мирного договору. *LB.ua*. 2022. 18 березня. URL: https://lb.ua/news/2022/03/18/510068_kremli_zustrich_putina_iz_zelenskim.html

¹⁶⁷ Лавров сподівається, що війна в Україні завершиться підписанням угоди. *Українська правда*. 2022. 19 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/19/7332761/>

¹⁶⁸ Там само.

¹⁶⁹ Там само.

морів”, – ствердив британський Прем’єр¹⁷⁰. Він також додав, що перемога В. Путіна стане сигналом для автократів у різних куточках планети. Тож в Україні настав “поворотний для світу момент”. Б. Джонсон пояснив, що це мить вибору між свободою і пригніченням. “Я знаю, що у світі є люди, які кажуть, що краще змиритися з тиранією. Вважаю, що вони глибоко помиляються. Намагатися нормалізувати відносини з Путіним після цього, як ми це зробили в 2014 році, означало б знову зробити ту саму помилку”, – наголосив Прем’єр-міністр Великої Британії¹⁷¹.

Тим часом від 19 березня 2022 р. підрозділи Сил оборони України перейшли у контрнаступ, що створило загрозу оточення угруповання супротивника у Бучі та змусило росіян розпочати дезорганізований відступ 28 березня, чим ознаменувався початок звільнення під Києвом Ірпінської агломерації й завершення 1 квітня оборони Києва. Крім того, вранці 24 березня у порту Бердянська з допомогою тактичного ракетного комплексу “Точка-У” силами ракетних військ було знищено великий десантний корабель росіян “Саратов”, а великі десантні кораблі “Цезарь Куников” і “Новочеркасск” зазнали суттєвих ушкоджень. Виглядало на те, що йти на повідку росіян щодо мирних переговорів з військово-політичного огляду немає сенсу.

Навіть більше, після того, як стали відомими геноцидні злочини росіян проти цивільного українського населення на Київщині (зокрема у Бучі), після ухвалення 16 березня Міжнародним судом у Гаазі (ICJ) проміжного рішення на користь України за позовом проти Росії, ухвалення Радою Європи рішення про повне виключення РФ зі складу організації через її агресію проти України, після підтримання тоді ж Сенатом США резолюції, яка засудила В. Путіна як воєнного злочинця, і після затвердження 24 березня резолюції Генеральної Асамблеї ООН “Гуманітарні наслідки агресії проти України”, здавалося б, жодних перемовин з кремлівськими катами не може бути.

5. Зазирнути у вічі Путіну... Зеленський прагне зустрічі з кремлівським диктатором і готовий до компромісів

Проте офіційний Київ знов зажадав продовження пошуку миру з дяголомом. У ніч з 18-го на 19-те березня 2022 р. у своєму зверненні під заголовком “Змістовні переговори про мир і безпеку для України – єдиний шанс для Росії зменшити шкоду від власних помилок” В. Зеленський

¹⁷⁰Prime Minister Boris Johnson at #CPSC22. *Twitter. Conservatives*. 2022. March 19. URL: <https://twitter.com/Conservatives/status/1505151776663744512>; Boris Johnson warns of “new age of intimidation” if Russian invasion successful. *The Guardian*. 2022. March 19. URL: <https://www.theguardian.com/world/live/2022/mar/19/russia-ukraine-war-latest-zelenskiy-urges-honest-peace-talks-without-delay-russian-forces-tighten-grip-around-mariupol-live>

¹⁷¹ Там само.

заявив, що він завжди наполягав на переговорах, завжди пропонував діалог і пропонував рішення для миру. “І я хочу, щоб мене зараз почули всі, особливо в Москві. Настав час зустрічатися. Час говорити. Настав час відновлювати територіальну цілісність і справедливість для України. Інакше втрати Росії будуть такими, що вам не вистачить і кількох поколінь, щоб піднятися”, – виголосив він¹⁷². А потім додав: “Пропозиції України – на столі”. Утім українське суспільство і міжнародні експерти ніколи не бачили і не були ознайомлені з українськими пропозиціями. Якщо б вони були дійсно такими принциповими, як безпредметні заяви і промови самого Президента чи співробітників його Офісу, то їх би, вочевидь, оприлюднили хоча б у загальних ризах.

Натомість В. Путін відгукнувся миттєво і свої пропозиції, на відміну від В. Зеленського, не приховував. Попри те, що російський диктатор уникав прямих переговорів із В. Зеленським, що відчайдушно їх прагнув, а це добряче тішило самолюбство В. Путіна, який, як відомо, любив принижувати інших політиків, Москва все ж комунікувала тоді з Києвом через Анкару. Відтак 19 березня Президент Туреччини Р. Ердоган провів телефонну розмову з В. Путіним, який продиктував тому умови, за яких зустрінеться з Президентом України. Вимоги, власне, від попередніх практично не змінилися та все ж перелічимо їх:

- нейтралітет України, тобто відмова від членства в НАТО;
- роззброєння (“демлітаризація”) та гарантії взаємної безпеки у контексті австрійської моделі;
- “денацифікація” (тобто – безпідставні та неправдиві звинувачення на адресу українців, які В. Путін назвав мотивацією для повномасштабного вторгнення РФ);
- усунення перешкод для широкого використання російської мови в Україні;
- визнання легітимності окупації Росією Криму;
- визнання самопроголошених квазіреспублік “Л/ДНР”.

Сам Р. Ердоган вірив, що стосовно перших чотирьох пунктів може бути досягнуто згоди, а от останні два є неприйнятними як для України, так і для міжнародної спільноти¹⁷³.

¹⁷² Змістовні переговори про мир і безпеку для України – єдиний шанс для Росії зменшити шкоду від власних помилок – звернення Президента Володимира Зеленського. *Президент України. Офіційне інтернет-представництво*. 2022. 19 березня. URL: [https://president.gov.ua/news/zmistovni-peregovori-pro-mir-i-bezpeku-dlya-ukrayini-yedinij-73661](https://president.gov.ua/news/zmistovni-peregovori-pro-mir-i-bezpeku-dlya-ukrayini-yedinij-shans)

¹⁷³ Putin lays out demands of Ukraine prior to any ceasefire negotiations in call with Turkey’s president. *CNN*. 2022. March 19. URL: https://edition.cnn.com/europe/live-news/ukraine-russia-putin-news-03-19-22/h_7adb6c5727de938ff3681fe68a0509c7

Наступного дня, 20 березня В. Зеленський в інтерв'ю CNN відповів: “Я готовий до переговорів з ним. Я був готовий протягом останніх двох років. І думаю, що без переговорів ми не зможемо закінчити цю війну. Я думаю, що ми маємо використовувати будь-який формат, будь-який шанс, щоб мати можливість вести переговори, можливість говорити з Путіним. Але якщо ці спроби проваляться, це означатиме, що йдеться про третю світову війну”¹⁷⁴. Він також нарешті подякував НАТО за допомогу, яку Україна отримувала від початку вторгнення Росії, висловився про готовність негайно вступити до Альянсу (очевидно, не розуміючи, або чудово знаючи, що зробити це було практично неможливо), сказав, що не буде ніяких компромісів, пов’язаних з територіальною цілісністю і суверенітетом й зауважив, що “хотів би отримати гарантії безпеки для моєї країни, для мого народу”¹⁷⁵.

Тим часом неназвані американські чиновники в коментарях для *The Wall Street Journal* розповіли 20 березня 2022 р., що В. Путін продовжить обстріл українських міст, розраховуючи, що це змусить Президента В. Зеленського відмовитися від курсу в НАТО і погодитися на нейтральний статус та інші вимоги країни-агресора. Якщо ж його вимоги будуть відхилені, він намагатиметься утримати всі території, які зайняли його сили, та продовжуватиме вести війну. “З огляду на наші військові оцінки, схоже, що він повертається до тактики облоги”, – сказав інший представник США¹⁷⁶. Офіційні особи, які мали доступ до таємних документів США, зазначали, що В. Путін може розширити військові цілі, якщо його війська почнуть досягати більшого успіху на території України, а статус столиці залишався відкритим питанням. Як показало майбутнє, це передбачення справдилося.

Крім того, колишній посол США в Україні Д. Гербс, погоджуючись з тим, що російські військові змінили тактику на полі бою, вважав, що немає жодних ознак того, що В. Путін відмовився від своїх максимальних вимог. Таку ж думку мала й британська розвідка, яка 21 березня повідомила, що Київ все ще залишався головною військовою метою росіян і, за її даними, армія РФ сконцентрується на спробах оточити місто упродовж найближчих тижнів¹⁷⁷. На той час запеклі бої тривали

¹⁷⁴ Zelensky: ‘I’m ready for negotiations’ with Putin, but if they fail, it could mean ‘a third World War’. *CNN*. 2022. March 20. URL: <https://edition.cnn.com/2022/03/20/politics/zelensky-putin-ukraine-negotiations-war-cnntv/index.html>

¹⁷⁵ Там само.

¹⁷⁶ Russia, Failing to Achieve Early Victory in Ukraine, Is Seen Shifting to ‘Plan B’. *The Wall Street Journal*. 2022. March 20. URL: <https://www.wsj.com/articles/russia-failing-to-achieve-early-victory-in-ukraine-is-seen-shifting-to-plan-b-11647824374>

¹⁷⁷ Latest Defence Intelligence update on the situation in Ukraine – 21 March 2022. *Twitter. Ministry of Defence. UK*. 2022. March 21. URL: <https://twitter.com/DefenceHQ/status/1505786552332529665>

на північ від Києва, російські війська наступали на столицю з північного сходу, де їх зупинили ЗСУ. Сили, що наступали з Гостомеля на північний захід, були відбиті. Основна ж частина російських військ перебувала на відстані понад 25 кілометрів від центру міста.

Цього дня (21 березня 2022 р.) очікувався черговий раунд переговорного процесу. Прессекретар президента РФ Д. Песков попередньо одразу заявив, що зустрічі В. Зеленського та В. Путіна не передбачається, позаяк “їм поки нічого буде фіксувати, немає домовленностей”¹⁷⁸. “Прогрес на переговорах між РФ та Україною недостатній, щоб можна було говорити про контакти президентів двох країн Володимира Путіна та Володимира Зеленського”, – сказав Д. Песков¹⁷⁹, додавши, що Росія не має наміру припинити вогонь на час переговорів з Україною, позаяк “будь-яка зупинка використовується націоналістичними підрозділами для перегрупування, використовується для того, щоб продовжувати атаки на російських військових”¹⁸⁰.

Нагадаю, що перед цим (18 березня) радник голови Офісу Президента М. Подоляк в інтерв'ю Bloomberg TV говорив, що “мирні переговори з Росією можуть тривати щонайменше кілька тижнів”, хоча є ознаки того, що позиція Москви стала “адекватнішою”¹⁸¹. Натомість Прем'єр-міністр Ізраїлю Н. Бенет розповів Reuters, що в переговорному процесі між Україною та Росією хоч і є прогрес, проте між сторонами залишаються великі розбіжності. Тож, за його словами, “попереду ще довгий шлях, тому що... є кілька спірних питань, деякі з них фундаментальні”¹⁸².

Черговий раунд переговорів 21 березня тривав лише півтори години. “З 10.30 до 12 була офіційна делегація, – розповів член української делегації та голова парламентської фракції “Слуга народу” Д. Арахамія. – Далі пішли знову робочі групи. Сьогодні працюємо весь день”¹⁸³.

Інший учасник української делегації, радник голови ОП М. Подоляк в інтерв'ю BBC також ухилився від прямих відповідей на запитання щодо

¹⁷⁸ РІА Новости. Телеграм-канал. 2022. 21 марта. URL: https://t.me/rigan_ru/154731

¹⁷⁹ Песков розповів, чому зустріч Зеленського та Путіна поки що неможлива. *Слово і Діло*. 2022. 21 березня. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/03/21/novyna/polityka/pyeskov-rozpozviv-chomu-zustrich-zelenskoho-ta-putina-poky-nemozhlyva>

¹⁸⁰ Там само.

¹⁸¹ Krasnolutska D. Russia Peace Talks May Last Several Weeks, Kyiv Negotiator Says. *Bloomberg*. 2022. March 18. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-03-18/russia-peace-talks-may-last-several-weeks-kyiv-negotiator-says>

¹⁸² Israel PM says big gaps remain in bid to end Ukraine-Russia conflict. *Reuters*. 2022. March 21. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/israel-pm-says-big-gaps-remain-bid-end-ukraine-russia-conflict-2022-03-21/>

¹⁸³ Черговий раунд переговорів України та РФ тривав півтори години. Далі працюють групи. *Українська правда*. 2022. 21 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/21/7333298/>

того, чи погодиться Україна на позаблоковий статус та на які компроміси взагалі міг піти В. Зеленський, аби завершити війну. Він зазначив, що переговори постійно йдуть у форматі онлайн, є багато консультативних груп, які залучені до цього процесу та є політичні радники. З українського боку політичним радником був голова ОП А. Єрмак. Відтак стає зрозумілим, що насправді усім переговорним процесом керував, спрямовував і контролював його з українського боку А. Єрмак.

Між делегаціями існувала домовленість, що обговорювати на публіці наявність якогось документа (проєкту) не варто до того часу, поки не буде узгоджена компромісна позиція. Так само М. Подоляк уникнув деталей щодо гарантій безпеки, сказавши лише, що їх треба закріпити через певні зобов'язання конкретних країн і що враховувалися помилки Будапештського меморандуму і що не можна підписувати Мінські угоди, не розуміючи наслідків цих угод.

Він також заявив про конкретику скепсису щодо НАТО, вказавши при на те, що записано чи не записано у Конституції України. Утім він знову висловив претензії до НАТО, вкотре забувши, що Україна не була членом Альянсу, а тому той не мав перед нею жодних зобов'язань. При цьому він визнав, що на той час все ще не існувало збудованої конкретної конструкції, яка б абсолютно чітко вказувала б на ті чи інші інтереси України і у який спосіб вони мали би бути гарантовані. Отже, в Україні не було конкретних напрацювань щодо НАТО, однак були лише претензії, очікування і вимоги.

Щодо вимог Кремля стосовно т. зв. “ЛНР” і “ДНР” та Криму, М. Подоляк чомусь вважав, що росіяни загнали себе в якусь ілюзію того, як побудований світ, натомість Україна не збиралася йти на компроміси щодо своєї територіальної цілісності. М. Подоляк не припиняв повторювати, що коли робочі групи в рамках переговорного процесу напрацюють якісь попередні документи і вони будуть передані президентам, а ті вже й оцінять їх, чи це вже “дорожня карта”, яку можна обговорювати тет-а-тет. Він також запевняв, що зустріч В. Зеленського з В. Путіним є ключовою, вона готується і буде готуватися та що у них є відносини з партнерами, які хочуть цю зустріч організувати. М. Подоляк також чомусь вважав, що Україна довела, що здатність “за день-два побудувати інфраструктуру війни, перевести економіку” і що “це все дає можливість вести переговори правильно і підготувати дуже гарну позицію для Президента”¹⁸⁴.

Слова, здавалося б, гарні, але тоді виникає питання: у чому був сенс тих мирних переговорів з боку України, коли саме визнання за Російською Федерацією окупованих і незаконно анексованих нею українських

¹⁸⁴ Михайло Подоляк: “Ми переможемо. Питання тільки коли”. *BBC News Україна*. 2022. 21 березня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60800551>

територій й було їхнім наріжним каменем і чи не В. Зеленський насправді загнав себе в ілюзію, сподіваючись розв'язати цей вузол на користь України перемовинами з ворогом, через таких некомпетентних перемовників і завдяки не менш ілюзорній особистій зустрічі з В. Путіним? І чи дійсно В. Зеленський та його команда усвідомлювали справжні наміри, мету, а також тактику і стратегію В. Путіна?

Власне сам В. Зеленський в інтерв'ю суспільним мовникам 21 березня вкотре, все ще не віддаючи звіту реальності й перебуваючи у незрозумілому затьмаренні, знов захотів зазирнути в очі В. Путіну й висловив хронічний синдром любові до Росії у поєднанні з дивною політичною наївністю.

Інколи логіку його думки було складно зв'язно простежити і притомно зрозуміти, коли у словесному розпалі незв'язно розмірковував про промайнулий ковід, про світове народовладдя, про громадянина світу тощо. “Єдине що, є декілька країн – реально наших партнерів. Ми з ними тихо працювали щодо зміцнення нашої армії. Ми публічно не говорили про те, як готуємось. Ми не готувалися до війни. Але через те, що ми не змогли з неї знайти вихід, через те, що Росія не хотіла миру... Я кажу у минулому “не хотіла” – вона і зараз не хоче, тому що зараз масштабна наступальна місія, масштабна вітчизняна у нас війна, – але я кажу у минулому тому, що як будь-який Президент держави, як будь-який громадянин держави я хочу миру, і тому залишаю у своєму реченні саме минулий час, щоб в майбутньому щось змінилося”, – розмірковував Президент народу, який саме у ту мить переживав геноцид з боку Росії та армія якого перейшла у контрнаступ¹⁸⁵.

Коли ж В. Зеленського запитали стосовно межі компромісу, до якого Україна готова в умовах відкритої війни Росії, в умовах убивств цивільних, регулярних ударів по всій країні та про можливість відмови України від євроатлантичних прагнень, від НАТО, він почав щось товкмачити про підходи у важкій атлетиці, очевидно вважаючи це оригінальним. Після ж цього заявив, ніби й не було морів крові і сліз, путінської брехні та ультиматумів: “Росія – сусід, воююча країна. І є НАТО, і є в Конституції наше прагнення, і є неоднозначність НАТО з точки зору бачення нас в Альянсі. І є неоднозначність деяких країн, які нас бачать там і тільки з ними. І є третина країн, які, як мінімум, нас там не бачать, публічно не бачать. А більшість боїться публічно про це говорити.

¹⁸⁵ Я готовий піти на все, якщо моя хода буде з нашим народом – інтерв'ю Зеленського. *Суспільне. Новини*. 2022. 21 березня. URL: <https://susplne.media/220135-a-gotovij-piti-na-vse-akso-moa-hoda-bude-z-nasim-narodom-intervu-zelenskogo/>; Зеленський розповів, як припинити війну, про членство в НАТО і зустріч з Путіним. *BBC News Україна*. 2022. 21 березня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60829512>

Тому треба перш за все знайти формат, в якому мати розуміння: чи Росія в принципі хоче зупинити війну і чи вона спроможна це зробити? І якщо ми з вами зрозуміємо, що так, бо в неї будуть проблеми через багато речей – санкції, внутрішній тиск, воююча країна, порожні полиці в магазинах, можливі зміни політичної верхівки тощо, – вважаю, що це момент для моєї зустрічі з президентом РФ. Без неї до кінця ми не зрозуміємо, на що вони готові заради того, щоб зупинити війну, і на що вони готові, якщо ми не готові на ті чи інші кроки”¹⁸⁶.

Не меш вразив В. Зеленський і двозначною фразою, що “влада припинила політичну і дипломатичну тишу, яку я [Зеленський] ненавиджу з першого дня моєї роботи. Я хочу точно, щоб наші люди знали, де ми, хто друзі, хто сумнівається. Я не кажу, що в нас вороги на Заході”. Навіщо це було сказано? Він також додав, що Донбас і Крим мають повернутися і це питання часу, але водночас, ершочерговим завданням є припинити бойові дії¹⁸⁷.

І знову В. Зеленський розповів про потребу діалогу з В. Путіним “яким би складним він не був, він кращий за війну”. А далі додав: “І навіть незважаючи на те, що ми ненавидимо ці війська, які знищують нас і вбивають наших людей, нам все одно, якщо ми хочемо мир, треба сісти і говорити. Правильне слово – домовлятися. Домовлятися, тому що доведеться. Але домовлятися, а не виконувати ультиматум. Це важливий момент. У діалозі можна знайти компроміс. Тому спочатку припиняється вогонь, виводяться війська, Президенти зустрілись, домовились, що війська виводяться, що є ті чи ті гарантії безпеки. Тут можна знайти компромісні речі. І я вважаю, що це нормальний компроміс. Він прийнятний для всіх”, – заявив Президент України¹⁸⁸. Компроміси?

На які компроміси був готовий (принаймні публічно) В. Зеленський? Передовсім – відмовитися від вступу у НАТО й отримати “гарантії” від Росії: “Для Заходу, який не знає, що з нами робити в питанні з НАТО. Для України, яка хоче гарантії безпеки, і для Росії, яка не хоче розповсюдження НАТО далі і каже, що у неї з країнами Заходу були такі домовленості. І тому в цьому потрібно знайти компроміс, тому що

¹⁸⁶ Там само.

¹⁸⁷ Зауважу принагідно, що Президент Франції Е. Макрон, який 22 березня мав годинну телефонну розмову з президентом РФ В. Путіним, так і не зміг домовитися з ним про припинення вогню.

¹⁸⁸ Я готовий піти на все, якщо моя хода буде з нашим народом – інтерв'ю Зеленського. *Суспільне. Новини*. 2022. 21 березня. URL: <https://suspilne.media/220135-a-gotovij-piti-na-vse-akso-moa-hoda-bude-z-nasim-narodom-intervu-zelenskogo/>; Зеленський розповів, як припинити війну, про членство в НАТО і зустріч з Путіним. *BBC News Україна*. 2022. 21 березня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60829512>

це буде крапка в закінченні війни”¹⁸⁹. Москва ж має просто припинити називати українську владу “неонацистською”.

По-друге, В. Зеленський був готовий шукати “компроміси” і в питанні територіальної цілісності України: “На першій зустрічі з президентом Росії я готовий підіймати питання Криму і Донбасу. Тому що, якщо бути повністю відвертим, й у питаннях гарантії безпеки ми будемо говорити про конституційні зміни, зміни українського законодавства”¹⁹⁰.

По-третє, В. Зеленський все ще стверджував, що “ніхто не воює з руським народом. І ніхто не воює з Росією. Це вони сюди прийшли і вони воюють з Україною, ми конкретно воюємо проти російських військових, солдатів і офіцерів, які тут”¹⁹¹.

Четвертий “компроміс”, на який був готовий Президент України – відмова від вступу в ЄС. “Вступ України до Євросоюзу – це війна. Для цього не потрібно брати зброю. Росія не підтримує Україну як частину західного світу. Вони бачать нас частиною пострадянського або радянського життя. І це і є війна”, – відверто зізнався він¹⁹². А ще необхідність перемовин і компромісів мотивував бажанням уникнути Третьої світової війни.

“На першій зустрічі з президентом Росії я готовий порушувати ці питання, щодо Криму та Донбасу, вони актуальні, для нас вони важливі – про окуповані території. Але я впевнений, що це рішення буде не на цій зустрічі. Тому що, якщо бути повністю відвертим, у питаннях гарантії безпеки ми говоритимемо про конституційні зміни, зміни українського законодавства, а якщо ми про це говоритимемо, то це в будь-якому разі вирішуватиметься не лише Президентом. Цей досить довгий процес вирішуватиметься і [Верховною] Радою, і народом України.

Я вважаю, що я не хворий і абсолютно здоровий чоловік, точно розумію, що відбувається, спокійно приймаю рішення.

Остаточо формат компромісів щодо гарантії безпеки і тимчасово окупованих територій на переговорах між Україною та Росією може бути винесено на всеукраїнський референдум. [...] Я пояснював усім переговорним групам: коли ви говорите про всі ці зміни, і вони можуть стати історичними, ми нікуди не дінемось, ми прийдемо до референдуму”, – сказав В. Зеленський¹⁹³.

Референдум? І як під час тотальної війни збирався він його провести? Здається, в його команді ніхто не читав Конституцію України. Чи хтось за щось планував скинути з себе відповідальність? Розв’язати питання окупованих територій вже після того, як це закінчиться. Тобто? Але

¹⁸⁹ Там само.

¹⁹⁰ Там само.

¹⁹¹ Там само.

¹⁹² Там само.

¹⁹³ Там само.

таке вже було! Референдум всеукраїнський? Під час воєнного стану? Гіпотетично, планувалося відмінити воєнний стан? Навіть, якщо так, то яким чином мала би голосувати вся Україна? Уся – це з тимчасово окупованими територіями та анексованим Кримом?

Якщо ж – “ні”, то це – офіційне визнання тих територій не українськими? Референдум всеукраїнський, але під дулами російських автоматів? Чи це не профанація, або ж – порожнеча і безвихідь...

Відтак уявлення та усвідомлення про те, з ким саме воює Україна і з якою метою – на Банковій і в українського народу різні! Слово “Перемога”, вочевидь у деякого набувало зовсім не той сенс і зміст, ніж в українського народу. Тож виникає небезпідставне враження, що українська влада тоді грала (свідомо чи підсвідомо) за чужим (чи не російським?) сценарієм... Наслідки ж такого “миру” у вічній війні можуть бути катастрофічними для Української державності... І це не гіпотетичне припущення!

Нагадаю принагідно, що у 2023 – 2024 роках, саме війною і воєнним станом влада прикривала відмову від перевиборів самої себе, коли завершилися терміни дії Верховної Ради і, надто, Президента України. Натомість у 2022-му ні війна, ані воєнний стан не мали би стати на заваді владі укласти “мир” і провести всеукраїнський референдум на кремлівських умовах.

Показово у цьому контексті була практично миттєва реакція Кремля, який раптово визнав Україну суверенною державою. “Україна – це суверенна держава, і якісь там можуть і, напевно, мають бути внутрішньодержавні процедури. Але, крім цього, є ті субстанції, які знаходяться на столі переговорів двох делегацій. Я не можу вторгтися в деталі цих субстанцій. Ми переконані, що зараз винесення їх на публіку може лише завадити переговорному процесу, який і так іде набагато повільніше і менш змістовно, ніж нам хотілося б”, – заявив 22 березня 2022 р. речник В. Путіна Д. Песков, підігруючи В. Зеленському і стимулюючи його¹⁹⁴. Він також додав, що Росія багато днів тому передала українській стороні проекти документів у рамках переговорного процесу – на щось Київ, мовляв, відповів, на щось – ні¹⁹⁵. Вже наступного дня Міністр закордонних справ РФ С. Лавров заявив, що Москва вимагатиме від Києва скасувати закони, спрямовані проти російської мови. За його словами, в Україні остаточно “добили” всі можливості для російської мови за допомогою законодавства й “ми зараз будемо вимагати це скасувати”, – впевнено додав він¹⁹⁶.

¹⁹⁴ Кремль – о ходе переговоров России и Украины. *Медуза – live. Телеграм-канал*. 2022. 22 марта. URL: <https://t.me/meduzalive/55405>

¹⁹⁵ РІА новости. Телеграм-канал. 2022. 22 марта. URL: https://t.me/rjan_ru/154954

¹⁹⁶ Россия потребует от Украины отменить законы против русского языка. *Lenta.ru*. 2022. 23 марта. URL: https://lenta.ru/news/2022/03/23/rus_lang/

Ізнову ж дисбаланс риторики і справ керівництва України з історичною дійсністю, коли того ж дня Сейм Республіки Польща своєю резолюцією рішуче засудив воєнні злочини, злочини проти людства й акти геноциду, вчинені на території суверенної України збройними силами Російської Федерації й оголосив В. Путіна військовим злочинцем¹⁹⁷, а заступник посла Росії в ООН Д. Полянський в інтерв'ю Sky News, разом з погрозою ядерною зброєю, без нотки каяття відкинув офіційну заяву уряду США про те, що військовослужбовці російських збройних сил винні у воєнних злочинах в Україні¹⁹⁸. Проте український Президент все ще несамовито прагнув компромісів і миру з катом українського народу В. Путіним¹⁹⁹.

Крім того, вже наступного дня (24 березня) голова дипломатії ЄС Ж. Боррель звинуватив Росію у гальмуванні переговорів про припинення вогню в Україні. За його словами, Москва й не планувала сприймати обговорення всерйоз, доки не досягне цілей за допомогою свого неспровокованого вторгнення в Україну. В інтерв'ю іспанському телеканалі TVE він сказав, що президент Росії В. Путін намагається оточити узбережжя Чорного моря до кордону з Молдовою, щоб ізолювати Україну від води. “Зараз Росія не хоче сідати за стіл переговорів і домовлятися про щось: вона хоче окупувати території”, – сказав Ж. Боррель. – Вона хоче серйозно вести переговори лише тоді, коли закріпить позицію сили”²⁰⁰. Очевидний, здавалося б, висновок? Тільки не для В. Зеленського...

¹⁹⁷ Сейм Польщі оголосив путіна військовим злочинцем. *Polskie Radio*. 2022. 23 березня. URL: <https://www.polskieradio.pl/398/7856/Artykul/2925936,Сейм-Польщі-оголосив-путіна-військовим-злочинцем>

¹⁹⁸ В Росії відкрито пригрозили застосувати ядерну зброю у випадку “провокації НАТО”. *РБК-Україна*. 2022. 24 березня. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/rossii-otkryto-prigrozili-primenit-dermoe-1648104360.html>

¹⁹⁹ 22 березня 2022 р. Європейський Суд з прав людини опублікував резолюцію, в якій уточнив наслідки виключення Росії з Ради Європи. Росія перестає бути учасником Європейської Конвенції про права людини 16 вересня 2022 року – через півроку після рішення Комітету міністрів про виключення. Комітет міністрів Ради Європи також ухвалив резолюцію щодо правових та фінансових наслідків виключення РФ з Ради Європи (Resolution CM/Res(2022)3). Росія більше не має прав у Раді Європи, але обов'язки в неї залишилися, наперед – фінансові. Внески за період з 1 січня до 16 березня 2022 р. мають бути сплачені, а також витрати, пов'язані з припиненням членства. Крім Конвенції про права людини, РФ виключена з багатьох угод та робочих груп Ради Європи: Венеціанської комісії за демократію через право (конституційні та виборні питання), групи ГРЕКО проти корупції, групи Помпиду з боротьби з наркотиками тощо. Усі програми Ради Європи в Росії та офіс у Москві закриваються. Комітет міністрів продовжить контроль за виконанням рішень ЄСПЛ, на цих засіданнях представники Росії зможуть брати участь, але без права голосу. Вони лише звітуватимуть про виконання рішень.

²⁰⁰ Боррель: Ситуація стосовно війни в Україні вирішиться у найближчі 15 днів. *Mind*. 2022. 24 березня. URL: <https://mind.ua/news/20238382-borrel-situaciya-stosovno-vijni-v-ukrayini-virishitsya-u-najblizhchi-15-dniv>

Навіть більше, заступник голови Ради безпеки РФ Д. Медведєв заявив в інтерв'ю РИА Новости, що російська влада продовжуватиме домагатися нейтрального статусу України, скасування “антиросійської” політики на її території, “демільтаризації”, “денацифікації” та перетворення держави на “нормального сусіда”²⁰¹. Які компроміси сподівався досягнути В. Зеленський з В. Путіним і, знову ж, коли становище було очевидним для усіх геополітичних акторів, окрім засліпленого російським синдромом Президента України.

Не менш хворобливою щодо Росії, В. Путіна і росіян видається позиція В. Зеленського, коли він особисто просив очільника США Д. Байдена не запроваджувати санкції проти російського олігарха Р. Абрамовича, щоб сприяти мирним переговорам²⁰². Речниця Ради Національної Безпеки Білого Дому Е. Горн відмовилася коментувати для The Wall Street Journal цей інцидент, як і в Міністерстві фінансів США²⁰³.

На тлі цього з'ясувалося, що саме Президент Росії В. Путін особисто схвалив участь Р. Абрамовича в переговорах між Україною та Росією щодо врегулювання повномасштабної війни. “Отримавши підтримку Путіна, Абрамович зустрівся з високопосадовцем з Офісу Президента Володимира Зеленського, щоб допомогти організувати переговори. Від того часу обидві сторони почали обговорювати попередній план щодо припинення російського вторгнення до України – хоча Україна та її західні союзники побоюються, що Москва може використати переговори як прийом, щоб виграти час для перегруповання своїх військ та відновлення наземного наступу”, – зазначали обізнані інсайдери The Financial Times²⁰⁴. Підтвердив цей факт виданню й голова української делегації Д. Арахамія, який зустрічався з Р. Абрамовичем у Гомелі під час першого раунду переговорів, мовляв, той ввійшов до процесу через міжнародну єврейську громаду. І попри те, що західні джерела обґрунтовано сумнівалися в тому, що олігарх приніс хоч якусь користь у переговорному процесі, В. Зеленський все ж умовив США і Захід не застосовувати санкції проти путінського протезе! З чого б це?

²⁰¹ РИА Новости. Телеграм-канал. 2022. 25 марта. URL: https://t.me/rjan_ru/155555

²⁰² На початку березня 2022 р. чиновники Міністерства фінансів США розробили низку санкцій, щоб покарати Р. Абрамовича, відомого російського олігарха, після нападу Росії на Україну.

²⁰³ Ukrainian President Asked Biden Not to Sanction Abramovich, to Facilitate Peace Talks. *The Wall Street Journal*. 2022. March 23. URL: <https://www.wsj.com/articles/ukrainian-president-asked-biden-not-to-sanction-abramovich-to-facilitate-peace-talks-11648053860>

²⁰⁴ Putin approved Abramovich's role in Russia-Ukraine talks. *The Financial Times*. 2022. March 25. URL: <https://www.ft.com/content/260fb656-4010-4ffe-96be-a273ec87792b>

Натомість черговою абсурдністю відзначився Офіс Президента України. Зокрема радник А. Єрмак і член української переговорної делегації Д. Подоляк звідкись взяв і чомусь вирішив повідомити публічно, що: “Україна сьогодні диктує правила гри та стала глобальним лідером. Президент України особистість № 1 в цьому світі”²⁰⁵. Було би смішно, коли б не виглядало трагікомічно станом на 24 березня 2022 року. Проте після того як А. Єрмак (тоді заступник голови ОП) ще 20 вересня 2019 р. назвав В. Зеленського одним з найвидатніших лідерів сучасності дивуватися рівню затьмареного словоблудства й водночас прислужницького освітування шефа оточенням Президента України вже не доводиться (попри те, що такі тенденції аж надто подібні до оточення вождів авторитарних диктатур).

Водночас того ж дня в німецькій пресі було опубліковано інтерв'ю М. Подоляка, де він запевняв німецького читача, що в переговорах з РФ є певний прогрес у робочих підгрупах, але загалом просування поки не таке, як хотілося б українській стороні. Було також сказано про необхідність системи гарантій безпеки, до якої увійшли би країни, готові надати ці гарантії, зосібна у військовому сенсі (зокрема США та Росія). Що ж до майбутнього тимчасово окупованого Криму та ОРДЛО, то їх долю, за словами М. Подоляка, повинні вирішувати тільки президенти України та Росії²⁰⁶. Цікаво, а як же Конституція і законодавча база України? Чи змова В. Зеленського з В. Путіним мали би стати істиною і законом? Не менш цікаво, до речі, чому від імені делегації практично усі коментарі давав вказаний позаштатний радник голови ОП, а не голова української делегації (Д. Арахамія)? Хоча відповідь, вочевидь не лише риторична, а й очевидна.

У чому суть бачення офіційного Києва гарантій безпеки Україні спробував пояснити Д. Кулеба, розповівши, що вони повинні б були отримані не тільки від Росії, а й від інших країн. І Росія, запевняв Міністр закордонних справ України, на це погодилася. Усі погоджені між сторонами питання мали б бути юридично підкріплені і ратифіковані парламентом. “Гарантією безпеки Іспанії як члена НАТО є 5-та стаття, у якій ідеться про те, що якщо хтось на неї нападе, усі інші члени [Альянсу] будуть її захищати. Ми хочемо чогось подібного. Тобто, якщо хтось нападе на Україну, ті країни, які нададуть свої гарантії безпеки, протягом 24 годин повинні будуть відправити усе необхідне озброєння, прийняти Резолюцію Радбезу ООН з вимогою припинити

²⁰⁵ Михайло Подоляк. *Twitter*. 2022. 24 березня. URL: https://twitter.com/Podolyak_M/status/1507026484472516610

²⁰⁶ Gnauck G. Ukraines Unterhändler Podoljak: “Der Krieg ist bereits ein Stück des Dritten Weltkriegs”. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 2022. Marsch 24. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/ukraine-krieg-interview-mit-kiew-unterhaendler-podoliak-17906067.html>

агресію і запровадити санкції”, – пояснив Д. Кулеба²⁰⁷. З цього приводу Україна вела перемовини з США, Британією, Німеччиною, Францією і Туреччиною. Утім, залишалося незрозумілим, що такий формат міг коїти проти, власне, агресії самої Росії.

Тоді ж Президент України відповів на запитання, чи готовий він і за яких умов зустрітися з очільником держави-агресора В. Путіним. Про це очільник Української держави розповів в інтерв'ю *la Repubblica*. “Протягом місяця триває широкомасштабна війна Росії проти України. Я готовий до цієї зустрічі й зараз, про що неодноразово публічно заявляв. Всім нам потрібен мир. Ми готові обговорювати умови припинення вогню, умови миру, але не готові виконувати ультиматуми”, – наголосив В. Зеленський²⁰⁸.

За перемовини продовжували виступати й лідери держав, що мали щодо Росії свої геополітичні інтереси, зокрема Китай та Туреччина. Вже 25 березня В. Зеленський мав чергову телефонну розмову з Р. Ердоганом. У своєму Twitter Президент України написав, що йшлося про підсумки саміту НАТО, оцінки дипломатичних зусиль, продовольчу кризу та підтримку Туреччини²⁰⁹. Ані слова про мирні переговори з Росією.

Утім про них в тій розмові оповів Р. Ердоган, що повернувся з Брюсселя і який того самого дня заявив, що Україна та Росія близькі до консенсусу щодо чотирьох з шести пунктів переговорного процесу. Президент Туреччини розповів, що після перемовин в Анталії глав МЗС РФ та України, організованих зусиллями турецької сторони, очільник його МЗС М. Чавушоглу здійснив візит до Москви та Львова. Не раз з колегами обговорював тему і Міністр національної оборони Туреччини Х. Акар. Контакти продовжуються, запевнив Р. Ердоган.

Повертаючись до теми переговорного процесу між Москвою та Києвом, Р. Ердоган наголосив на питаннях, стосовно яких є чи відсутній консенсус. “Вважаю, за чотирма пунктами у переговорах є консенсус. Перший пункт стосується вступу України до НАТО. Спочатку Україна наполягала на членстві в Альянсі, але згодом [Президент Володимир] Зеленський почав заявляти про можливість відмови. Інший пункт стосується прийняття російської мови в Україні як офіційної. Зеленський погодився з цим. Російською мовою і так говорять практично на

²⁰⁷ Sahuquillo M. El ministro de Exteriores ucranio: “Rusia pagará sus crímenes de guerra durante décadas”. *El País*. 2022. 24 Mar. URL: <https://elpais.com/internacional/2022-03-24/el-ministro-de-exteriores-ucranio-rusia-pagara-sus-crímenes-de-guerra-durante-decadas.html>

²⁰⁸ Орлова В. Зеленський відповів, чи готовий до зустрічі з Путіним. *УНІАН*. 2022. 24 березня. URL: <https://www.unian.ua/politics/zelenskiy-vidpoviv-chi-gotoviy-do-zustrichi-z-putinim-novini-ukrajina-11757457.html>

²⁰⁹ Volodymyr Zelenskyu / Володимир Зеленський. *Twitter*. 2022. 25 березня. URL: <https://twitter.com/ZelenskyUa/status/1507410303205658628>

території усієї України. У цьому плані проблем немає”, – наголосив глава Турецької Республіки²¹⁰.

За його словами, ще одна важлива тема, яку обговорювали сторони конфлікту, стосувалася демілітаризації України. “Звичайно, Україна – це держава, тому про прийняття роззброєння від А до Я не йдеться. Але й з цього питання незрозумілих аспектів немає. Тобто українська сторона заявила, що може піти на певні поступки і з цього питання. Четвертий пункт переговорів стосується колективної безпеки. Україна продемонструвала позитивний підхід і щодо цього”, – продовжив Р. Ердоган²¹¹.

Проте консенсусу, за словами Президента Туреччини, все ще не було щодо Криму та Донбасу. У результаті В. Зеленський запропонував провести референдум щодо Донбасу. Р. Ердоган, до речі, вказав у зв’язку з цим на мудрість і лідерські якості глави Української держави. Що стосується Криму, Туреччина від початку відкрито і чітко виступила проти окупації півострова, наголосив Р. Ердоган. Турецький провідник уточнив, що особисто озвучував позицію Анкари з цього питання на кожних переговорах з російським колегою В. Путіним. “Але на той час Захід не мав такої чіткої позиції з цієї теми, як сьогодні. Це все трапилося з нами сьогодні, тому що на Заході не прийняли таку позицію”, – додав Президент Туреччини²¹².

Отж, лідер Туреччини Р. Ердоган на зустрічі з журналістами авторитетно заявив, що по чотирьом з шести пунктів є поступки України (I. Нейтралітет і не вступ до НАТО; II. Російська мова; III. Демілітаризація; IV. Колективні гарантії безпеки, в тому числі й від Росії як гаранта), ще по одному пункту є пропозиція В. Зеленського провести референдум (V. Приналежність окупованого Донбасу) і лише по шостому питанні до компромісу ще не дійшли (VI. Окупований й анексований Крим).

Зберегти політичне обличчя В. Зеленського перед власними громадянами поспішив очільник МЗС Д. Кулеба, який того ж дня пояснив, що у підгрупах делегацій одночасно обговорюється багато різних питань, а переговорний процес йде надзвичайно важко. “Немає жодного консенсусу з Росією щодо згаданих Президентом Туреччини чотирьох пунктів. Зокрема, єдиною державною мовою в Україні є і буде українська. Та й загалом класифікація ключових тем переговорів на чотири або іншу кількість пунктів є некоректною”, – запевняв він²¹³. Не

²¹⁰ Ердоган: Україна и РФ близки к консенсусу по 4 из 6 пунктов переговоров. *Анадолу*. 2022. 25 марта. URL: <https://www.aa.com.tr/ru/политика/ердоган-украина-и-рф-близки-к-консенсусу-по-4-из-6-пунктов-переговоров/2545588>

²¹¹ Там само.

²¹² Там само.

²¹³ Петришин О. Переговорний процес йде надзвичайно важко, – Кулеба. *Вечірній Київ*. 2022. 25 березня. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/63733/>

переконливо, варто зауважити, адже Д. Кулеба не заперечив обгрунтовано слова Р. Ердогана (чи Президент Туреччини прилюдно брехав?).

Про це ж говорив й голова ОП А. Єрмак під час виступу на Atlantic Council 26 березня, коли заявив, що Україну не влаштує компроміс на російських умовах й закликав партнерів і союзників до пошуків формату, який буде ефективно й довго працювати²¹⁴. Прикметно, що сам В. Зеленський взагалі промовчав з приводу слів Р. Ердогана, а отже, побічно підтвердив їх. Проте вже невдовзі виявиться, що і А. Єрмак, і Д. Кулеба, м'яко кажучи, говорили неправду.

Тим часом, коли 25 березня The Economist запитав В. Зеленського дати відповідь на питання: “Як виглядає українська перемога?”, Президент України не зміг дати означену відповідь. “Ми розуміли, що росіяни можуть атакувати, але не розуміли масштабів. [...] Перемога – це врятувати якомога більше життів. Так, врятувати якомога більше життів, бо без цього ніщо не мало б сенсу. Наша земля важлива, так, але зрештою це лише територія, – сказав В. Зеленський. – [...] Це моя відповідь на запитання, якою буде перемога України. Можливо, наша перемога тимчасова, можливо, без вирішення всіх питань, але ми обрали напрямок, у якому будемо рухатися”²¹⁵.

Потім журналістка запитає його: Для вас “перемога” означає врятувати якомога більше життів, але політично це може бути неприпустимим. Як можна перемагати, рятувати життя і водночас рятувати країну? Це взагалі можливо? Відповідь була, але фактично без відповіді. “Врятувати всіх, відстояти всі інтереси, захистивши людей і не віддавши територію, мабуть, непосильна задача. Ти маєш рацію. Це складний вибір, але іноді існують так звані “принципові” рішення. Взяти, наприклад, міста, які, якби ми вирішили їх добровільно покинути, забрав би Путін, який би продовжував наступати все далі й далі, тому що у нього апетит голодного. Тут важливо не те, чи є цей вибір “хорошим” чи “поганим” як таким. Важливо, щоб рішення приймалося разом з людьми”, – туманно говорив В. Зеленський²¹⁶. Усе це доконано свідчить, що у Президента України не було уявлення, що собою якою для його держави має бути “перемога”, а отже, він не мав й стратегії її досягнення ані в мілітарному контексті, ані в політичному.

Крім того, В. Зеленський раптом припустив, що В. Путін не знає правди про війну: “Іноді мені здається, що політики живуть в інформаційному вакуумі. Ми бачимо, що зараз із Путіним закрита атмосфера. Отже, він

²¹⁴ Андрій Єрмак. *Twitter*. 2022. 26 березня. URL: <https://t.me/ermaka2022/82>

²¹⁵ Volodymyr Zelensky in his own words. The transcript from his meeting with our journalists. *The Economist*. 2022. March 27. URL: <https://www.economist.com/europe/2022/03/27/volodymyr-zelensky-in-his-own-words>

²¹⁶ Там само.

не знає. [...] Це означає, що він не може зрозуміти або не може знати, що відбувається на вулиці. [...] Навіть я, якби я сидів в офісі і три-чотири дні не виходив на вулицю, я б не мав правильної інформації про те, що відбувається в світі”²¹⁷. А потім почав переконувати журналістів й західного читача, що й росіяни нібито не розуміють, що відбувається між Україною та Росією. “Не забувайте, що прості росіяни зараз ізольовані, позбавлені інформації. Вони не знають, що відбувається, – зауважував В. Зеленський. – Ситуація, коли український народ, а не український Президент [використовується як щит, є неправильною]. Український народ гине. Росіяни не знають, що відбувається. Вони не розуміють”²¹⁸. Приголомшлива ілюзія Президента воюючої держави!

Тоді The Economist прямо запитав, чи може бути тривалий мир з В. Путіним. Відповідь В. Зеленського була не менш дивною: “Не знаю. Я не знаю, чи Путін взагалі знає відповідь на це питання. Думаю, на його рішення впливатиме багато факторів. Стабільність у регіонах, де присутня Росія, відіграватиме свою роль і впливатиме на його рішення. Питання того, як зміняться відносини між Росією та Україною внаслідок того, що сталося, є великим. Я не маю на це відповіді. Це велика проблема, дуже велика проблема”²¹⁹.

Підтвердив В. Зеленський також своє бажання зустрітися особисто з В. Путіним, запевняючи, що має багато чого сказати йому. “Ми повинні говорити. Це не одне питання, не одна відповідь. Йдеться про рішення. Ми повинні говорити про конкретні речі, про конкретні місяці, можливо, щось про роки, можливо, щось вирішити зараз, можливо, поговорити, якщо ми не можемо знайти рішення і домовитися не сваритися з цього приводу. Це моя філософія, – запевняв він – Робимо все крок за кроком. Давайте шукати рішення крок за кроком. Ми можемо говорити про все. Але ми не можемо йти на компроміс у всьому. Ми маємо розуміти, що Україна – це наша земля. Він повинен розуміти, що відбувається, і ми повинні розуміти один одного, якщо це можливо. Це не про повагу, про любов чи щось інше. Справа не в почуттях. Це дуже конкретно. Є проблема, і ми маємо її детально розібратися та вирішити”²²⁰.

Коли ж здивована журналістка перепитала Президента України чи він вірить, що В. Путін заперечує право України на існування, той знову почав переконувати її, що В. Путін перебуває в ізоляції і не розуміє сучасної України. “Я не думаю, що він візуалізує у своїй свідомості ту ж Україну, яку ми бачимо. Він сприймає Україну як частину свого світу, свого світогляду, але це не відповідає тому, що відбувалося за останні 30

²¹⁷ Там само.

²¹⁸ Там само.

²¹⁹ Там само.

²²⁰ Там само.

років. Я не думаю, що Путін був [у] бункері два тижні чи шість місяців, а більше двох десятиліть. Я не маю на увазі це буквально, а в тому сенсі, що він перебував в інформаційній ізоляції, отримуючи інформацію від свого товариства. І Україна, поки він був у цьому бункері, суттєво змінилася. Тож те, як він бачить Україну, дуже відрізняється від тієї України, яка насправді існує в реальному житті”, – широко переконував В. Зеленський²²¹.

Зрештою Президент України виявив свої страхи щодо опинитися “перед вибором, чи ризикувати стати жертвою. Це найважче зробити”²²². І ця фраза також багато чого пояснює у його несамовитому прагненні мирних перемовин з В. Путіним, позаяк він, В. Зеленський, воювати був змушений як верховний головнокомандувач, але не вірив у перемогу і боявся зазнати поразки (“стати жертвою”) як Президент України. Така конфігурація його свідомості, абсолютно без будь-якого бачення що таке “перемога”, й підштовхувала його до пошуку точок дотику з В. Путіним зі сподіванням досягти компромісів і водночас знову ж таки, не стати його жертвою. “Цілком можливо, що деякі компроміси, які не загрожують нашому фізичному виживанню, будуть зроблені, щоб врятувати життя тисяч людей. Що стосується компромісів, які можуть загрозувати розпадом країни, то тих, які пропонує Путін, а точніше вимагає у вигляді ультиматуму, ми ніколи не підемо на них. Ніколи”, – заявив В. Зеленський²²³. І додав: “Ми перемагаємо, доки залишаємось рішучими щодо того, щоб не поступатися цим вимогам”²²⁴. Тож на той момент він чомусь вважав становище України відносно вигідним, що давало змогу її делегації та Президентові переконати Кремль від ультимативних вимог і вгамування своїх загарбницьких апетитів.

Тим часом 26 березня Президент США Д. Байден, перебуваючи у Польщі, назвав кремлівського лідера “м’ясником” після того, як поспілкувався з українськими біженцями у Варшаві. “Він м’ясник”, – сказав Д. Байден про В. Путіна, коли його запитали про те, що він думає після зустрічі з українцями²²⁵. У своїй же промові Д. Байден також підкреслив, що “Путін не має залишатися при владі”. Але, як згодом пояснили у Білому Домі, цими словами Президент США хотів підготувати демократії світу до тривалого конфлікту щодо України, а не підтримати зміну режиму в Росії. І все ж, цитата: “Заради Бога, ця людина не може залишатися при владі”²²⁶.

²²¹ Там само.

²²² Там само.

²²³ Там само.

²²⁴ Там само.

²²⁵ Joe Biden: Putin jest rzeźnikiem. *Onet*. 2022. 26 marca. URL: <https://www.onet.pl/informacje/onetwiadomosci/joe-biden-putin-jest-rzeznikiem/y3q6zct,79cfc278>

²²⁶ Biden says Putin “cannot remain in power,” but White House says it’s not call for regime change. *CNN*. 2022. March 26. URL: <https://edition.cnn.com/europe/>

Свою чергою 27 березня 2022 р. В. Зеленський влаштував добродушну півтори годинну зустріч з російськими ЗМІ (для видань “Медуза”, “Дождь”, “Зыгарь”, “Коммерсант”, “Новая газета”). Ось як окреслив Президент України мету мирних переговорів з Росією: “Максимально зменшити кількість жертв, скоротити терміни цієї війни. Вивести війська Російської Федерації на компромісні території – а це все, що було до 24 лютого, до нападу. Нехай повернуться туди.

Я розумію, що змусити Росію повністю звільнити територію неможливо, це призведе до третьої світової війни. Я чудово все розумію і усвідомлюю. Тому я й говорю: це компроміс. Поверніться туди, з чого все почалося, і там спробуємо вирішити питання Донбасу, складне питання Донбасу”²²⁷. В. Зеленський також додав, що “[Про входження самопроголошеної “ЛНР” в Росію] я, мабуть, говоритиму з власником [Путіним] цих людей [Пасічника], а не з цими товаришами”²²⁸. Тобто В. Путін – власник Донбасу? Щодо приналежності Кримського півострова, Президент України заявив, що “Крим силовим шляхом забирати не будемо, людей шкода, наших шкода людей”²²⁹. Президент також прокоментував інші вимоги з боку Росії і три з них (денацифікація, демілітаризація, російська мова як державна), за словами В. Зеленського, навіть не обговорюються.

“Гарантії безпеки та нейтралітет, без’ядерний статус нашої держави. Ми готові на нього йти. Це найголовніший пункт... Він глибоко опрацьований, але мене цікавить, щоб це не був ще один папірець а-ля Будапештський меморандум і таке інше”, – заявляв тоді ж В. Зеленський²³⁰. За його словами, російській стороні потрібні гарантії, що це станеться, але це вимагає зміни Конституції України, а цей процес триватиме щонайменше рік: “Лише народ може ухвалити рішення, що буде такий статус і такі гарантії. Референдум відбудеться протягом кількох місяців, а зміни до Конституції відбуватимуться щонайменше рік відповідно до чинного законодавства. Мінімум рік”²³¹.

“Нас цікавить, щоб цей папір перетворився на серйозну угоду, яка буде підписана... Це я зараз перейду до референдуму. Який буде підписаний там, де є пункти гарантій безпеки, усіма гарантами цієї безпеки. Він обов’язково має бути ратифікований парламентами країн-гарантів, це

[live-news/ukraine-russia-putin-news-03-26-22/index.html](https://www.youtube.com/watch?v=Cn69KepHE7A&t=7s)

²²⁷ Інтерв’ю Зеленського російським журналістам | Інтерв’ю Зеленського російським журналістам. *Факти ICTV*. 2022. 27 березня. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Cn69KepHE7A&t=7s>

²²⁸ Зеленський розповів журналістам з РФ, чому готовий відмовитися від НАТО. *Європейська правда*. 2022. 27 березня. URL: <https://www.euointegration.com.ua/news/2022/03/27/1136752/>

²²⁹ Там само.

²³⁰ Там само.

²³¹ Там само.

два. І обов'язково має бути референдум в Україні. Чому? Тому що ми маємо закон про референдуми. Ми прийняли його. Зміни того чи іншого статусу... А гарантії безпеки передбачають конституційні зміни. Розумієте, так? Конституційні зміни. Це дві сесії”, резюмував він²³².

Стверджував також В. Зеленський, що референдум неможливий, коли є присутність військ, тобто Росія спочатку має вивести свої формування з території України на рівень становища сил, що був 24 лютого 2022 року. “Хай повернуться туди. Я розумію, що змусити Росію повністю звільнити територію неможливо, це приведе до третьої світової війни. Я прекрасно все розумію. Тому я і кажу: це компроміс”, – додав він²³³. Ось тільки Президент України не обгрунтував, навіщо тоді В. Путіну було розпочинати цю тотальну війну, аби просто відвести власні ж війська, а отже – “компроміси” з боку офіційного Києва мали би стати більшими, ніж були заявлені для широкого загалу.

Зі свого боку, голова МЗС РФ С. Лавров 28 березня заявив, що прямі переговори між президентами Росії та України відбудуться лише тоді, коли обидві сторони будуть ближче до досягнення врегулювання²³⁴. Того ж дня В. Зеленський підтвердив, що 29 березня у Стамбулі розпочнеться відновлення мирних переговорів з Росією з наміром обговорити нейтралітет України разом із відмовою від будь-яких претензій України на членство в НАТО в майбутньому²³⁵.

ВИСНОВКИ

У підсумку перемовини у Стамбулі таки відновилися і там усіх вищевказаних компромісів попередньо було досягнуто, справа залишалася за деталями, механізмами та засобами втілення. Власне, про це в колонці для Bild згодом написала й пані Міністр закордонних справ Німеччини А. Бербок, яка зазначала, що “Україна вела переговори з Росією в Стамбулі в березні 2022 року і була готова до поступок. Підставою було те, що РФ виведе війська. Але замість цього сталася Буча. Людям зв'язували руки і розстрілювали перед їхніми будинками. Жінок

²³² Там само.

²³³ Там само.

²³⁴ Putin-Zelenskiy meeting needed once sides closer on key issues, Lavrov says. *Reuters*. 2022. March 28. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/putin-zelenskiy-meeting-needed-once-sides-closer-key-issues-russias-lavrov-2022-03-28/>

²³⁵ Zelenskiy says Ukraine willing to discuss neutrality at Russia talks. *The Guardian*. 2022. March 28. URL: <https://www.theguardian.com/world/2022/mar/28/zelenskiy-hails-upcoming-ukraine-russia-peace-talks-amid-fallout-from-biden-comments-on-putin>

гвалтували. Росія вивозила дітей з України. А взимку бомбила українські електростанції, щоб людям довелося жити в темряві та холоді”²³⁶.

Тоді, у квітні 2022 року, згідно з проектом угоди під назвою “Про постійний нейтралітет України й гарантії безпеки”, у якому було 18 статей і який опинився в розпорядженні *The Wall Street Journal*, Україна мала перетворитися, як влучно зауважило видання, на кастровану державу²³⁷.

У проекті угоди йшлося про те, що Україні, незважаючи на можливість вступу до ЄС, не було би дозволено вступати до військових союзів, таких як НАТО. На українську землю не допускатиметься іноземна зброя. Збройні сили України мали бути скорочені до певного розміру. Росія прагнула обмежити все – від чисельності військ та танків до максимальної дальності дії українських ракет.

Проект угоди Росії з Україною передбачав заборону на іноземну зброю, “включаючи ракетну зброю будь-якого типу, збройні сили та формування”. Українські переговорники початково прагнули зберегти право на 250 тис. військовослужбовців, 800 танків та 1900 артилерійських гармат. Москва ж хотіла, щоб чисельність ЗСУ становила лише 85 тис. військовослужбовців, 342 танки та 519 артилерійських гармат, а також обмежити дальність дії українських ракет 40 кілометрами.

Гарантами дотримання угоди мали виступити іноземні держави, серед яких – США, Великобританія, Китай, Франція (які не знали про це й не давали відповідної згоди) та Росія. На ці країни покладався би обов’язок захищати Україну у разі порушення договору. Але доки він діє, гарантії мали “розірвати міжнародні договори та угоди, несумісні з постійним нейтралітетом України”, включаючи будь-які обіцянки двосторонньої військової допомоги²³⁸. Міжнародні гарантії безпеки не поширювалися б на Крим та Севастополь. Тож фактично документ пропонував облудний спосіб припинити підтримку Києва з боку Заходу.

Офіційний Київ попередньо погодився на гарантії безпеки від Москви, які, проте, не поширювалися на окуповані терени Донецької і Луганської областей та на тимчасово анексований Крим. Договір про безпеку мав би бути імплементований таким шляхом: референдум в Україні, після цього ратифікація парламентами країн-гарантів та Верховною Радою. Питання майбутнього окупованого Донбасу мали би узгоджуватися на особистих перемовинах Президента України В. Зеленського і президента

²³⁶ Baerbock A. Putin will keinen Frieden, er will erobern. *Bild*. 2024. February 24 URL: <https://www.bild.de/politik/inland/politik-inland/annalena-baerbock-in-bild-putin-will-keinen-frieden-er-will-erobern-87270242.bild.html>

²³⁷ Colchester M., Grove T., Marson J. Document From 2022 Reveals Putin’s Punishing Terms for Peace. *The Wall Street Journal*. 2024. March 01. URL: <https://www.wsj.com/world/russia-ukraine-peace-deal-2022-document-6e12e093>

²³⁸ Там само.

РФ В. Путіна. Це питання мало бути винесено в окремих пункт мирного договору. Ця зустріч так і не відбулася.

Кримський півострів залишався би під контролем Москви і не вважався би нейтральним. Україна фактично на 15 років відмовлялася від Криму й пропонувала розв'язати питання виключно шляхом двосторонніх переговорів між Україною та РФ й у будь-якому разі не вирішувати його військовим шляхом – лише політико-дипломатичні зусиллями проводити двосторонні перемовини з приводу статусу півострова.

Москва також наполягала, щоб російська мова використовувалася нарівні з українською в уряді та судах, що, згідно з проектом документа, не було схвалено Києвом. Українські переговорники курсивом виділили текст, що вказував на те, що вони відмовляються обговорювати російський пункт, який вимагав від Києва відмовитися від наміру перейти під юрисдикцію Міжнародного кримінального суду, який переслідує військові злочини. Крім того, Україна зобов'язувалася зафіксувати свій статус фактично позаблокової та без'ядерної держави у формі постійного нейтралітету. Зауважу принагідно, що пізніше голова української делегації Д. Арахамія запевняв і все ще вірив у те, що “вони [росіяни] були готові закінчити війну, якщо ми прийнемо нейтралітет, як Фінляндія колись. І дамо зобов'язання, що не вступатимемо до НАТО”²³⁹. Взамін на ці та інші поступки Києва, ЗС РФ нібито мали відійти щонайменше на позиції, які вони займали на момент 23 лютого 2022 року.

При цьому варто вказати й на інші слова Д. Арахамії, який додав з цього приводу, що угода вимагала би змін до Конституції України та що західні партнери знали про перебіг переговорів і бачили драфти документів: “Вони нам фактично порадили не йти в ефемерні гарантії безпеки (з росіянами), які неможливо було на той час давати взагалі”. “Коли ми повернулися зі Стамбула, приїхав Борис Джонсон до Києва і сказав, що ми взагалі не будемо з ними нічого підписувати – і давайте будемо просто воювати”, – додав Д. Арахамія²⁴⁰. Принагідно доцільно зауважити, що сам Б. Джонсон назвав подібні твердження “повною нісенітницею та російською пропагандою”, а також наголосив, що під час дискусій із В. Зеленським після переговорів у Стамбулі він був стурбований характером будь-якої потенційної угоди та пообіцяв, що Великобританія підтримає Україну “на тисячу відсотків”²⁴¹.

²³⁹ Арахамія заявив, що росіяни зваблювали Україну “миром” за нейтралітет. *Українська правда*. 2023. 24 листопада. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/11/24/7430282/>

²⁴⁰ Там само.

²⁴¹ Johnson embroiled in war of words over ‘sabotaged’ Ukraine peace deal. *The Times*. 2024. January 10. URL: <https://www.thetimes.co.uk/article/boris-johnson-ukraine-peace-talks-russia-war-k220zcrvf>

Водночас залишалися нерозв'язаними й інші питання, зокрема, що станеться, якщо Україна зазнає нападу. Росія хотіла, щоб усі держави-гаранти домовилися про заходи у відповідь. Це означає, що спільна відповідь буде малоімовірною, якщо агресором виступатиме сама Росія. Крім того Москва хотіла додати Білорусь як гаранта, а Україна – Туреччину, яка на міжнародній арені часто-густо виступала з позицій лояльності щодо Кремля в українському питанні. Переговори тривали, у тому числі у форматі Zoom, й лише у червні 2022 року були повністю припинені.

Тож В. Путін зберігав свої максималістські цілі в Україні, які включали зміну режиму в Києві, щоб забезпечити створення держави, підконтрольної Кремлю. У противному випадку – її знищення. Відтак цілком можна погодитися з твердженням директора британського Дослідницького центру вивчення конфліктів К. Джайлса, що будь-яка подібна мирна угода з боку України “залишає її на милість Росії у разі повторення конфлікту в майбутньому”²⁴².

Документ є нагадуванням про компроміси, на які Росія може спробувати змусити Україну піти, якщо військова підтримка Заходу вичерпається, а Росія досягне значних територіальних успіхів. Й, водночас, епопея “білорусько-стамбульських” мирних переговорів з Росією засвідчує, щонайменше, про дві визначальні очевидності та застороги: перша – Президент України В. Зеленський та його оточення прагнули й прагнутимуть сісти за стіл “компромів” з Росією і зазирнути в очі В. Путіну, прикриваючись патріотичною риторикою; друге – жодні мирні переговори з В. Путіним не можливі на засадах компромів й без факту завдання Росії безпосередньої зрйної поразки на теренах України і висунення Кремлю умов безумовної і повної капітуляції. *Ceterum censeo Carthaginem delendam esse!*

АНОТАЦІЯ

Автор дослідив, проаналізував і реконструював на підставі відкритих джерел перебіг мирних переговорів між делегаціями України та Російської Федерації, що розпочалися у Білорусі після повномасштабного вторгнення російських військ 24 лютого 2022 року.

Висвітлено початок організації переговорів, формування делегацій та вихідні засади обох сторін у перемовному процесі. Проаналізовано і відтворено перебіг переговорів, трансформацію їхнього тривання та пунктів обговорення. Показано і відтворено позиції української та російської сторони у часі тривання роботи обох делегацій, риторичку

²⁴² Colchester M., Grove T., Marson J. Document From 2022 Reveals Putin's Punishing Terms for Peace. *The Wall Street Journal*. 2024. March 01. URL: <https://www.wsj.com/world/russia-ukraine-peace-deal-2022-document-6e12e093>

їхніх речників та офіційні заяви вищих державних керівників Російської Федерації та України, а також ставлення до переговорного процесу світових лідерів, зокрема провідників таких держав, як США, Великобританія, Німеччина, Італія, Ізраїль, Туреччина тощо.

Виявлено компромісові пункти в проєкті мирної угоди між Росією та Україною, на які погоджувався піти офіційний Київ і дипломатичні зусилля офіційної Москви, позиції світової спільноти і міжнародних організацій. Проаналізовано проєкт мирної угоди, що була попередньо погоджена українсько-російською переговорною групою, гіпотетичні засоби її втілення та імплементації, а також пастки для української державності.

ABSTRACT

The author researched, analyzed and reconstructed on the basis of open sources the course of peace negotiations between the delegations of Ukraine and the Russian Federation, which began in Belarus after the full-scale invasion of Russian troops on February 24, 2022.

The beginning of the organization of negotiations, the formation of delegations and the top principles of both parties in the negotiation process are highlighted. The course of negotiations, the transformation of their duration and points of discussion were analyzed and reproduced. The positions of the Ukrainian and Russian sides during the duration of the work of both delegations, the rhetoric of their spokespersons and official statements of the top state leaders of the Russian Federation and Ukraine, as well as the attitude of world leaders to the negotiation process, in particular the leaders of such states as the USA, Great Britain, Germany, Italy, are shown and reproduced, Israel, Turkey, etc.

Compromise points in the draft peace agreement between Russia and Ukraine were identified, to which official Kyiv and official Moscow's diplomatic efforts, positions of the world community and international organizations agreed. The project of the peace agreement, which was previously agreed upon by the Ukrainian-Russian negotiating group, hypothetical means of its realization and implementation, as well as traps for Ukrainian statehood, are analyzed.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрій Єрмак. *Twitter*. 2022. 26 березня. URL: <https://t.me/ermaka2022/82>
2. Арахамія заявив, що росіяни зваблювали Україну “миром” за нейтралітет. *Українська правда*. 2023. 24 листопада. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/11/24/7430282/>
3. Арестович: Умови України – виведення всіх російських військ, із

Криму й ОРДЛО теж. *Українська правда*. 2022. 28 лютого. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/02/28/7326843/>

4. Байден розкритикував Путіна: “кривавий диктатор та головоріз”. *Дзеркало тижня*. 2022. 17 березня. URL: <https://zn.ua/ukr/POLITICS/bajden-rozkritikuvav-putina-krivavij-diktator-ta-holovoriz.html>

5. Бойко в Україні: “Путін-ху*ло я не скажу”, але агресію армії РФ визнав. *Українська правда*. 2022. 7 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/7/7329204/>

6. Боррель: Ситуація стосовно війни в Україні вирішиться у найближчі 15 днів. *Mind*. 2022. 24 березня. URL: <https://mind.ua/news/20238382-borrel-situaciya-stosovno-vijni-v-ukrayini-virishitsya-u-najblizhchi-15-dniv>

7. Брифінг Д. Кулеби. *Офіційна сторінка МЗС України у Facebook*. 2022. 2 березня. URL: <https://www.facebook.com/100064814226458/posts/329372535899885/?app=fbl>

8. Брифінг І. Верещук. *Офіційна сторінка Офісу Президента України у Facebook*. 2022. 5 березня. URL: <https://fb.watch/kIPbfzFA-V/>

9. В РНБО назвали головну несподіванку російського вторгнення. *Радіо Свобода*. 2022. 10 березня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/rnbo-narad-rosija-lystopad/31746905.html>

10. В Росії відкрито пригрозили застосувати ядерну зброю у випадку “провокації НАТО”. *РБК-Україна*. 2022. 24 березня. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/rossii-otkryto-prigrozili-primenit-dernoe-1648104360.html>

11. Гай-Нижник П. П. Напередодні тотальної війни: російське засліплення дипломатії В.Зеленського (травень 2019 – лютий 2022). *Гілея*. 2024. Вип.191–192 (1–2). С. 66 – 82.

12. Гай-Нижник П. П. Російсько-українська війна – війна за життя (2014 – 2022 рр.): періодизація. *The Russian-Ukrainian war (2014 – 2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects: Scientific monograph*. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2022. С. 452 – 465.

13. Глава МЗС Туреччини Чавушоглу сьогодні буде в Україні. *BBC News. Україна*. 2022. 17 березня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/live/news-60673827>

14. Делегації України і РФ в дорозі на третій раунд переговорів. *Українська правда*. 2022. 7 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/7/7329065/>

15. “Денис Кіреєв – співробітник ГУР, якого вбили в автівці СБУ, а тіло викинули на вулицю”. Інтерв’ю з Кирилом Будановим. *Радіо Свобода*. 2023. 22 січня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/вбивство-кіреєва/32233661.html>

16. “Для Лукашенка ця війна була шоком”: нардеп Євген Шевченко розповів, як допомагав ГУР влаштувати розмову Зеленського з

Президентом РФ. *Волинські новини*. 2023. 16 травня. URL: <https://www.volynnews.com/news/all/dlia-lukashenka-tsia-viyna-bula-shokom-nardep-yevhen-shevchenko-rozpoviv-iaak-dopomahav-hur-vlashtuvaty-rozmovu-zelenskoho-z-prezydentom-rb/>

17. Дорош С. Нейтральний статус України. Що стоїть за заявами Росії і що відповіла Україна. *BBC News. Україна*. 2022. 16 березня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60739251>

18. Другий раунд переговорів: “досягли розуміння” щодо гуманітарних коридорів. *Українська правда*. 2022. 3 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/3/7327908/>

19. ZN.UA стали відомі шість ультимативних вимог Росії до України // *Дзеркало тижня*. 2022. 10 березня. URL: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/dtua-stali-vidomi-shist-ultimativnikh-vimoh-rosiji-do-ukrajini.html>

20. Завершився третій раунд переговорів України з росіянами. *Gazeta.UA*. 2022. 7 березня. URL: https://gazeta.ua/articles/politics/_zavershivsyatretij-raund-peregovoriv-ukrayini-z-rosiyanami/1074404

21. Заява МЗС України щодо розриву дипломатичних відносин з Російською Федерацією. *Міністерство закордонних справ України. Офіційний сайт*. 2022. 24 лютого. <https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodo-rozrivu-diplomatchnih-vidnosin-z-rosijskoju-federacijeyu>

22. Звернення Президента України Володимира Зеленського. *Офіс Президента України. Офіційна сторінка на YouTube*. 2022. 28 лютого. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Q6A7gcLJVCY>

23. Зеленський розповів журналістам з РФ, чому готовий відмовитися від НАТО. *Європейська правда*. 2022. 27 березня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/27/7136752/>

24. Зеленський розповів про можливі компроміси щодо Криму, Донбасу і гарантій безпеки. *BBC News. Україна*. 2022. 8 березня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60663741>

25. Зеленський розповів, як припинити війну, про членство в НАТО і зустріч з Путіним. *BBC News. Україна*. 2022. 21 березня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60829512>

26. Зеленський про переговори: Не дуже вірю в результат, але хай спробують. *Українська правда*. 2022. 27 лютого. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/02/27/7326559/>

27. Зеленський – Путіну: “Піди з нашої землі. Сядь зі мною за стіл переговорів”. *Українська правда*. 2022. 3 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/3/7327899/>

28. Змістовні переговори про мир і безпеку для України – єдиний шанс для Росії зменшити шкоду від власних помилок – звернення Президента Володимира Зеленського. *Президент України. Офіційне*

інтернет-представництво. 2022. 19 березня. URL: <https://president.gov.ua/news/zmistovni-peregovori-pro-mir-i-bezpeku-dlya-ukrayini-yedinij-73661>

29. Эрдоган: Украина и РФ близки к консенсусу по 4 из 6 пунктов переговоров. *Анадолу*. 2022. 25 марта. URL: <https://www.aa.com.tr/ru/политика/эрдоган-украина-и-рф-близки-к-консенсусу-по-4-из-6-пунктов-переговоров/2545588>

30. Эфир Delfi – Михаил Подоляк: у нас заготовлены сюрпризы для России, они воюют рабами. *Delfi*. 2023. 17 января. URL: <https://www.delfi.lt/ru/news/live/efir-delfi-mihail-podolyak-u-nas-zagotovleny-syurprizy-dlya-rossii-oni-voyuut-rabami.d?id=92290427>

31. И дипломаты говорят, и пушки не молчат. *Коммерсантъ*. 2022. 13 марта. URL: <https://www.kommersant.ru/doc/5252292>

32. Интервью Зеленского российским журналистам | Интерв'ю Зеленського російським журналістам. *Факти ICTV*. 2022. 27 березня. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Cn69KерHE7A&t=7s>

33. Контрнаступ вже почався? Буданов: про Лукашенка, переговори, шпигунів, кінець війни і особисте. *YouTube. Разные люди*. 2023. 16 травня <https://www.youtube.com/watch?v=i1L3Sir9Kp8>

34. Кравець Р., Романюк Р. Три найдовші дні лютого. Як почалася велика війна, в яку ніхто не вірив. *Українська правда*. 2022. 5 вересня. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2022/09/5/7366059/>

35. Кремль – о ходе переговоров России и Украины. *Медуза – live. Телеграм-канал*. 2022. 22 марта. URL: <https://t.me/meduzalive/55405>

36. Кремль подтвердил проведение переговоров РФ и Украины в видеоформате. *Интерфакс*. 2022. 12 марта. URL: <https://www.interfax.ru/world/827832>

37. Кулеба і Лавров поговорили про війну і мир. Про що домовились. *BBC News. Україна*. 2022. 10 березня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60691136>

38. Кулеба: Змагання за місце зустрічі Зеленського й Путіна більше ніж за Олімпіаду. *Українська правда*. 2022. 17 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/17/7332337/>

39. Лавров заявив, що Росія атакуватиме вантажі із західною зброєю для України. *ObozUA*. 2022. 18 березня. URL: <https://news.obozrevatel.com/ukr/russia/lavrov-zayaviv-scho-rosiya-atakuvatime-vantazhi-iz-zahidnoyu-zbroeyu-dlya-ukraini.htm>

40. Лавров сподівається, що війна в Україні завершиться підписанням угоди. *Українська правда*. 2022. 19 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/19/7332761/>

41. Лукашенко каже, що Зеленському треба підписувати угоду, бо Росія “у цій війні не програє”. *Українська правда*. 2022. 17 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/17/7332207/>

42. Мединский и Слуцкий подвели итоги переговоров. *РІА Новості. Офіційний телеграм-канал*. 2022. 3 березня. URL: t.me/rian_ru/150879
43. Михаил Подоляк: “Пусть Россия покажет, что умеет воевать, а не бомбить мирные города”. *YouTube. Meduza*. 2022. 18 березня. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=15aH0emHZcg>
44. Михайло Подоляк: “Ми переможемо. Питання тільки коли”. *BBC News Україна*. 2022. 21 березня. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/features-60800551?fbclid=IwAR22gnGL1xaOFzCkXMAIg5HG2O14h2FY_nGVsafMZ-cMaheTCvGCEHVqWHo
45. Михайло Подоляк. *Twitter*. 2022. 12 березня. URL: https://twitter.com/podolyak_m/status/1502686810853543937?s=21
46. Михайло Подоляк. *Twitter*. 2022. 16 березня. URL: https://twitter.com/Podolyak_M/status/1504137146713661440
47. Михайло Подоляк. *Twitter*. 2022. 24 березня. URL: https://twitter.com/Podolyak_M/status/1507026484472516610
48. Начался очередной раунд переговоров России и Украины. *Белта*. 2022. 28 февраля. URL: <https://www.belta.by/politics/view/nachalsja-ocherednoj-raund-peregovorov-rossii-i-ukrainy-487710-2022>
49. Об’єкт №1, або Вся влада – в бункері Зеленського. 24.02: Реконструкція. *Українська правда*. 2023. 11 липня. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2023/07/11/7410729/>
50. Олексій Резніков: Шекспірівське питання стріляти чи не стріляти, стояти не буде. *Українська правда*. 2022. 24 лютого. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2022/02/24/7325213/>
51. ОП звернувся до канцелярії Шольца з проханням організувати зустріч Путіна та Зеленського. *Суспільне. Новини*. 2022. 9 березня. URL: <https://susplilne.media/215679-op-zvernuvsja-do-kancelarii-solca-z-prohannam-organizuvati-zustric-putina-ta-zelenskogo/>
52. ОП про переговори з Росією: заяви Москви – “це лише їхні запити”. *Радіо Свобода*. 2022. 18 березня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-op-perehovory-uf/31760086.html>
53. Орлова В. Зеленський відповів, чи готовий до зустрічі з Путіним. *УНІАН*. 2022. 24 березня. URL: <https://www.unian.ua/politics/zelenskiy-vidpoviv-chi-gotovyj-do-zustrichi-z-putinim-novini-ukrajina-11757457.html>
54. Офіс Президента назвав Зеленського “одним з найкращих лідерів сучасного світу”. *Еспресо*. 2019. 22 вересня. URL: https://espreso.tv/news/2019/09/22/v_ofisi_prezydenta_zelenskogo_nazvaly_quotodnym_z_naykraschukh_lideriv_suchasnogo_svituquot
55. Петришин О. Переговорний процес йде надзвичайно важко, – Кулеба. *Вечірній Київ*. 2022. 25 березня. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/63733/>
56. Песков розповів, чому зустріч Зеленського та

Путіна поки що неможлива. *Слово і Діло*. 2022. 21 березня. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/03/21/novyna/polityka/pyeskov-rozpoviv-chomu-zustrich-zelenskoho-ta-putina-poky-nemozhlyva>

57. Подоляк похвалив поведінку Мединського на перемовинах і розкритикував Лаврова. *Українська правда*. 2022. 18 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/18/7332467/>

58. Подоляк: Перший раунд переговорів закінчено, сторони ідуть до своїх столиць. *Українська правда*. 2022. 28 лютого. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/02/28/7326889/>

59. Подоляк: Україна робить все, щоб зустріч Зеленського і Путіна відбулася якомога швидше // *Факти ICTV*. 2022. 13 березня. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/polituka/20220313-podolyak-ukrayina-robyt-vse-shhob-zustrich-zelenskogo-i-putina-vidbulasya-yakomoga-shvydshe/>

60. Посадити Путіна за стіл переговорів. Зеленський напряму і через посередників домагається зустрічі. *BBC News. Україна*. 2022. 25 лютого. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60495999>

61. Промова Президента України Володимира Зеленського перед Конгресом США. *Президент України. Офіційне інтернет-представництво*. 2022. 16 березня. URL: <https://www.president.gov.ua/news/promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-pered-kong-73609>

62. Путін не хоче миру – Прем'єр Італії. *Європейська правда*. 2022. 17 березня. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/17/7136160/>

63. Путін озвучив Ердогану свої нинішні вимоги до України. *Українська правда*. 2022. 18 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/18/7332409/>

64. РІА-Новости. Телеграм-канал. 2022. 11 марта. URL: https://t.me/rigan_ru/152797

65. РІА-Новости. Телеграм-канал. 2022. 13 марта. URL: https://t.me/rigan_ru/153148

66. РІА-Новости. Телеграм-канал. 2022. 21 марта. URL: https://t.me/rigan_ru/154731

67. РІА-Новости. Телеграм-канал. 2022. 22 марта. URL: https://t.me/rigan_ru/154954

68. РІА-Новости. Телеграм-канал. 2022. 25 марта. URL: https://t.me/rigan_ru/155555

69. Росія змінює поведінку в переговорах щодо війни проти України – Подоляк. *Радіо Свобода*. 2022. 18 березня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-peregovory-rf-podoliak/31759113.html>

70. Росія та Україна домовились про гуманітарні коридори. Можливо, у деяких містах і селах не буде вогню. *BBC News. Україна*. 2022. 3 березня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60594131>

71. Россия потребует от Украины отменить законы против русского языка. *Lenta.ru*. 2022. 23 марта. URL: https://lenta.ru/news/2022/03/23/rus_lang/

72. СБУ під час затримання застрелила українського переговорника в Гомелі – джерела. *Українська правда*. 2022. 5 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/5/7328458/>

73. Сейм Польщі оголосив путіна військовим злочинцем. *Polskie Radio*. 2022. 23 березня. URL: <https://www.polskieradio.pl/398/7856/Artykul/2925936>

74. С начала переговоров России и Украины прошло 3 часа. *Белта*. 2022. 28 лютого. URL: <https://www.belta.by/politics/view/s-nachala-peregovorov-rossii-i-ukrainy-proshlo-3-chasa-487692-2022/>

75. США не бачать ознак, що путін готовий зупинитися – Блінкен. *Українформ*. 2022. 18 березня. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3432922-ssa-ne-bacat-oznak-so-putin-gotovij-zupinitisa-blinken.html>

76. ТАСС. Телеграм-канал. 2022. 28 февралія. URL: https://t.me/tass_agency/114411

77. ТАСС. 2022. 12 марта. URL: https://t.me/tass_agency/118525

78. Твіт М. Подоляка. *Twitter: Офіційна сторінка М. Подоляка*. 2022. 7 березня. URL: https://twitter.com/Podolyak_M/status/1500891613815525381

79. Твіт Х. Грозева. *Twitter: Офіційна сторінка Christo Grozev*. 2022. 7 березня. URL: <https://twitter.com/christogrozev/status/1500812687009267712>

80. Телеграм-канал О. Дубінського. *Dubinsky.pro*. 2022. 5 березня. URL: <https://t.me/dubinskypro/12275>

81. Телефонный разговор с Федеральным канцлером Германии Олафом Шольцем. *Президент России*. 2022. 4 марта. URL: <http://kremlin.ru/events/president/news/67907>

82. Третій раунд переговорів пройде 7 березня. *Українська правда*. 2022. 5 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/5/7328524/>

83. У Кремлі зустріч Путіна із Зеленським пов'язали “з модальністю” мирного договору. *LB.ua*. 2022. 18 березня. URL: https://lb.ua/news/2022/03/18/510068_kreml_i_zustrich_putina_iz_zelenskim.html

84. У Туреччині відбулись переговори Кулеби з Лавровим. Про що домовились. *Суспільне новини*. 2022. 10 березня. URL: <https://suspilne.media/215827-kuleba-pered-zustriccu-z-lavrovim-v-ankari-proviv-peregovori-z-golovou-mzs-tureccini/>

85. Українська делегація зустрінеється з російською – Зеленський. *ТСН*. 2022. 27 лютого. URL: <https://tsn.ua/politika/pogovoriv-z-oleksandrom-lukashenkom-zelenskiy-1990591.html>

86. Українська делегація їде на переговори з РФ – Українформ.

Українська правда. 2022. 2 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/2/7327545/>

87. Українська делегація прибула до кордону з Білоруссю на переговори з Росією. *TCH*. 2022. 27 лютого. URL: <https://tsn.ua/politika/ukrayinska-delegaciya-pribula-do-gomelya-na-peregovori-z-rosiyeyu-1990684.html>

88. Українська делегація прибула на кордон для переговорів з РФ: у складі – Резніков і Подоляк. *Українська правда*. 2022. 28 лютого. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/02/28/7326747/>

89. Українська та російська делегації проведуть переговори на кордоні України й Білорусі. *BBC News. Україна*. 2022. 27 лютого. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60546246>

90. “Це єдиний спосіб завершити війну”: Подоляк оголосив про підготовку до переговорів Зеленського з Путіним. *Еспресо*. 2022. 16 березня. URL: <https://espreso.tv/tse-ediniy-sposib-zavershiti-viynu-podolyak-ogolosiv-pro-pidgotovku-do-peregovoriv-zelenskogo-z-putinim>

91. Черговий раунд переговорів України та РФ тривав півтори години. Далі працюють групи. *Українська правда*. 2022. 21 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/21/7333298/>

92. Юлія Латыніна / Михайл Подоляк. *LatyninaTV*. 2022. 6 березня. URL: https://www.youtube.com/watch?v=J5dn_dPXuIY&t=2283s

93. Я готовий піти на все, якщо моя хода буде з нашим народом – інтерв’ю Зеленського. *Суспільне. Новини*. 2022. 21 березня. URL: <https://suspilne.media/220135-a-gotovij-piti-na-vse-akso-moa-hoda-bude-z-nasim-narodom-intervu-zelenskogo/>

94. Янукович знову прилетів у Білорусь перед переговорами України з росіянами. *Gazeta.ua*. 2022. 7 березня. URL: https://gazeta.ua/articles/world-life/_anukovich-znovu-priletiv-u-bilorus-pered-peregovorami-ukrayini-z-rosiyanami/1074367

95. Янукович у Мінську, Кремль хоче зробити його “Президентом України” – джерела. *Українська правда*. 2022. 2 березня. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/2/7327392/>

96. Baerbock A. Putin will keinen Frieden, er will erobern. *Bild*. 2024. February 24 URL: <https://www.bild.de/politik/inland/politik-inland/annalena-baerbock-in-bild-putin-will-keinen-frieden-er-will-erobern-87270242.bild.html>

97. BELTA. Телеграм-канал. 2022. 18 марта. URL: https://t.me/belta_telegramm/112399

98. Biden says Putin “cannot remain in power,” but White House says it’s not call for regime change. *CNN*. 2022. March 26. URL: <https://edition.cnn.com/europe/live-news/ukraine-russia-putin-news-03-26-22/index.html>

99. Boris Johnson warns of “new age of intimidation” if Russian invasion successful. *The Guardian*. 2022. March 19. URL: <https://www.theguardian.com>

com/world/live/2022/mar/19/russia-ukraine-war-latest-zelenskiy-urges-honest-peace-talks-without-delay-russian-forces-tighten-grip-around-mariupol-live

100. Colchester M., Grove T., Marson J. Document From 2022 Reveals Putin's Punishing Terms for Peace. *The Wall Street Journal*. 2024. March 01. URL: <https://www.wsj.com/world/russia-ukraine-peace-deal-2022-document-6e12e093>

101. Volodymyr Zelenskyu / Володимир Зеленський. *Twitter*. 2022. 12 березня. URL: <https://twitter.com/ZelenskyUa/status/1502753980199358469>

102. Volodymyr Zelenskyu / Володимир Зеленський. *Twitter*. 2022. 25 березня. URL: <https://twitter.com/ZelenskyUa/status/1507410303205658628>

103. Volodymyr Zelensky in his own words. The transcript from his meeting with our journalists. *The Economist*. 2022. March 27. URL: <https://www.economist.com/europe/2022/03/27/volodymyr-zelensky-in-his-own-words>

104. David Braun. *Офіційна сторінка Д. Арахамії у Facebook*. 2022. 3 березня. URL: <https://www.facebook.com/david.braun.50951/posts/10209373061040937>

105. Eleanor Beardsley. *Twitter*. 2022. Septembre 07. URL: <https://twitter.com/EIBeardsley/status/1567479046061056000>

106. Emmanuel Macron. *Twitter*. 2022. March 03. URL: <https://twitter.com/EmmanuelMacron/status/1499461402326704128>

107. Emmanuel Macron diz que não irá a Kyiv “em vão”. *Noticias ao minuto*. 2022. Mars 17. URL: <https://www.noticiasao minuto.com/mundo/1955948/emmanuel-macron-diz-que-nao-ira-a-kiev-em-vao>

108. Foreign Ministers of Turkey, Ukraine and Russia will hold a trilateral meeting in Antalya. *Anadolu*. 2022. March 07. URL: <https://www.aa.com.tr/ru/турция/главы-мид-турции-украины-и-рф-проведут-трехстороннюю-встречу-в-анталье/2526448>

109. Gnauck G. Ukraines Unterhändler Podoljak: “Der Krieg ist bereits ein Stück des Dritten Weltkriegs”. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. 2022. Marsch 24. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/ukraine-krieg-interview-mit-kiews-unterhaendler-podoliak-17906067.html>

110. Guerra Russia-Ucraina, la diretta – A Mariupol “20mila civili morti”. Biden: “Putin dittatore omicida”. Macron: “Francia si prepari per guerra ad alta intensità”. *il Fatto Quotidiano*. 2022. Mar 17. URL: <https://www.ilfattoquotidiano.it/live-post/2022/03/17/guerra-russia-ucraina-la-diretta-a-mariupol-20mila-civili-morti-biden-putin-dittatore-omicida-macron-francia-si-prepari-per-guerra-ad-alta-intensita/6528345/>

111. İbrahim Kalın: Rusya'ya yaptırım uygulamayı düşünmüyoruz. *TRT Haber*. 2022. March 10. URL: <https://www.trthaber.com/haber/gundem/ibrahim-kalin-rusyaya-yaptirim-uygulamayi-dusunmuyoruz-662688.html>

112. Israel PM says big gaps remain in bid to end Ukraine-Russia conflict.

Reuters. 2022. March 21. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/israel-pm-says-big-gaps-remain-bid-end-ukraine-russia-conflict-2022-03-21/>

113. Jacqui Heinrich. *Twitter*. 2022. March 16. URL: <https://twitter.com/JacquiHeinrich/status/1504171036333551624>

114. Jean-Yves Le Drian : “On ne négocie pas avec un revolver sur la tempe”. *Le Parisien*. 2022. Mars 17. URL: <https://www.leparisien.fr/international/jean-yves-le-drian-on-ne-negocie-pas-avec-un-revolver-sur-la-tempe-16-03-2022-T7WOW3TBLVAYFGNT2QBMXEW53I.php>

115. Joe Biden: Putin jest rzeźnikiem. *Onet*. 2022. 26 marca. URL: <https://www.onet.pl/informacje/onetwiadomosci/joe-biden-putin-jest-rzeznikiem/y3q6zct,79cfc278>

116. Johnson embroiled in war of words over ‘sabotaged’ Ukraine peace deal. *The Times*. 2024. January 10. URL: <https://www.thetimes.co.uk/article/boris-johnson-ukraine-peace-talks-russia-war-k220zcrvf>

117. Joint Statement on Further Restrictive Economic Measures. *The White House*. 2022. February 26. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/02/26/joint-statement-on-further-restrictive-economic-measures>

118. Kanzler-Gespräch mit Kreml-Chef nach Kriegsausbruch. Was Scholz nach seinem Putin-Telefonat besonders quälte. *Bild*. 2023. August 28. URL: <https://www.bild.de/politik/inland/politik-inland/ukraine-krieg-was-scholz-nach-seinem-putin-telefonat-besonders-quaelte-85191144.bild.html>

119. Krasnolutska D. Russia Peace Talks May Last Several Weeks, Kyiv Negotiator Says. *Bloomberg*. 2022. March 18. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-03-18/russia-peace-talks-may-last-several-weeks-kyiv-negotiator-says>

120. Latest Defence Intelligence update on the situation in Ukraine – 21 March 2022. *Twitter. Ministry of Defence. UK*. 2022. March 21. URL: <https://twitter.com/DefenceHQ/status/1505786552332529665>

121. Liz Truss interview: “The West focused on cheap goods at the expense of freedom and security”. *The Sunday Times*. 2022. March 18. URL: <https://www.thetimes.co.uk/article/liz-truss-interview-the-west-focused-on-cheap-goods-at-the-expense-of-freedom-and-security-k8j5ndmbz>

122. Michel Ch. Wenn wir Frieden wollen, müssen wir uns auf Krieg vorbereiten. *Der Spiegel*. 2024. März 18. URL: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/ukraine-krieg-wie-europa-dem-russischen-vormarsch-entgegenzutreten-kann-gastbeitrag-von-charles-michel-a-021afb92-ca38-456c-92c0-4ef529ff5632>

123. No diplomatic off-ramp in sight for Russia’s war in Ukraine. *CNN*. 2022. March 11. URL: <https://edition.cnn.com/2022/03/11/politics/ukraine-russia-putin-diplomacy/index.html>

124. Prime Minister Boris Johnson at #CPSC22. *Twitter Conservatives*. 2022. March 19. URL: <https://twitter.com/Conservatives/status/1505151776663744512>

125. Présidentielle: Emmanuel Macron évalué à 50 milliards d'euros par an le coût de son programme. *BFM.TV*. 2022. Mars 17. URL: https://www.bfmtv.com/politique/elections/presidentielle/en-direct-presidentielle-j-24-macron-presente-son-programme-melenchon-en-hausse-dans-les-sondages_LN-202203170099.html

126. Premier Boris Johnson dla PAP: nie ma powrotu do normalnych relacji z Rosją. *Polska Agencja Prasowa*. 2022. 8 Marsz. URL: <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1107352%2Cpremier-boris-johnson-dla-pap-nie-ma-powrotu-do-normalnych-relacji-z-rosja>

127. Put Putin on trial. *Avaaz. The World in Action*. 2022. March 14. URL: https://secure.avaaz.org/campaign/en/prosecute_putin_loc/

128. Putin approved Abramovich's role in Russia-Ukraine talks. *The Financial Times*. 2022. March 25. URL: <https://www.ft.com/content/260fb656-4010-4ffe-96be-a273ec87792b>

129. Putin lays out demands of Ukraine prior to any ceasefire negotiations in call with Turkey's president. *CNN*. 2022. March 19. URL: https://edition.cnn.com/europe/live-news/ukraine-russia-putin-news-03-19-22/h_7adb6c5727de938ff3681fe68a0509c7

130. Putin-Zelenskiy meeting needed once sides closer on key issues, Lavrov says. *Reuters*. 2022. March 28. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/putin-zelenskiy-meeting-needed-once-sides-closer-key-issues-russias-lavrov-2022-03-28/>

131. Russia will stop 'in a moment' if Ukraine meets terms – Kremlin. *Reuters*. 2022. March 07. URL: <https://www.reuters.com/world/kremlin-says-russian-military-action-will-stop-moment-if-ukraine-meets-2022-03-07/>

132. Russia, Failing to Achieve Early Victory in Ukraine, Is Seen Shifting to 'Plan B'. *The Wall Street Journal*. 2022. March 20. URL: <https://www.wsj.com/articles/russia-failing-to-achieve-early-victory-in-ukraine-is-seen-shifting-to-plan-b-11647824374>

133. Russian invasion: Exclusive interview with chief Ukrainian negotiator. *Fox News*. 2022. March 05. URL: <https://www.foxnews.com/world/russian-invasion-exclusive-interview-with-chief-ukrainian-negotiator>

134. Russian Spy or Ukrainian Hero? The Strange Death of Denys Kiryeyev. *The Wall Street Journal*. 2023. January 18. URL: <https://www.wsj.com/articles/russian-spy-or-ukrainian-hero-the-strange-death-of-denys-kiryeyev-11674059395>

135. Sahuquillo M. El ministro de Exteriores ucranio: "Rusia pagará sus crímenes de guerra durante décadas". *El País*. 2022. 24 Mar. URL: <https://elpais.com/internacional/2022-03-24/>

el-ministro-de-exteriores-ucranio-rusia-pagara-sus-crimenes-de-guerra-durante-decadas.html

136. Seddon M., Olearchyk R., Massoudi A., Zilber N. Ukraine and Russia explore neutrality plan in peace talks. *The Financial Times*. 2022. March 16. URL: <https://www.ft.com/content/7b341e46-d375-4817-be67-802b7fa77ef1>

137. Selenskyj-Berater Zhovkva. Neutralität verhandelbar – unter Bedingungen. *Der Tagesschau*. 2022. March 08. URL: <https://www.tagesschau.de/ausland/ukraine-krieg-selenskyj-berater-kompromisse-101.html>

138. Trofimov Y. How the best chance to win the Ukraine war was lost. *The Washington Post*. 2024. January 09. URL: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2024/01/09/ukraine-war-win-chance-west-lost/>

139. Turkey's foreign minister says Putin is not against direct talks with Ukrainian president. *CNN World*. 2022. March 10. URL: https://edition.cnn.com/europe/live-news/ukraine-russia-putin-news-03-10-22/h_c2cb4c1b7d42deccf49404f7c060f946

140. Ukraine's demands for security guarantees blindside western allies. *The Financial Times*. 2022. March 18. URL: <https://www.ft.com/content/b153eb2e-c4ed-4d9d-b854-cbfa98038f21>

141. Ukraine and Russia explore neutrality plan in peace talks. *The Financial Times*. 2022. March 16. URL: <https://www.ft.com/content/7b341e46-d375-4817-be67-802b7fa77ef1>

142. Ukraine war: Boris Johnson says Putin invasion has failed. *BBC*. 2022. March 16. URL: <https://www.bbc.com/news/av/uk-politics-60769541>

143. Ukrainian President Asked Biden Not to Sanction Abramovich, to Facilitate Peace Talks. *The Wall Street Journal*. 2022. March 23. URL: <https://www.wsj.com/articles/ukrainian-president-asked-biden-not-to-sanction-abramovich-to-facilitate-peace-talks-11648053860>

144. UK's Truss sceptical on Russia-Ukraine peace talks. *Reuters*. 2022. March 16. URL: <https://www.reuters.com/world/uk/uk-foreign-secretary-truss-sceptical-peace-talks-over-ukraine-2022-03-16/>

145. Zelenskiy says Ukraine willing to discuss neutrality at Russia talks. *The Guardian*. 2022. March 28. URL: <https://www.theguardian.com/world/2022/mar/28/zelenskiy-hails-upcoming-ukraine-russia-peace-talks-amid-fallout-from-biden-comments-on-putin>

146. Zelensky: 'I'm ready for negotiations' with Putin, but if they fail, it could mean 'a third World War'. *CNN*. 2022. March 20. URL: <https://edition.cnn.com/2022/03/20/politics/zelensky-putin-ukraine-negotiations-war-cnntv/index.html>

Information about the author:

Hai-Nyzhnyk P. P.

Doctor of Historical Sciences, Leading Researcher of the I. F. Ruras Institute of Political and Ethnonational Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine, president of the Ukrainian Academy of Geopolitics and Geostrategy, 8 Generala Almazov, Str., Kyiv – 11, Ukraine, 01011
(Hai-Nyzhnyk@ukr.net)

Гай-Нижник П. П.

доктор історичних наук, провідний науковий співробітник Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, Президент Української академії геополітики та геостратегії, вул. Генерала Алмазова, 8, м. Київ – 11, Україна, 01011
(Hai-Nyzhnyk@ukr.net)